73 let Gorenjski časnik od leta 1947
Prvi predhodnik tednika Gorenjec leta 1900

Gorenjski Glas

PETEK, 3. julija 2020

Leto LXXIII, št. 53, cena 1,85 EUR | Odgovorna urednica: Marija Volčjak | Časopis izhaja ob torkih in petkih | info@g-glas.si | www.gorenjskiglas.si

Kranjski Iskratel v avstrijske roke

V Iskratelu so končali enoletno iskanje strateškega partnerja: za najmanj 37,5 milijona evrov ga kupuje avstrijska tehnološka družba S&T AG. Blagovno znamko bodo ohranili.

Simon Šubic

Kranj – V sredo je odjeknila novica, da stoodstotni lastniški delež skupine Iskratel iz Kranja prevzema globalna tehnološka družba S&T AG s sedežem v Avstriji, ki zaposluje 4.900 ljudi v 32 državah po vsem svetu. »S tem se po letu dni zaključuje strukturiran proces iskanja strateškega partnerja skupine Iskratel, ki bo omogočil nadaljnjo rast in razvoj ter uresničevanje zastavljene dolgoročne poslovne strategije družbe,« so po podpisu prevzemne pogodbe sporočili iz kranjske družbe. Zdajšnja lastnica, družba Fintel v lasti menedžerjev in zaposlenih, je Iskratel prodala za 37,5 milijonov evrov, dogovorjen pa je tudi variabilni del, ki je odvisen od poslovne uspešnosti skupine v prihodnjih treh letih. Kot napovedujejo, bo prevzem končan jeseni po pridobitvi vseh uradnih dovoljenj.

V Iskratelu pravijo, da bo združitev prinesla številne sinergije. Te si zlasti obetajo na področju omrežja pete generacije (5G), rešitev za industrijo 4.0, na področjih digitalne transformacije industrijskih vertikal in naslednje generacije optičnih širokopasovnih omrežij ter področju proizvodnje elektronskih vezij (EMS). Družbi tudi vidita priložnosti v krepitvi prodajne mreže v regiji Adriatic in Vzhodni Evropi ter širitvi na trge Zahodne Evrope, pojasnjujejo v kranjski družbi. Ob tem v Kranju poudarjajo, da bo skupina Iskratel tudi pod novim okriljem avstrijske skupine S&T AG ohranila svojo identiteto in blagovno znamko.

▸ 9. stran

S podpisom pogodbe o prevzemu se po letu dni zaključuje iskanje strateškega partnerja skupine Iskratel, ki bo omogočil nadaljnjo rast in razvoj, pravijo v Iskratelu. / Foto: arhiv GG

Protest proti odpuščanju

Zaradi napovedanih odpuščanj v družbi Fraport Slovenija je Svobodni sindikat Aerodroma Ljubljana skupaj z drugimi sindikati včeraj organiziral protestni shod zaposlenih pred upravno stavbo družbe na letališču.

Aleš Senožetnik

Zgornji Brnik – Shoda se je zaradi upoštevanja varnostnih omejitev udeležilo okoli petdeset zaposlenih ter predstavnikov in članov drugih podpornih sindikatov, ki so izrazili svoje nestrinjanje z odločitvami vodstva podjetja. Kot je znano, se je namreč upravljavec brniškega letališča zaradi upada prometa v času epidemije covida-19, ki trenutno znaša sedemdeset odstotkov, v času prepovedi potniškega zračnega prometa pa celo 85 odstotkov, znašel v precejšnjih težavah, tudi v sedanjih razmerah pa se letalski potniški promet na letališče vrača počasi. Zaradi tega so v Fraportu Slovenija v začetku junija ocenili, da je v trenutnih razmerah odveč 120 izmed skupno 475 delavcev.

Kot pravijo v Svobodnem sindikatu Aerodroma Ljubljana, so se za shod odločili, ker poslovodstvo noče iskati »drugih, do zaposlenih bolj spoštljivih rešitev«. Med glavnimi očitki poudarjajo, da je Fraport Slovenija v zadnjih letih dosegal večmilijonske dobičke, kljub temu pa se je ob problemih zaradi epidemije skoraj takoj lotil odpuščanja. Po navedbah sindikatov bi trenutno krizo lahko premostili prav z ustvarjenimi dobički iz preteklih let, z odpuščanji pa počakali vsaj do konca leta, ko bi bila situacija na letalskih trgih jasnejša.

Kot so še dodali v sindikatu, vodstvo podjetja ignorira nasprotovanja in konstruktivne predloge sindikatov. »Ne pomaga niti poziv sindikata, da družba do konca julija uporabi ukrep države, ki vsaj do konca julija družbi omogoča pokrivanje bistvenega dela stroškov delavcev, ki so na čakanju na delo doma (možno pa je njegovo dvakratno podaljšanje),« pravijo v sindikatu.

▸ 9. stran

Prilogi:
Zgornjesav'c Snovanja od 11. do 18. strani

AKTUALNO

Virusu sapa ne pojenjuje

Število okuženih s koronavirusom narašča, v sredo je bilo v Sloveniji enaindvajset novih okužb. Prof. dr. Bojana Beović pravi, da je že petnajst okužb na dan znak za alarm. Vlada je omejila število obiskovalcev javnih prireditev. 2

AKTUALNO

Brezplačni prevoz za starejše

Za pridobitev brezplačne vozovnice za medkrajevni javni potniški prevoz z avtobusom ali vlakom morajo upravičenci – upokojenci, invalidi, starejši od 65 let in vojni veterani – oddati vlogo po pošti ali pri prevozniku. 3

SNOVANJA

Ko je brat ubijal brata

Dr. Jože Možina pripoveduje o svoji monografiji Slovenski razkol, v kateri se je lotil analize spopada med partizani oziroma komunisti in protirevolucionarji, pa tudi o svojih pogledih na spravo, žrtve medvojnega spopada in naš odnos do mrtvih ... 16, 17

GG+

Ohraniti želijo soriško narečje

V Sorici in okolici se je po koncu 13. stoletja z naselitvijo podložnikov freisinških škofov iz Tirolske razvilo tudi edinstveno narečje, ki so ga govorili le na tem območju in ga peščica najstarejših domačinov govori še danes. 22

VREME

Danes bo pretežno oblačno, še se bodo pojavljale krajevne padavine. Jutri se bo čez dan zjasnilo. V nedeljo bo precej jasno in topleje.

15/26 °C

jutri: pretežno oblačno

9 770352 666025

VSAK PRVI PETEK V MESECU

Kupon za brezplačni mali oglas

Brezplačen je mali oglas z besedilom do 80 znakov. Ugodnost velja samo za naročnike časopisa Gorenjski glas. Kuponi so veljavni pol leta. Na hrbtni strani morajo imeti odtisnjen naslov naročnika. Mali oglas, oddan po telefonu ali brez kupona, zaračunavamo po ceniku, s popustom za naročnike (20 %). Kupon ni veljaven za objavo pod šifro ali z navedbo: naslov v oglasnem oddelku. **Brezplačnega malega oglasa ne morejo uveljavljati pravne osebe (tudi s. p.).** Oglase sprejemamo na naslov Gorenjski glas, Nazorjeva ulica 1, 4000 Kranj ali po telefonu 04/201 42 47; za torkovo številko Gorenjskega glasa do petka do 14. ure in za petkovo številko do srede do 14. ure. V malooglasnem oddelku na Nazorjevi ulici 1 v Kranju pa smo vam na razpolago v ponedeljek, torek, četrtek in petek od 8. do 15. ure, v sredo od 8. do 16. ure.

MALI OGLAS julij/20

Naročam objavo malega oglasa z naslednjim besedilom:

❑ prodam ❑ kupim ❑ oddam ❑ najamem
❑ podarim ❑ iščem ❑ nudim ❑ zamenjam

RUBRIKA: _____

Vsebina:

Tel.: _ _ / _ _ - _ _ - _ _ _

Mobitel: _ _ _ / _ _ _ - _ _ _

Nečitljivih kuponov ne objavljamo.

Darilo izžrebanemu naročniku časopisa Gorenjski Glas

Knjigo prejme MARIJA ROGAR, Rateče - Planica

www.gorenjskiglas.si

Virusu sapa ne pojenjuje

Število okuženih s koronavirusom narašča, v sredo je bilo v Sloveniji 21 novih okužb. Prof. dr. Bojana Beović pravi, da je že petnajst okužb na dan znak za alarm. Po prvem valu epidemije nam je pojenjala sapa, opozarja, od vseh nas pa je odvisno, kakšne bodo znova razsežnosti. Vlada je omejila število obiskovalcev javnih prireditev, organizatorji bodo z naslednjim tednom potrebovali tudi soglasje NIJZ.

Suzana P. Kovačič

Ljubljana – Ugodna epidemiološka slika je v Sloveniji trajala samo dober mesec dni, od začetka maja do prvih junijskih dni. Bili so zaporedoma dnevi, ko nismo imeli nobenega potrjenega primera. V Sloveniji opravijo veliko testiranj na dan, samo v sredo so jih 1198, med njimi je bilo 21 pozitivnih, kar je največ po 16. aprilu. Eno okužbo so potrdili tudi v Mengšu. V torek je bilo zaznanih 13 novih primerov, od tega eden v Radovljici.

Konec prejšnjega tedna so zaznali po eno okužbo v Osnovni šoli Cvetka Golarja Škofja Loka in Pedenjpedu, enoti Vrtca Škofja Loka. Ukrepali so takoj, novih primerov zaradi morebitnega prenosa okužbe do zdaj uradno niso zabeležili.

Prof. dr. Bojana Beović / Foto: Gorazd Kavčič

Aplikacija za spremljanje stikov z okuženimi

Vodja strokovne skupine za obvladovanje širjenja covida-19 pri ministrstvu za zdravje prof. dr. Bojana Beović je poudarila, da število okuženih v Sloveniji narašča po eksponencialni krivulji. »Nimamo več samo uvoženih primerov, ampak vse več sekundarnih. Kar nekaj je primerov, kjer je izvor okužbe neznan. V zadnjem tednu imamo v povprečju več kot deset novoodkritih okužb na dan, 15 okužb na dan pa bi bilo že kar alarmantno število,« je pojasnila. Zelo podobno sliko imajo v srednje- in vzhodnoevropskih državah, v Severni Makedoniji pa je bil drugi val še močnejši kot prvi. Beovićeva tudi meni, da nam morda ni uspelo spodbuditi sistema, kako epidemijo obvladovati naprej. »Ponuja se nam tehnološka možnost, da za zaščito zdravja in kapacitet zdravstva uvedemo aplikacijo za beleženje stikov. Če vemo, da smo prišli v stik z okuženim, bomo tudi vedeli, kako ravnati.« O uvedbi aplikacije bodo odločali poslanci. Po njenem mnenju bi morali tudi bolj nadzorovati in sankcionirati nočne lokale, ki so se prekvalificirali v gostinske, saj so tam potencialna žarišča okužb.

Konec prejšnjega tedna so zaznali po eno okužbo v Osnovni šoli Cvetka Golarja Škofja Loka in Pedenjpedu, enoti Vrtca Škofja Loka. Ukrepali so takoj, novih primerov zaradi morebitnega prenosa okužbe do zdaj uradno niso zabeležili.

Več bi se morali naučiti iz prvega vala

Glede prehajanja meje s Hrvaško so tudi znotraj omenjene strokovne skupine mnenja deljena. Prof. dr. Beovićevo glede na slabšanje stanja v državah južno od nas skrbi, da ne bomo z omejitvijo prehajanja meje prepozni. Da bi se lahko že iz prvega vala epidemije naučili, da bi takrat morali mejo z Italijo zapreti prej. Ne strinja se z dvojnimi merili (primer Hrvaške, ko bi morala po slovenskih strokovnih merilih preiti z zelenega varnega seznama držav na rumenega). Če pa se bo stanje pri naši južni sosedi še naprej slabšalo, bo strokovna skupina predlagala tudi karanteno ob vračanju v Slovenijo za slovenske državljane.

Za prireditve tudi soglasje NIJZ

Z vladnim odlokom, ki je začel veljati 30. junija, so prepovedana javna in zasebna zbiranja z več kot petdesetimi ljudmi, dovoljena pa ostajajo zbiranja na javnih prireditvah do petsto ljudi, če organizatorji pridobijo odločbo upravne enote, soglasje Nacionalnega inštituta za javno zdravje (NIJZ) in seveda zagotovijo vse varnostne ukrepe (minimalno razdaljo med ljudmi, razkuževanje rok, v zaprtih prostorih nošenje mask). Pomembno je, da se dogodkov ne udeležujejo osebe, ki kažejo znake okužbe. Za javne prireditve bo od naslednjega tedna potrebno tudi soglasje NIJZ, obrazec bo dostopen na spletu, prijave bodo možne tudi na klasičen način po pošti.

Za javno prireditev gre v primerih, ko je ta organizirana zaradi izvajanja kulturne, športne, zabavne ali druge aktivnosti. Sem se ne štejejo verski obredi, slovesnosti ob rojstvu in poroki, jubileji, družinski prazniki, žalne slovesnosti, kongresi, občni zbori in drugi zbori, ki predstavljajo način dela državnih organov, občin, društev, spontani ulični nastopi ... Uradni vladni govorec Jelko Kacin je poudaril, da z ukrepi poskušajo ostati čim bolj življenjski, v vsakem primeru pa veljajo upoštevanje 1,5 metra razdalje, higiena kašlja in uporaba zaščitnih mask.

Letna inflacija negativna, mesečna pozitivna

Cveto Zaplotnik

Kranj – Cene življenjskih potrebščin so bile junija letos v primerjavi z lanskim junijem v povprečju za 0,3 odstotka nižje, pri tem se je blago pocenilo za 1,5 odstotka, storitve pa so se podražile za 1,9 odstotka. K letni deflaciji je na eni strani največ prispevala pocenitev naftnih derivatov – tekoča goriva so se pocenila za 24,6 odstotka ter goriva in maziva za osebna vozila za 22,4 odstotka, na drugi strani pa podražitev hrane – cene sadja so se zvišale za 17,2 odstotka, cene mesa pa za 5,9 odstotka. Mesečna inflacija je bila pozitivna, cene življenjskih potrebščin so bile namreč junija v primerjavi z majem višje za 1,3 odstotka. Na inflacijo so najbolj vplivale cene električne energije, ki so bile v povprečju višje za 42,5 odstotka, kar je bila predvsem posledica prenehanja veljavnosti vladnega odloka o začasnem neplačevanju prispevka v času epidemije covida-19.

Del Gradnikove zdaj slepa ulica

Radovljica – Za odpravo tranzitnega prometa motornih vozil na območju Gradnikove ceste ter Ulice Staneta Žagarja v Radovljici je bila s koncem tedna na delu Gradnikove ceste uvedena slepa ulica. Med obema naseljema je s stebrički, nameščenimi na cestišču, fizično onemogočeno prehajanje motornih vozil. Kot pojasnjujejo na radovljiški občinski upravi, na ta način želijo glavne prometne tokove iz stanovanjskih sosesk usmeriti na Gorenjsko in Kranjsko cesto ter t. i. povezovalno cesto. »Ločitev prometnih tokov teh stanovanjskih območij bo pripomogla tudi k izboljšanju prometne varnosti, zlasti ranljivejših udeležencev v prometu, in kakovosti bivanja na območju celotne stanovanjske soseske,« so prepričani.

Rake v Kropi naj bi obnovili do jeseni

Marjana Ahačič

Kropa – Pozno spomladi se je v Kropi začela obnova rak, dela naj bi izvajalec dokončal do jeseni. Rake, nekdaj lesena danes pa kamnita vodna korita, so v Kropi uredili sredi 15. stoletja, ko se je kot vir energije začela uporabljati voda. Zgradili so jih ob hudourniškem potoku Kroparici, po njih je tekla voda, ki je poganjala vodna kolesa, ta pa so preko svojih prenosov poganjala mehove ali pa težka kladiva, navajajo na Turizmu Radovljica. Za vigenjcem Vice in pred delavnico UKO se v vodni raki še vedno vrti leseno kolo, ohranjen sistem vodnih rak z zapornicami in bajerjem pa priča o pomenu in uporabi vodne moči za proizvodnjo energije, potrebne za kovanje, še pojasnjujejo. Vrednost pogodbenih del znaša 163 tisoč evrov, od katerih bo 58 tisoč evrov prispeval Evropski kmetijski sklad v okviru projekta Arhitektura gorenjskih vasi, preostalo pa občina. V občini Radovljica bo poleg sanacije rak v Kropi v okviru projekta izdelana še tipološka študija arhitekture naselij Dobrave, Zaloše in Ovsiše.

V Kropi pri gostilni Kovač so spomladi začeli obnavljati rake. Sanacija vodnih korit naj bi bila končana do jeseni.

Petek nasledil Grosa

Franci Petek je zapustil funkcijo direktorja Smučarske zveze Slovenije in bil imenovan za vršilca dolžnosti direktorja Zavoda za šport Planica, ki ga je vse od ustanovitve vodil Jelko Gros. Novi vršilec dolžnosti direktorja Smučarske zveze Slovenije pa je Jožko Križan.

Maja Bertoncelj

Ljubljana – Na začetku tedna so iz Smučarske zveze Slovenije sporočili, da dr. Franci Petek s 1. julijem zapušča mesto direktorja Smučarske zveze Slovenije. Svojo odločitev je sporočil predsedniku zveze Enzu Smrekarju. Ta je izvršilnemu odboru predlagal vršilca dolžnosti direktorja Smučarske zveze Slovenije. Odbor je v sredo na dopisni seji za vršilca dolžnosti soglasno imenoval Jožka Križana.

Franci Petek je Smučarsko zvezo Slovenije zapustil na lastno željo, saj se je odločil, da bo prevzel vodenje Zavoda za šport Planica. Vlada Republike Slovenije je namreč na ponedeljkovi dopisni seji dala soglasje k njegovemu imenovanju za vršilca dolžnosti direktorja omenjenega zavoda. Na funkcijo je imenovan za najmanj eno leto oziroma do 1. julija 2021. Nasledil je Jelka Grosa, ki je zavod vodil vse od ustanovitve pred enajstimi leti. Ena od najpomembnejših nalog za Petka bo sodelovanje Zavoda za šport Planica pri pripravi svetovnega prvenstva v nordijskem smučanju, ki bo leta 2023 v dolini pod Poncami. Kot so pojasnili v Smučarski zvezi Slovenije, se je predsednik zveze Enzo Smrekar sedaj že nekdanjemu direktorju Franciju Petku zahvalil za opravljeno delo, s katerim mu je uspelo Smučarsko zvezo Slovenije finančno stabilizirati. Ne gre pa prezreti največjega projekta, in sicer svetovnega prvenstva v nordijskem smučanju, ki bo v Planici leta 2023, kjer je Petek odigral eno izmed pomembnejših vlog. Francija Petka je kot vršilec dolžnosti direktorja Smučarske zveze Slovenije nasledil Jožko Križan, ki je vodja marketinga omenjenega svetovnega prvenstva FIS v nordijskem smučanju, močno pa je vpet tudi v marketinške aktivnosti panoge za alpsko smučanje. Pred nastopom prvega mandata Francija Petka je že opravljal funkcijo direktorja Smučarske zveze Slovenije. »Smučarska zveza Slovenije ima v prihodnjih letih tri velike dogodke: svetovno prvenstvo v poletih v Planici, svetovno prvenstvo v biatlonu na Pokljuki in svetovno prvenstvo v nordijskem smučanju v Planici. Pred vrati pa je tudi nova sezona v vseh sedmih smučarskih panogah. Prepričan sem, da bomo v naslednjih mesecih pripravili vse potrebno in kljub trenutnim razmeram v svetu skupaj s sodelavci dosegli zastavljene cilje. Jožko Križan uživa zaupanje izvršilnega odbora in tudi mene osebno, saj se je na tem mestu v preteklosti že izkazal,« je dejal Enzo Smrekar.

Vlada Republike Slovenije je dala soglasje k imenovanju Francija Petka za vršilca dolžnosti direktorja Zavoda za šport RS Planica. / Foto: Gorazd Kavčič

Brezplačni prevoz za starejše

Za pridobitev brezplačne vozovnice za medkrajevni javni potniški prevoz z avtobusom ali vlakom morajo upravičenci oddati vlogo po pošti ali pri prevozniku.

Simon Šubic

Kranj – V sredo je v veljavo stopila brezplačna vozovnica v medkrajevnem integriranem javnem potniškem prevozu za okoli šeststo tisoč upokojencev, invalidov, starejših od 65 let in vojne veterane. Ti lahko brezplačni prevoz uporabijo z rdečo kartico, za katero morajo oddati vlogo na ministrstvo za infrastrukturo ali pri prevozniku. Ne glede na starost pa brezplačne vozovnice ne morejo dobiti zaposleni, posamezniki, ki opravljajo samostojno registrirano dejavnost, poslovodne osebe v gospodarskih družbah in direktorji zasebnih zavodov. Brezplačna kartica tudi ne velja za mestni potniški promet, v tej smeri se sicer ministrstvo za infrastrukturo namerava dogovoriti z občinama Ljubljana in Maribor, kjer je mestni promet najbolj razširjen.

Po besedah ministra za infrastrukturo Jerneja Vrtovca bo brezplačen sistem medkrajevnega javnega potniškega prometa z avtobusi in vlaki s svojo preprostostjo, preglednostjo in učinkovitostjo prispeval k trajnostni mobilnosti. Minister je še napovedal, da bodo v prihodnje brezplačno kartico še nadgradili za uporabo na mobilnih telefonih. Sklep o brezplačnih prevozih za starejše je sicer sprejela že prejšnja vlada, zdajšnja pa ga je udejanjila, za kar je morala pred tem pripraviti pravne in tehnične podlage.

Vlogo za rdečo kartico pošljite na naslov Ministrstvo za infrastrukturo, Langusova ulica 4, 1535 Ljubljana, s pripisom »brezplačna vozovnica Slovenija« ali po elektronski pošti na naslov dtmpp@gov.si (zadeva »brezplačna vozovnica Slovenija«). Upravičenci jo lahko vložite tudi na prodajnem mestu prevoznika. Kartica stane tri evre, če jo prevzamete po pošti, plačate še tri evre poštnine.

Kako do kartice?

Na ministrstvu bodo sprva izdali dva tisoč rdečih kartic. Kdor jo želi pridobiti, mora zanjo zaprositi z vlogo, ki je na voljo na spletni strani ministrstva in na prodajnih mestih prevoznikov. Vlogo je treba poslati po klasični (Ministrstvo za infrastrukturo, Langusova ulica 4, 1535 Ljubljana, s pripisom »brezplačna vozovnica Slovenija«) ali elektronski pošti (dtmpp@gov.si, v zadevo naj se napiše »brezplačna vozovnica Slovenija«). Vložiti jo je možno tudi na prodajnem mestu prevoznika. V največjem gorenjskem avtobusnem prevozniku Arriva Alpetour sicer priporočajo, da zaradi zmanjševanja tveganj okužbe z novim koronavirusom vlagatelji obrazce za pridobitev vozovnice raje oddajo prek ene od obeh oblik pošte. »Na prodajnih mestih skupine Arriva Slovenija je do nadaljnjega omogočena le oddaja popolno izpolnjene vloge. Izdelano kartico bomo na stroške upravičenca posredovali na stalni naslov, naveden na vlogi,« poudarjajo.

Okvirni rok za preverjanje upravičenosti in izdajo rdeče kartice je tri dni, sprva bo verjetno zaradi večjega števila vlog trajalo tudi kakšen dan dlje. Na ministrstvu priporočajo, da vlagatelj pri oddaji vloge vpiše svojo telefonsko številko, da bi se lahko tako odpravile morebitne nejasnosti. Kartice, za katere bo treba plačati tri evre in bodo veljale 365 dni od izdaje, je možno prevzeti na prodajnih mestih prevoznikov ali po pošti, za kar pa bo treba dodatno plačati tri evre poštnine.

V Arrivi še priporočajo, da upravičenci s postopkom pridobivanja vozovnice ne hitijo in si vozovnico priskrbijo šele takrat, ko nameravajo medkrajevni javni potniški promet tudi dejansko uporabiti. Ob tem opozarjajo, da je na avtobusih in vlakih še vedno treba upoštevati pravila in priporočila Nacionalnega inštituta za javno zdravje.

KOMENTAR
Suzana P. Kovačič

Dopust poleti že bo, a bo letos drugačen

Letošnji poletni dopust, vsaj moj, bo zagotovo precej drugačen od prejšnjih. Brez nekih velikih načrtov, ne prav daleč in predvidevam, da bo tudi mirnejši. Počitniški za počitek. Ob tem, ko še strokovnjaki niso enotni, ali za dopust v naši južni sosedi zaradi večjega števila okužb z novim koronavirusom na semaforju še gori zelena luč za varen vstop ali že utripa rumena, bom pa noge namočila nekje za Kokro. Morda nadaljevala s Slovensko planinsko transverzalo. Ali pa poiskala miren kotiček nekje ob Soči, Triglavski Bistrici. Lahko je prav osvežilno. Pa še svojo mini plažo bom lahko imela. Tudi Slovenija je neizmerljiva po svojih lepotah, že najdeš kotiček zase in za raziskovanje brez posebne gneče.

Bolje je biti nekje bližje. Ne predstavljam si, da odpotovala več sto kilometrov proč, potem pa na dopustu vsak dan redno spremljala poročila, ali bodo zaostrili prehajanje meje in je zato najbolje, da takoj spakiram in se vrnem domov. To že ne bi bilo počitniško za počitek, ko pa želim dopust preživeti s čim bolj prazno glavo. Prof. dr. Bojana Beović, vodja strokovne svetovalne skupine za obvladovanje širjenja bolezni covid-19 pri ministrstvu za zdravje, je pred dnevi že opozorila, da v Sloveniji ne bi smeli zamujati s pravočasnimi ukrepi, kot smo s tem čakali v prvem valu epidemije in mejo z Italijo, ki je že imela izbruh, zaprli prepozno.

Res je, letos je vse drugače. So skrbi, ki jih prej nismo poznali, in so take vrste skrbi, pri katerih ne moreš brezbrižno zamahniti z roko. Tudi morebitni drugi val pri nas ne bo kar »nastal«, kot je dejala prof. Beovićeva, ampak bomo k temu, kako obsežen bo, največ pripomogli državljani sami. »Če primerno vedenje ponotranjimo, lahko preživimo eno lepo poletje.« Se strinjam z njo.

V vsaki stvari – in naj bo še tako zahtevna – je treba poiskati nekaj, kar te spravi v boljšo voljo, ker greš s tem lažje naprej. In si obrnem na hec, da bo letos, vsaj pri meni, vse manj »adrenalinsko«. Ne bo hitenja v zadnjih urah pred odhodom na dopust s pranjem in sušenjem perila, pospravljanjem (saj veste, kako so nas naučili, da mora biti pred odhodom vse pospravljeno), ne bo skrbi, kdo bo zalival rože in vrt, in ne bo sestavljanja seznama, kaj vse je treba vzeti s seboj in česa ne, ker je avto že tako prepoln še vseh (športnih) rekvizitov in se prtljažnik ne da zapreti. Tudi preračunavanja, kdaj je najbolje oditi na pot, ne bo, ker letos ne bomo »lovili« prav tistega trajekta ...

Najbolj pomembno je, da v tem času ravnamo odgovorno do sebe in drugih. Na katero barvo na semaforju se bomo orientirali. Varnejšo ali tvegano?

Gorenjski Glas

ODGOVORNA UREDNICA
Marija Volčjak

NAMESTNIKA ODGOVORNE UREDNICE
Cveto Zaplotnik, Danica Zavrl Žlebir

UREDNIŠTVO
NOVINARJI - UREDNIKI:
Marjana Ahačič, Maja Bertoncelj, Alenka Brun, Igor Kavčič, Suzana P. Kovačič, Jasna Paladin, Urša Peternel, Mateja Rant, Aleš Senožetnik, Vilma Stanovnik, Ana Šubic, Simon Šubic, Ana Volčjak Aleksič, Cveto Zaplotnik, Danica Zavrl Žlebir;
stalni sodelavci:
Jože Košnjek, Milena Miklavčič, Miha Naglič

OBLIKOVNA ZASNOVA
Jernej Stritar, IlovarStritar, d. o. o.

TEHNIČNI UREDNIK
Grega Flajnik

FOTOGRAFIJA
Tina Dokl, Gorazd Kavčič

OGLASNO TRŽENJE
Marjan Potočnik, Mateja Žvižaj

GORENJSKI GLAS (ISSN 0352-6666) je registrirana blagovna in storitvena znamka pod št. 9771961 pri Uradu RS za intelektualno lastnino. Ustanovitelj in izdajatelj: Gorenjski glas, d. o. o., Kranj / Direktorica: Marija Volčjak / Naslov: Nazorjeva ulica 1, 4000 Kranj / Tel.: 04/201 42 00, faks: 04/201 42 13, e-pošta: info@g-glas.si; mali oglasi in osmrtnice: tel.: 04/201 42 47 / Delovni čas: ponedeljek, torek, četrtek od 8. do 15. ure, sreda od 8. do 16. ure, petek od 8. do 15. ure sobote, nedelje in prazniki zaprto. / Gorenjski glas je poltednik, izhaja ob torkih in petkih, v nakladi 19.000 izvodov / Redne priloge: Vikend, Letopis, Slovenske počitnice in dvajset lokalnih prilog / Tisk: Delo, d. o. o., Tiskarsko središče / Naročnina: tel.: 04/201 42 41 / Cena izvoda: 1,85 EUR, redni plačniki (fizične osebe) imajo 10 % popusta, polletni 20 % popusta, letni 25 % popusta; v cene je vračunan DDV po stopnji 5 %; naročnina se upošteva od tekoče številke časopisa do pisnega preklica, ki velja od začetka naslednjega obračunskega obdobja / Oglasne storitve: po ceniku; oglasno trženje: tel.: 04/201 42 48.

Obeležili spominski dan

Spominski dan občine so v Žirovnici obeležili tudi letos, a tokrat zaradi trenutne situacije le s polaganjem venca k spomeniku talcev.

Marjana Ahačič

Žirovnica – Občina Žirovnica 29. junija praznuje spominski dan, na katerega se spominjajo dogodkov ob požigu mostu in ustreljenih talcev v Mostah. Dan običajno obeležijo s slavnostno komemoracijo, letos pa so zaradi preventivnih ukrepov, povezanih s koronavirusom, na ta dan le položili venec k spomeniku talcev.

Venec je v ponedeljek dopoldan položila delegacija, ki so jo sestavljali predstavniki Občine Žirovnica, Združenja zveze borcev za vrednote narodnoosvobodilnega boja Žirovnica ter Zavoda za turizem in kulturo Žirovnica.

Z vsakoletno prireditvijo se v Žirovnici sicer spominjajo dogodkov iz druge svetovne vojne, ko so v noči s 26. na 27. junij leta 1942 borci Cankarjevega bataljona požgali cestni in železniški most v Mostah in tako za skoraj mesec dni zaustavili promet na progi. Kot povračilni ukrep so Nemci 1. julija pod železniškim mostom v Mostah ustrelili 28 talcev, enemu je uspelo pobegniti. Večinoma so bili iz okoliških krajev. V spomin na te dogodke Občina Žirovnica 29. junija praznuje spominski dan.

»Kljub skromni obeležitvi spominskega dne letos naš spomin in ponos na ljudi, ki so žrtvovali največ, kar človek ima, svoje življenje, za to, da danes živimo v svobodni državi in da govorimo slovenski jezik, ne bo nič manjši,« poudarjajo v Žirovnici. Letos so sicer na spomenikih ustreljenih talcev obnovili napise in jih očistili.

Foto: Polona Kus

Spominska slovesnost pri spomeniku talcev v Mostah

Z vlakom in kolesi v Brda

Župani sedmih občin Zgornje Gorenjske so se v ponedeljek s kolesi in vlakom odpravili na delovni obisk v Brda. Gre za promocijo trajnostne mobilnosti, kolesarjenja in bohinjske železniške proge.

Marjana Ahačič

V ponedeljek zjutraj so zgornjegorenjski župani na železniški postaji Bled kolesa naložili na vlak, s katerim so se odpravili na skupni obisk Posočja.

Bled – Sedem županov zgornjegorenjskih občin – Janez Fajfar, Ciril Globočnik, Leopold Pogačar, Blaž Račič, Janez Hrovat, Peter Torkar in Jože Sodja – je v ponedeljek zjutraj na železniški postaji na Bledu na vlak naložilo kolesa in se odpravilo na delovni obisk v Brda. Pridružila sta se jim koordinator skupnosti Julijske Alpe Klemen Langus in direktor Razvojne agencije Zgornje Gorenjske Mark Toplak.

Župane je na vstopni postaji Bled – Jezero gostil blejski župan Janez Fajfar, ki je opozoril na pomembnost Bohinjske proge tako za trajnostno mobilnost kot za turizem. »Nerazumljivo je, da so postaje ob progi tako zanemarjene. Blejska železniška postaja predstavlja izjemno točko, prvi stik z Bledom, pa žal propada, letos na postaji celo ni živega človeka,« je dejal. Prav tako prihodnost v progi vidi jeseniški župan Blaž Račič, predvsem zaradi bližine Vintgarja, ki je tudi ena od postaj na progi.

Na izjemno pomembnost proge, ki je bila nekdaj vez Srednje Evrope s Trstom oziroma morjem, je opozoril tudi Klemen Langus in poudaril, da si zdaj vse občine ob progi prizadevajo, da bi progo oživili in povezali z Avstrijo in Italijo. »Takšne železniške povezave so prihodnost, vedno več ljudi po Evropi potuje z vlakom,« je dejal in obžaloval, da Slovenija na tem področju »caplja za ostalimi«.

Na izjemno pomembnost proge, ki je bila nekdaj vez Srednje Evrope s Trstom oziroma morjem, je opozoril tudi Klemen Langus in poudaril, da si zdaj vse občine ob progi prizadevajo, da bi progo oživili in povezali z Avstrijo in Italijo.

Bohinjski župan Jože Sodja je na področju trajnostne mobilnosti posebej omenil kolesarsko povezavo Bled–Bohinj, ki bo, tako je prepričan, prav tako slikovita kot Bohinjska proga. »Tunelov sicer ne bo, bodo pa viadukti,« je napovedal.

Te povezave ne potrebujeta samo občini Bled in Bohinj, pač pa tudi Radovljica in preostala Gorenjska, se je strinjal radovljiški župan Ciril Globočnik, ki je poudaril načrte za gradnjo kolesarskih povezav na relaciji od krožišča z Avsenikovim spomenikom pri izvozu z gorenjske avtoceste do Bleda in Bohinja ter od krožišča tudi proti Kranjski Gori v eno smer ter Ljubljani v drugo.

Žirovniški župan Leopold Pogačar je ob tem omenil urejen rekreacijski park Završnica, ki predstavlja izhodišče za številne pohodne in kolesarske ture. Župani so se v Posočju in Brdih seznanili s kolesarskimi povezavami in dobrimi praksami na področju trajnostne mobilnosti na drugi strani bohinjskega predora, skupni obisk pa izkoristili tudi za promocijo trajnostne mobilnosti, kolesarjenja in bohinjske železniške proge.

Višje subvencije

Aleš Senožetnik

Kamnik – Svetniki so na junijski seji sprejeli predlog pravilnika o subvencioniranju nakupa malih komunalnih čistilnih naprav, nepretočnih greznic in hišnih črpališč na območju občine. Kot je povedala Marjana Kadunc z občinske uprave, je cilj pravilnika spodbuditi lastnike objektov v občini k čimprejšnji ureditvi pravilnega odvajanja in čiščenja odpadnih voda z vgradnjo malih komunalnih čistilnih naprav, nepretočnih greznic in hišnih črpališč. »Subvencije bodo omilile neenakovreden položaj med lastniki objektov, ki imajo možnost priklopa na javno kanalizacijo (gravitacijsko) ter lastniki, ki te možnosti nimajo. Predvsem bi radi k investiciji spodbudili lastnike objektov za kratkotrajno nastanitev v višje ležečih predelih občine,« je poudarila Kadunčeva. S pravilnikom bodo povečali vrednost subvencioniranja s trideset na petdeset odstotkov nabavne vrednosti brez davka na dodano vrednost, maksimalna subvencija pa namesto prejšnjih 750 znaša 2500 evrov.

Predstavitev dediščine ribogojstva bo v soboto

Kranj – Zaradi slabe vremenske napovedi predstavitev dediščine ribogojstva v ribogojnici Vodomec – Zalog in ribje kulinarike Gorenjske ne bo potekala danes, temveč v soboto, 4. julija, od 10. ure dalje. Dogodek je del Ribjega festivala Gorenjske, ki je del operacije Ribja kulturna dediščina in poteka v okviru LAS Gorenjska košarica.

Priznanja bodo podelili štirim

Občinski svet v Šenčurju je odločal o prejemnikih letošnjih občinskih priznanj. Podelili bodo štiri, najverjetneje septembra na nadomestnem praznovanju občinskega praznika.

Danica Zavrl Žlebir

Šenčur – Letošnji praznik Občine Šenčur je bil ravno sredi obdobja epidemije, zato ni bilo prazničnih dogodkov, komisija za občinska priznanja pa je imela dovolj časa tudi za predloge letošnjih občinskih nagrajencev. Občinsko praznovanje bo predvidoma septembra, takrat bodo podelili tudi občinska priznanja. Letos bo to potekalo še po dosedanjem pravilniku, o novem so letos že govorili, vendar ni bil usklajen in ga niso potrdili. Kot napoveduje župan Ciril Kozjek, bo o njem beseda na naslednji seji občinskega sveta.

Na junijski seji, ki je potekala v novih prostorih medgeneracijskega centra ob Blagneči hiši, so svetniki odločali tudi o letošnjih občinskih nagrajencih. Predsednica komisije za priznanja Vanja Umnik je poročala, da je na razpis prispelo pet vlog, od teh je bila ena oddana prepozno, predlogu za priznanje Kmetijski zadrugi Cerklje pa komisija ni pritrdila, češ da bi bilo primerneje, da ji priznanje podeli Občina Cerklje. Predlogu, da zlato plaketo občine letos prejme AMD Šenčur, sicer že dobitnik srebrnega priznanja izpred dveh desetletij, bronasti pa Zoran Sokol in Boris Krišelj, so svetniki zlahka pritrdili. Nekaj polemike pa je bilo deležno predlagano priznanje Aleksandru Sašu Zupanu, saj je predlagatelj zamudil s kandidaturo. Komisija ga ni predlagala, češ da morajo dosledno upoštevati pravila, svetniška skupina stranke SDS pa je želela, da se vloga vseeno upošteva, saj gre za predanega kulturnega delavca, ki se izkazuje zlasti na področju folklore. Tako so bili v prvem sklepu izglasovani trije dobitniki občinskih priznanj, kot je predlagala pristojna komisija. Nato pa je župan Ciril Kozjek dal na glasovanje tudi predlog svetnikov SDS glede Aleksandra Zupana, ki ga je tudi potrdila večina svetnikov. Tako bodo zdaj prejemniki štirje, Zupan bo ob občinskem prazniku prejel srebrno priznanje.

Svetnik Valerij Grašič je pozval tudi k ponovnemu razmisleku o kandidaturi kmetijske zadruge, češ da je ta 120 let stara ustanova nastala v Šenčurju, bila z njim vrsto let povezana, tudi zdaj je vanjo vključenih veliko občanov Šenčurja. Svetniki se za priznanje niso odločili. Nekaj besed pa so ob tej priložnosti namenili tudi majhnemu številu predlogov. Nekateri menijo, da to vodi k večji kakovosti nagrajencev, v komisiji pa odgovarjajo, da so postopki za kandidaturo zdaj zahtevnejši, kar društva, krajevne skupnosti in druge predlagatelje bodisi odvrača bodisi tehtneje razmislijo o tem, koga bodo predlagali.

PREJELI SMO

Kakšna bo usoda 40 učencev iz drugih občin

Škofjeloška Osnovna šola Jela Janežiča za otroke s posebnimi potrebami letos praznuje 75 let. Šola je primerna za 75 otrok, letos pa jo je obiskovalo 140 učencev. Prostorska stiska na šoli je že več let alarmantna, kar se trenutno rešuje s poukom na hodnikih, v knjižnici, kabinetih, gasilskem domu, Poslovni hiši, na Zavodu za šport ... Vsako leto se na šolo vpiše od pet do deset otrok več kot preteklo leto. Tako se pričakuje, da bo v šolo jeseni vstopilo slabih 150 otrok s posebnimi potrebami.

Sto učencev obiskuje šolo iz občin ustanoviteljic (Škofja Loka, Gorenja vas - Poljane, Železniki in Žiri), štirideset otrok pa prihaja iz Medvod (29 otrok), Vodic (9 otrok) in Kranja (2 otroka). Nekateri župani vidijo rešitev prostorske stiske v tem, da se otroci iz drugih občin kar nekako odslovijo. Absolutno pa, da se otrok iz drugih občin ne sprejema več.

Že več let potekajo pogovori o nadzidavi šole. Dodatno nadstropje bi prostorsko stisko rešilo. Projektna dokumentacija je pripravljena, pridobljeno je gradbeno dovoljenje, pripravljen je razpis za izvajalca del. Denarja pa ni, zato vse stoji.

Konec letošnjega februarja je bil po desetih letih s strani države le izdan razpis za sofinanciranje investicij v osnovne šole. Upali smo, da bi na razpisu lahko prejeli milijon evrov, kar predstavlja petdeset odstotkov investicije, a je bil razpis po 14 dneh preklican zaradi pandemije, denar pa prerazporejen v državni proračun.

Dvig povprečnin in dvig možne stopnje zadolževanja občin sta dobrodošla ukrepa, ki pa bistveno ne vplivata na zmožnost kritja investicije brez državne subvencije prek razpisa.

Pravijo, da je denar sveta vladar. Tudi v tem primeru ne gre brez njega. Je pa res, da denar upravljamo ljudje. Tu pokažemo svojo človečnost. Če ni težko graditi športne dvorane, da bodo zdravi še bolj zdravi, potem tudi ne sme biti težko zgraditi prostora otrokom, ki potrebujejo posebno obravnavo, da bodo lahko razvili svoje sposobnosti do svojih zmožnosti in si bodo po koncu šolanja sposobnosti služiti lasten kruh. Čisto vsak otrok šteje! Vsakemu otroku moramo pomagati in mu omogočiti spodbudno okolje. Tudi družine teh otrok so zaradi njih v stiskah in na preizkušnjah. Je pa dejstvo, da se lahko vsakemu zgodi, da dobi otroka ali vnuka s posebnimi potrebami.

»To, kar zmorete, ste dolžni storiti!« Pogosto se zgodi, da čeprav neko stvar zmoremo, je ne opravimo, ker pač nimamo volje ali pa smo premalo nagovorjeni. Verjamem, da je v vas, ki prebirate te vrstice, še veliko potenciala. Zato vas prosim. Prosim, da ponesete potrebo po nadzidavi OŠ Jela Janežiča v svet.

Naj sliši vlada in prepozna multiplikativne učinke gradnje na gospodarstvo in umesti razpis za sofinanciranje osnovnih šol v sveženj ukrepov za krepitev gospodarstva po koroni. Naj sliši Ministrstvo za finance, da dodeli Ministrstvu za šolstvo, znanost in šport dovolj finančnih sredstev za razpis. Naj slišijo v Medvodah, da je čas za zrelo odločitev in dolgotrajno rešitev. Naj slišijo preostale občine, da je sedaj že res skrajni čas za gradnjo.

Saj ni res – pa je. Da bi na obstoječi šoli dogradili še eno nadstropje, je treba ozavestiti pomen gradnje več kot dvesto ljudem. Župane, občinske uradnike in občinske svete sedmih občin, vlado in uradnike dveh ministrstev. In vseh dvesto jih mora govoriti isti jezik, da bodo otroci imeli primeren prostor v šoli.

Prosim vas, v imenu otrok in staršev, da pomagate po svojih močeh.

Tomaž Paulus,
predsednik sveta staršev
OŠPP Jela Janežiča

Že dvajseti Dan polja

Na Poličarjevi kmetiji na Polici pri Naklem je semenarska hiša Agrosaat tudi letos pripravila ogled poskusnih polj z različnimi sortami žit, koruze in krompirja.

Ana Šubic

Naklo – Na Poličarjevi kmetiji na Polici pri Naklem je minuli torek potekal tradicionalni, že dvajseti Dan polja, ki ga je pripravila semenarska hiša Agrosaat v sodelovanju s Kmetijsko gozdarskim zavodom (KGZ) Kranj. »Naš namen je predstaviti nove sorte oziroma jih primerjati z obstoječimi za tri sklope poljščin: žito, krompir in silažno koruzo,« je dejal Jože Mohar, vodja poslovne enote Osrednja Slovenija v RWA Slovenija, ter se zahvalil Viktorju in Andreji Jagodic s Poličarjeve kmetije za dolgoletno sodelovanje.

Specialist za žita pri RWA Štefan Kranjec (desno) se je dotaknil posebnosti sort v poskusu in trenutne žetve v Pomurju. / Foto: Gorazd Kavčič

V poskusu z žiti so se tokrat osredotočili na ozimna krmna žita. »V zadnjem času se povečuje pridelava tritikale, sploh na slabših površinah, ječmen pa je na boljših površinah,« je pojasnil Mohar. V poskusu imajo dva večredna ječmena: poleg sorte azrah še novo sorto su jule, za katero že pridelujejo seme in ga bodo jeseni dali na trg. »Ta sorta bo predvsem zanimiva za govedorejce, ki krmijo govedo s slamo, saj ima zelo zdravo in visoko stabilno slamo, prav tako je bolj tolerantna na glavno bolezen – ramularijsko pegavost,« je razložil. V poskusu imajo še dva dvoredna ječmena: najbolj razširjeno sorto sandra, za katero so lani prodali skoraj devetsto ton semena, in njeno, po Moharjevem mnenju edino pravo konkurenco – sorto valerie, lansko novost, ki je nekaj dni zgodnejša in še nekoliko bolj rodna. V poskusu imajo še dve zgodnji tritikali: njihovo paradno sorto riparo in novost – sorto rivolt z višjo slamo. Posebnosti sort Agrosaat v poskusu in trenutne žetve v Pomurju je predstavil specialist za žita pri RWA Štefan Kranjec, kar je bilo za gorenjske pridelovalce še posebno zanimivo.

Na poskusnem polju uspeva tudi silažna koruza, in sicer sedem hibridov zrelostnega razreda FAO 320 do 390; nekateri so novi, spet drugi pa že razširjeni med pridelovalci. »Vidi se, da je bilo nekaj težav s poznejšimi setvami, pridelava je bila malo otežena. Najprej je bilo suho, potem pa mokro in zelo hladno, kar je upočasnilo rast,« je razložil Mohar, promotor pri RWA za Gorenjsko, Franci Fon s Spodnjega Brnika pa je predstavil posebnosti letošnje setve koruze in probleme priprave tal.

V poskusu s krompirjem je sedem sort. KIS slavnik, po besedah Moharja najbolj priljubljena slovenska zelo zgodnja sorta, je bil že skopan, medtem ko je KIS razor poznejša nova slovenska sorta. Dr. Peter Dolničar s Kmetijskega inštituta Slovenije je ob tem predstavil še novi zgodnji križanec krompirja, ki naj bi bil prihodnje leto potrjen kot nova sorta. Razvije več gomoljev, ki so v povprečju nekoliko bolj drobni, je pa zelo kvaliteten in se dobro skladišči. Agrosaat ima v poskusu še tri nemške sorte: zgodnjo albertine ter srednje zgodnji madeira in otolia. Slednja ima Moharjevem mnenju lepo prihodnost, saj je dobro odporna proti krompirjevi plesni, gomolji so lepe oblike in imajo zelo dober okus. Avstrijsko sorto meireska preizkušajo že tretje leto, v poskusu pa imajo še zelo rodno irsko sorto electra.

Marija Kalan, specialistka za rastlinsko pridelavo v KGZ Kranj, meni, da se glede na trenutne razmere obeta povprečno dobra letina. Žita so sicer malo manj razraščena, krompir pa je razvil malo manj gomoljev. »Še največja uganka je koruza, ki je ta čas v obdobju intenzivne rasti. Upamo, da bodo še padavine, da se bo lahko normalno razvila in zrasla,« je dejala.

Sodelavka RWA Jožica Dolničar je predstavila apnena gnojila in pomen apnenja za intenzivne kmetije, ki imajo težave z zakisanjem ter strukturo njivskih in travnih površin, ter nov proizvod – apno za higieno hleva.

Za domžalske podjetnike brezobrestni krediti

Domžale – V občini Domžale so v sodelovanju z Gorenjsko banko razpisali posojila za mikro in mala podjetja ter samostojne podjetnike. Razpisana vsota brezobrestnih posojil znaša do 1,5 milijona evrov z ročnostjo do osem let. Podjetniki lahko zaprosijo za posojila za stroške nakupa, opremljanja in urejanja zemljišč ter pridobivanje projektne dokumentacije za gradnjo poslovnih prostorov, stroške prenove, gradnje ali nakupa poslovnih prostorov, stroške nakupa novih strojev ali opreme ter stroške izdelave dokumentacije. Podjetniki morajo zagotoviti vsaj 25 odstotkov lastnih sredstev.

Pohod od Jakoba do Jakoba tudi letos bo

Medvode – Ob zaključku praznovanja občinskega praznika Občine Medvode bo jutri, 4. julija, Pohod od Jakoba do Jakoba, katerega namen je povezava treh cerkva sv. Jakoba, ki stojijo v občini, z rojstno hišo Jakoba Aljaža. Pohodniki se bodo na pohod odpravili s treh prizorišč. Prvi start, za katerega so obvezne prijave, bo pred Občino Medvode ob 6.30, drugi pri začetni tabli Učna pot Žlebe ob 8.30, tretji pa pri cerkvi sv. Jakoba v Hrašah ob 8.30. Cilj vseh je pri rojstni hiši Jakoba Aljaža.

Nagrada tudi za Restavracijo Julijana

Misija odkrivanja najboljših kulinaričnih destinacij po svetu je Michelinove ocenjevalce končno pripeljala tudi v Slovenijo.

Poleg petih restavracij, ki so si prislužile eno zvezdico, in ene, ki se lahko pohvali z dvema, je čast, da prejme priznanje Michelinovih ocenjevalcev, doletela tudi Restavracijo Julijana v Grand Hotelu Toplice na Bledu. Butična restavracija, ki sprejme dvajset ljudi, prav toliko pa jih lahko postrežejo na terasi s pogledom na Blejsko jezero, brbončice svojih gostov razvaja pod taktirko kuharskega mojstra Simona Bertonclja. Ta se je s svojo ekipo, s katero se lahko pohvali tudi s tremi kapami po klasifikaciji Gault & Millau, razveselil še nagrade The Plate Michelin – za sveže surovine, skrbno pripravljen in dober obrok.

Nagrada Michelinovih ocenjevalcev za Restavracijo Julijana

Kopalne vode so že vrsto let odlične

Poleg rednega imisijskega monitoringa kakovosti, v okviru katerega se določa ekološko in kemijsko stanje Blejskega jezera, ARSO izvaja tudi monitoring kopalnih voda skladno z zahtevami direktive 2006/7/ES oziroma uredbe o upravljanju kakovosti kopalnih voda.

Monitoring je namenjen predvsem zdravstveni zaščiti kopalcev v času kopalne sezone, ki na Bledu traja od 15. junija do 31. avgusta. Vključuje predvsem mikrobiološke analize, ki kažejo prisotnosti bakterije fekalnega izvora *Escherichia coli (E. coli)* in intestinalnih enterokokov. Prisotnost se spremlja v 14-dnevnih intervalih na vseh petih lokacijah, kjer so v Blejskem jezeru določene kopalne vode. V skladu z zakonodajo se na osnovi prisotnosti teh bakterij kopalne vode razvrsti v razrede kakovosti – odlična, dobra, zadostna, slaba. Za kopanje so primerne vode, ki so vsaj zadostne. Kopalne vode se na Bledu že vrsto let uvrščajo med odlične, kar pomeni, da na nobeni od lokacij (Grajsko kopališče, Hotel Toplice, Vila Bled, Velika Zaka, Regatni center) tudi v času največjih obremenitev ni prisotnih bakterij, ki so edini kazalnik onesnaženja s fekalijami. Skladno z določili uredbe se odvzame tudi vzorec pred kopalno sezono. Mikrobiološke analize vzorcev, zajetih 3. junija letos, potrjujejo odličnost kopalnih voda in fekalno neoporečnost v območju Blejskega jezera. Urejeno Grajsko kopališče se tudi letos ponaša z okoljskim znakom Modra zastava. Torej le pogumen skok v vodo, o njeni fekalni neoporečnosti pa se lahko prepričate na spletnih straneh agencije ARSO, kjer bodo vse poletje objavljali sprotne podatke monitoringa.

Kopalna voda	Razvrstitev kopalne vode						
	2010–2013	2011–2014	2012–2015	2013-2016	2014–2017	2015–2018	2016–2019
Naravno kopališče Hotel Vila Bled	odlična	odlična	odlična	odlična	odlična	odlična	odlična
Naravno kopališče Grand Hotel Toplice	dobra	zadostna	odlična	odlična	odlična	odlična	odlična
Grajsko kopališče	odlična	odlična	odlična	odlična	odlična	odlična	odlična
Kopalno območje Mala Zaka	odlična	odlična	odlična	odlična	odlična	odlična	odlična
Kopalno območje Velika Zaka	odlična	odlična	odlična	odlična	odlična	odlična	odlična

Kopalna voda 3. 6. 2020	*Escherichia coli (E. coli)*	Intestinalni enterokoki
	CFU/100 ml	CFU/100 ml
Naravno kopališče Hotel Vila Bled	<4	<4
Naravno kopališče Grand Hotel Toplice	<4	<4
Grajsko kopališče	6	<4
Kopalno območje Mala Zaka	<4	<4
Kopalno območje Velika Zaka	<4	<4

Godrnjačeva pot – družinska tematska pot

V Turističnem društvu Bohinjska Bela so v preteklem letu uredili sprehajalno pot, ki so jo poimenovali Godrnjačeva pot, in sicer po medvedu, njenem glavnemu junaku. Pot je krožna, vseskozi označena, začne se pred domom krajanov. Dolga je dva kilometra, za njen obhod potrebujemo uro ali uro in pol. Po poti, ki vodi mimo glasbenih kamnov, gozdne igralnice, čez potok, kjer se lahko preizkusimo v metanju obročev, skozi predor pod progo, mimo čebelnjaka in prave lovske opazovalnice, iz katere lahko vidimo različne gozdne živali, mimo medvedjega brloga, kjer čisto tiho pokukamo, ali medved spi, se lahko podamo s pomočjo Godrnjačevega zemljevida.

BLED
BLED
Podova raja.

Več informacij na:
www.e-bled.si,
www.bled.si

OBČINA BLED, CESTA SVOBODE 13, BLED

Drugačna promenada

V času, ko je druženje omejeno in ko tradicionalnih množičnih prireditev ni, je blejska promenada zaživela v čisto drugačnih barvah.

Drugi junijski konec tedna je Slikarsko društvo Atelje Bled v sodelovanju z Občino Bled in Turizmom Bled pripravilo razstavo likovnih del Promenada 2020.
Na skupinski razstavi so sodelovali člani in članice Slikarskega društva Atelje Bled Judita Mandelc Kunčič, Milena Petek, Darja Kemperle, Draga Soklič, Ljubo Soklič, Metka Rejc, Nada Radonjič, Vida Soklič, Špela Pirnat, Meta Odar, Dragica Džordževič, Janko Gašperin, Marta Mertelj, Drago Hajdarovič, Ciril Kraigher, Kara Kalajžič, Biserka Lazar, Zora Završnik Črnologar in likovniki iz drugih krajev, ki so se odzvali povabilu: Vinko Bogataj, Leopold Gros, Marko Sambrailo, Zlatka Levstek, Nina Špolar, Milena Nemec, Alenka Stante, Danaja Mertelj, Erika Puc, Milena Volk, Boštjan Močnik, Jurij Kravcov, Amalija Venturini.
Atelje Bled se zahvaljuje Občini Bled in Turizmu Bled za podporo, vsekakor pa se je pokazalo, da se izjemno prizorišče, kot je promenada, in likovna dela med seboj dopolnjujejo in ujemajo. Načrti so, da si bodo obiskovalci Bleda in sprehajalci takšne razstave lahko ogledali še kdaj.

Slikarsko društvo Atelje Bled je v sodelovanju z Občino Bled in Turizmom Bled pripravilo razstavo likovnih del Promenada 2020.

Priznanje tudi na Gorenjsko

Predsednik Borut Pahor je podelil državna priznanja na področju prostovoljstva za lansko leto. Med nagrajenci je tudi Gašper Zevnik iz občine Cerklje.

Aleš Senožetnik

Ljubljana – Med nagrajenci, ki so po sklepu Odbora Republike Slovenije za podelitev državnih priznanj na področju prostovoljstva prejeli nagrade, je tudi Gorenjec Gašper Zevnik. Priznanje je minuli torek prejel iz rok predsednika republike Boruta Pahorja za izjemne dosežke pri opravljanju prostovoljskega dela na področju vzgoje in izobraževanja, socialne dejavnosti ter na področju civilne zaščite in reševanja. Kot so zapisali v obrazložitvi, je Gašper Zevnik predan prostovoljec in vedno pripravljen pomagati. Že kot osnovnošolec se je priključil gasilcem, kasneje pa je svojo prostovoljsko pot nadaljeval pri Družinskem in mladinskem centru Cerklje in Slovenski karitas. Še posebej mu je blizu delo z otroki. V zadnjih letih je pomembno prispeval k razvoju programa Počitnice Biserov – letovanja za otroke, ki ga vsako leto pripravljajo pri Slovenski karitas, s čimer več kot dvesto otrokom in mladostnikom, ki si sicer tega ne bi mogli privoščiti, omogočijo, da teden dni preživijo na morju v Portorožu. »Svoje znanje in prostovoljske izkušnje deli z mlajšimi prostovoljci, zna jih nagovoriti ter pomiriti v konfliktnih situacijah. Gašper je svoje odlike izkoristil pri vodenju počitniških tednov za otroke, na katerih je vsako leto vključenih do 250 otrok ter osemdeset mladih prostovoljcev. Pod njegovim vodstvom je celotna koordinacija programa, skrbi za usposabljanja prostovoljcev, za sponzorje in finance,« so med drugim še zapisali v obrazložitvi nagrade.

Gašper Zevnik je v zadnjih letih pomembno prispeval k razvoju programa letovanja za otroke Počitnice Biserov.

Priznanje je dobil tudi Gašper Zevnik (drugi z leve). / Foto: Urad predsednika Republike Slovenije

Poleg Zevnika sta priznanji prejeli tudi Nevenka Gregorec, prostovoljka Rdečega križa, ki že skoraj tri desetletja pomaga pri oskrbi bolnih, osamljenih ter pri delitvi hrane, oblačil in pripravi krvodajalskih akcij, ter Maja Kuzma Ganić, mentorica delavnic branja Od gluhih za gluhe, vodila pa je tudi odmevno akcijo Gluhi strežejo v planinskih kočah. Nagrado za izjemne dosežke na področju prostovoljstva pa je prejela Julijana Kralj, katere življenjsko poslanstvo je pomoč parapleginjam in tetrapleginjam žrtvam nasilja v družini. Njen avtorski program Nasilje nad invalidi je edini tovrstni program pri nas. Je ena od soustanoviteljic Društva Vizija in zaslužna za to, da je društvo leta 2009 odprlo uporabnicam prilagojeno prvo varno zavetje v Sloveniji, imenovano Hiša zaupanja.

V Kranju načrtujejo nova vlaganja

Poleg posodobitve ceste Breg–Mavčiče bodo na voljo tudi nova parkirišča, načrtujejo pa tudi prenovo Osnovne šole Staneta Žagarja in gradnjo prizidka k njej.

Vilma Stanovnik

Kranj – Kranjski mestni svetniki so na junijski seji potrdil dodatnih tristo tisoč evrov za rekonstrukcijo ceste Breg–Mavčiče. En del dodatnega denarja bo omogočal izvedbo daljše faze od prvotno predvidene, saj bo namesto dobrih tristo metrov obnovljeni odsek dolg predvidoma petsto metrov. S tem bo izvedena smiselna zaključena celota. Nekaj dodatnega denarja je potrebnega tudi za prestavitev kapelice na drugo lokacijo pod pogoji zavoda za varstvo kulturne dediščine. Prav tako bosta v cesto vgrajena gravitacijski in tlačni sistem fekalne kanalizacije.

Mestni svet je namenil tudi 51 tisoč evrov za gradnjo parkirnih mest vzdolž Koroške ceste na odseku od priključka Savske ceste do objekta Koroška cesta 45. Dodatna sredstva bodo omogočila devet novih parkirnih mest.

Mestni svetniki so potrdili tudi nov načrt razvojnega programa za ureditev požarne varnosti za stavbo Osnovne šole Staneta Žagarja. Namen projekta je izgradnja požarnih stopnic z ureditvijo požarnih izhodov in vgradnja dvigala v stavbi osnovne šole. Cilj je, da se izboljša požarna varnost in obenem zagotovi vertikalna komunikacija med etažami v stavbi v skladu s predpisi o požarni varnosti in zagotavljanju neoviranega dostopa. Sredstva za ureditev požarne varnosti so bila v proračunu načrtovana v okviru investicijskega vzdrževanja, samostojni razvojni načrt pa je potreben, da bo možno projekt prijaviti za sofinanciranje in črpanje sredstev po Zakonu o financiranju občin. Predvidena vrednost investicije je 265 tisoč evrov.

Pri Osnovni šoli Staneta Žagarja se kmalu obeta tudi nov prizidek s telovadnico. Dela bi lahko začeli že jeseni.

Pri Osnovni šoli Staneta Žagarja se kmalu obeta tudi nov prizidek s telovadnico. »Smo v zaključni fazi projektiranja, gradbeno dovoljenje imamo, zato računam, da bi dela lahko začeli že jeseni,« je povedal župan Matjaž Rakovec.

V Komendi podelili priznanja

Prejemnik srebrnega priznanja je Turistično društvo Komenda, bronastega pa Ivanka Perne.

Aleš Senožetnik

Komenda – Občinska priznanja in priznanja športnikom v Komendi sicer podeljujejo na slovesnosti ob občinskem prazniku, ki ga praznujejo 15. maja. Ker zaradi epidemije covida-19 praznične proslave niso mogli izpeljati, so priznanja tokrat podelili na slovesnosti, ki je potekala na predvečer dneva državnosti v telovadnici podružnične šole v Mostah.

Srebrno občinsko priznanje, najvišje, kar so jih letos podelili, je šlo v roke Turističnemu društvu Komenda. Društvo, ki je lani praznovalo dvajset let obstoja, je v tem času poskrbelo za številne prireditve v občini, med katerimi še posebno izstopajo praznik kolin, izdelovanje butaric in ličkanje koruze, pa prireditve ob pustu, gregorjevem ...

Turistično društvo Komenda, prejemnik letošnjega najvišjega priznanja, pripravlja številne odmevne prireditve v občini.

Srebrno priznanje Turističnemu društvu Komenda je iz rok župana Stanislava Poglajna sprejel predsednik Vid Koritnik.

Bronasto priznanje pa je prejela Ivanka Perne za prostovoljno delo v Konjeniškem klubu Komenda, v katerega se je včlanila leta 1988, 15 let pa je bila kot blagajničarka odgovorna za uspešno poslovanje kluba.

V kategoriji športnih priznanj so tokrat podelili priznanji najperspektivnejšima športnikoma do 15. leta starosti. Priznanji sta šli v roke bratu in sestri, mladima in perspektivnima judoistoma Hayi Veinhandl Obaid in Karimu Veinhandlu, ki sta na tekmovanjih doma in v tujini posegala po najvišjih mestih.

Na slovesnosti, ki so jo zaokrožili s kulturnim programom, je spregovoril tudi komendski župan Stanislav Poglajen, ki se je ob državnem prazniku spomnil na dogodke pred 29 leti in enotnost, ki je takrat povezovala Slovence. »Kaj pa danes? Enotnosti in skupnih reči skorajda ni več,« je dejal Poglajen, ki je vendarle izrazil veselje nad dosežki naše države in zbranim čestital ob prazniku.

Fruhmann schmeckt!

Podjetje Fruhmann iz Vernberka / Wernberga (bližina Beljaka) zaposli

sodelavca za strežbo m/ž
(Speisenträger Service-Mitarbeiter)
Začetek dela takoj oz. po dogovoru. Mesečna plača pribl. 1300 evrov neto. Delo za nedoločen čas. Delo za polni oz. polovični delovni čas. Delovne izkušnje niso potrebne. Po potrebi vam nudimo tudi možnost bivanja.

kuharja m/ž (Koch/Köchin)
Začetek dela takoj oz. po dogovoru. Mesečna plača na osnovi 48-urnega delovnega tedna 1700 evrov neto. Delo za nedoločen čas. Po potrebi vam nudimo tudi možnost bivanja.

kuharja pripravnika m/ž (Jungkoch)
Začetek dela takoj. Mesečna plača na osnovi 45-urnega delovnega tedna 1500 evrov neto. Možno tudi delo za 4 dni na teden. Delo za nedoločen čas. Možnost bivanja.

Prosimo, javite se nam na:
Gasthaus & Landfleischerei Fruhmann
A-9241 Wernberg / Vernberk | Triester Strasse 1
+43 664 204 52 27 | office@fruhmann.at | www.fruhmann.at

Baufirma in Graz sucht für verschiedene Bauprojekte in Österreich:
- VOLLWÄRMESCHUTZ-PARTIE
- TROCKENBAU-PARTIE
- INNENPUTZPARTIE

Die Tätigkeit umfasst sämtliche Bauarbeiten wie Neubau, Altbausanierungen und auch Teilprojekte.

Wir freuen uns auf Ihre Rückmeldung:
RA BAU GMBH
Kärntner Straße 469
A-8054 Graz
0043 664 160 13 09
office@rabau.at

Gradbeno podjetje iz Gradca išče za različna gradbena dela v Avstriji sledeče DELOVNE SKUPINE:
- ZA IZDELAVO TOPLOTNO IZOLACIJSKIH FASAD
- **ZA SUHOMONTAŽNA** DELA
- ZA IZDELAVO NOTRANJEGA OMETA

Obseg dela: novogradnje in sanacije objektov.

Prosimo, javite se nam na:
RA BAU GMBH
Kärntner Straße 469
A-8054 Gradec
0043 664 160 13 09
office@rabau.at

Državni prvaki v košarki na invalidskih vozičkih

Kranj – V soboto je v športni dvorani na Vranskem v organizaciji Zveze za šport invalidov – Paralimpijski komite potekalo zaključno tekmovanje v košarki na invalidskih vozičkih. Za naslov državnega prvaka so se pomerile ekipe DP Podravja, DP Celje, DP Ljubljana in združena ekipa DP Kranj - DP Novo mesto. Ekipa DP Kranj - DP Novo mesto se je v prvi tekmi pomerila z ekipo DP Ljubljana in jo premagala z rezultatom 63 : 42, nato pa v finalu premagala še ekipo DP Celje z rezultatom 55 : 47 ter tako osvojila naslov državnih prvakov v sezoni 2019/2020.

Združena ekipa gorenjskega in dolenjskega društva paraplegikov je osvojila naslov državnega prvaka v košarki na invalidskih vozičkih. / Foto: arhiv društva

V Kranju vodilna Olimpija

Kranj – Nogometaši v prvi slovenski nogometni ligi bodo konec tedna odigrali tekme 31. kroga. Danes bodo nogometaši Domžal gostili CherryBox 24 Tabor Sežana (začetek tekme ob 20. uri). Poskušali bodo doseči novo zmago in prehiteti na lestvici nogometaše iz Sežane, ki so mesto pred njimi, loči pa jih le ena sama točka. Nogometaši Triglava pa bodo v nedeljo doma igrali z vodilno Olimpijo. Tekma se bo na nogometnem igrišču športnega centra v Kranju začela ob 17. uri. Za Kranjčane bo to izredno pomembna tekma v boju za obstanek v ligi najboljših Slovenije, saj za Domžalami zaostajajo dve, za Sežanci pa tri točke. Tekma bo v boju za naslov državnega prvaka pomembna tudi za Ljubljančane, tako da se obeta zanimiv obračun.

Tekma na veliki skakalnici v Kranju

Kranj – Danes se bodo tekmovanja začela tudi na veliki skakalnici v Kranju. Skakalnica v Bauhenku bo v sklopu 45. Tedna skokov gostila mladince, člane in članice, ki se bodo merili za točke Pokala Cockta v skokih in nordijski kombinaciji. Prva serija se bo začela ob 17.30. Organizator je SK Triglav Kranj.

V finalu brez pravega naboja

Po porazu v finalu balinarske super lige v taboru Trate ugotavljajo, da je sežanska Skala zasluženo zmagala. »Ni bilo pravega naboja, ni bilo kakovosti,« pravi vodja škofjeloške ekipe Silvo Korošak.

Simon Šubic

Po šestih zaporednih osvojenih naslovih državnih prvakov so se balinarji Trate letos morali sprijazniti z drugim mestom. / Foto: Simon Šubic

Ljubljana, Škofja Loka – Z razpletom letošnjega zaključnega turnirja super lige v balinanju v škofjeloški Trati seveda niso zadovoljni. Na poti do sedmega zaporednega naslova ekipnih državnih prvakov, skupno pa bi bil to že 16. v samostojni Sloveniji, so se spotaknili na zadnji stopnici. Po zmagi v sobotnem polfinalu proti Zabičam (16 : 10) so morali v nedeljskem finalu priznati premoč sežanske Skale (15 : 7) z odličnima bratoma Gašperjem in Matijem Povhom ter Klemnom Sosičem na čelu. Favorizirani Škofjeločani so na finalu državnega prvenstva igrali preslabo, k čemur sta prispevala predvsem dva dejavnika – zaradi premora med epidemijo covida-19 so padli iz tekmovalnega ritma, na zaključnem turnirju pa so zagotovo pogrešali tudi enega svojih ključnih mož Uroša Veharja, ki je bil na dopustu.

»Finalna tekma in celoten zaključen turnir sta bila za Trato taka kot celotna sezona – nismo igrali v polni postavi, v igri pa ni bilo pravega naboja, ni bilo prave kakovosti. Ne iščem razloga za poraz prav v tem, a dejstvo je tudi, da med epidemijo v dvoranah ni bilo dovoljeno trenirati, zunanjega igrišča pa na Trati nimamo. Pa hvala bogu, da prvak ni vedno Trata,« je dejal vodja škofjeloške ekipe Silvo Korošak.

»Za poraz proti Skali je bil odločilen slab začetek finalne tekme, saj bi na koncu morali zmagati v vseh štirih igrah, kar pa je vedno zelo težko. Enostavno nam ni šlo, Skala si je zaslužila zmago. Če nas je že kdo moral premagati, najraje vidim, da so to prav oni. Odsotnost Veharja se je seveda poznala, če ne drugače, bi lahko na začetku postavili močnejšo trojko. V Šiški smo namreč od štirih odigranih iger trojk zmagali samo enkrat,« je črto pod zaključnim turnirjem potegnil kapetan Trate Damjan Sofronievski.

»To je poraz, ki vsakemu pravemu da vedeti, da nihče ni vsemogočen, niti Trata, ki je bila v zadnjih dvanajstih letih kar desetkrat državni prvak,« pa je povedal predsednik Trate Bojan Buden, ki je bil kritičen do odločitve novega vodstva Balinarske zveze Slovenije (BZS), da letošnji zaključni turnir organizirajo na nevtralnem terenu (v dvorani Šiška v Ljubljani), in ne pri najboljši ekipi rednega dela super lige, kot je bila dosedanja praksa.

Kot smo že poročali, je izvršni odbor BZS v nedeljo za novega selektorja članske reprezentance imenoval 39-letnega Davorja Janžiča, ki je balinarsko pot začel ravno v škofjeloški Trati. Zdajšnji igralec italijanske ekipe BRB Ivrea se tako poslavlja od igranja za slovensko reprezentanco, za katero je od leta 2005 na svetovnih in evropskih članskih prvenstvih osvojil deset zlatih, šest srebrnih in tri bronasta odličja.

Podelili dve najvišji priznanji

Športna zveza Jesenice je podelila priznanja športnikom za najvidnejše dosežke v preteklem letu, najzaslužnejšim delavcem na področju športa za njihovo predano dolgoletno delo ter športnim organizacijam ob njihovih jubilejih, v letošnjem jubilejnem letu pa so podelili tudi najvišji priznanji za prispevek k razvoju in delovanju jeseniškega športa.

Maja Bertoncelj

Jesenice – Športna zveza Jesenice, ki letos praznuje šestdesetletnico delovanja, je na slovesni prireditvi v Gledališču Toneta Čufarja že tradicionalno podelila priznanja športnikom, športnim delavcem in športnim organizacijam, v letošnjem jubilejnem letu pa so podelili tudi najvišji priznanji za prispevek k razvoju in delovanju jeseniškega športa. Ti sta pripadli mag. Lidiji Dornig, ravnateljici Gimnazije Jesenice, za njeno dolgoletno prizadevanje pri navduševanju mladih za šport ter družbi SIJ Acroni iz Skupine SIJ za več kot osemdesetletno podporo jeseniškemu športu.

Kot so pojasnili, je Športna zveza Jesenice v okviru tradicionalnega Tedna športa na Jesenicah že podelila 44 malih in velikih priznanj mladim športnikom za njihove dosežke na šolskih državnih prvenstvih in prvenstvih panožnih zvez za mlajše kategorije, na slavnostni podelitvi v Gledališču Toneta Čufarja pa so podelili še 23 priznanj za posebne dosežke na področju športa. Posebno priznanje za izjemen dosežek na področju športa je prejel Žiga Samar, ki je z Realom Madrid (mladinsko ekipo) osvojil tako špansko državno prvenstvo kot evropsko ligo, s slovensko reprezentanco pa bronasto medaljo na evropskem prvenstvu, kjer je bil uvrščen tudi v najboljšo peterko. Ob sedemdesetletnici delovanja je Športna zveza Jesenice s posebnim priznanjem nagradila Strelsko društvo Triglav Javornik - Koroška Bela. Eno izmed dveh najvišjih priznanj Športne zveze Jesenice pa je pripadlo mag. Lidiji Dornig, dolgoletni ravnateljici Gimnazije Jesenice za izjemno podporo, ki jo nudijo gimnazijcem športnikom v okviru športnega oddelka, ter dodatna prizadevanja, da je šport na Gimnaziji Jesenice izjemno cenjen. Najvišje priznanje je Športna zveza Jesenice podelila tudi družbi SIJ Acroni iz Skupine SIJ, ki skupaj s predhodnimi družbami podpira jeseniški šport že od leta 1936 dalje, še od časov Kranjske industrijske družbe, v obdobju Železarne Jesenice kot tudi pod imenom SIJ Acroni Jesenice, torej že več kot osemdeset let. Kot so zapisali, je z njihovo pomočjo jeseniški šport med drugim pridobil športno infrastrukturo (nogometno igrišče, umetno drsališče, kegljišče, olimpijski bazen in še nekatere druge objekte). V jeklarstvo usmerjena družba je bila vsa leta tesno povezana z jeseniškim hokejem, toda tudi drugi športi so bili in so še vedno deležni velike podpore. Takšna povezanost med družbo in športom velja za izjemno tudi v širšem merilu.

Zbrane je nagovoril tudi Branko Jeršin, član izvršnega odbora Olimpijskega komiteja Slovenije – Združenja športnih zvez.

Mag. Branko Žerdoner, glavni direktor družbe SIJ Acroni, ob prejetju posebnega velikega priznanja Športne zveze Jesenice / Foto: arhiv ŠZ Jesenice

Posebno veliko priznanje je prejela tudi mag. Lidija Dornig, dolgoletna ravnateljica Gimnazije Jesenice. / Foto: arhiv ŠZ Jesenice

S protestom proti odpuščanju

1. stran

Vodstvo podjetja prav tako ni upoštevalo pozive sindikatov, da družba uporabi ukrep subvencioniranega skrajšanega delovnega časa do konca leta. Protestniki so opozorili tudi na socialne in ekonomske posledice za odpuščene, ki jih delodajalec, sicer s certifikatom družini prijazno podjetje, meče na cesto v najbolj negotovih gospodarskih razmerah v zadnjih desetletjih.

Fraport sicer letos predvideva izgubo v višini devet milijonov evrov, ta pa bi bila še višja, če ne bi odpuščali. Po besedah Boštjana Šijanca, pravnega svetovalca v podjetju, družba letos pričakuje le okoli petsto tisoč potnikov, kar je približno trideset odstotkov vsega lanskega prometa. Naslednje leto naj bi se tudi zaradi predsedovanja Slovenije Svetu EU število prepeljanih potnikov sicer povzpelo na 1,1 milijona. »Če bi pri kalkulaciji upoštevali le predviden promet v letošnjem letu, ne pa tudi napovedi za prihodnje leto, bi bila ta številka še precej višja,« je o napovedanem zmanjšanju števila zaposlenih povedal Šijanec, ki je zavrnil možnost, da bi z odpuščanji počakali do konca leta, saj ima družba visoke stroške in izjemno nizke prihodke. Prav tako ne pride v poštev pomoč države v obliki nadomestila za čakanje na domu, saj je ukrep namenjen začasnemu zmanjševanju obsega dela, medtem ko Fraport Slovenija doživlja trajno nezmožnost zagotavljanja dela, je dejal Šijanec, ki je komentiral tudi zahtevo sindikatov, da bi družba za premostitev krize uporabila dobiček iz prejšnjih let. »Družba je v zadnjih dveh letih res imela več kot dvajset milijonov evrov dobička, dejstvo pa je, da se je ta dobiček že v preteklih letih in tudi letos uporabljal za nove zaposlitve in šolanja zaposlenih, veliko pa smo vložili tudi v izboljšanje pogojev dela, zato si ne moremo privoščiti čakati do konca leta. Tega denarja bo do konca leta zmanjkalo,« je dejal Šijanec in dodal, da bo morala družba za zagotavljanje dolgoročnega normalnega poslovanja najeti tudi kredit.

Kakšnih petdeset predstavnikov sindikatov in zaposlenih se je zbralo na protestu pred upravno stavbo Fraporta Slovenija.

Protestniki so na shodu opozorili tudi na to, da vsi izmed 120 zaposlenih, ki bodo predvidoma ostali brez dela, prihajajo iz operativnih služb, nihče pa iz uprave oziroma administracije podjetja. Kot je dejal Šijanec, je to pričakovano, saj sedemdesetodstotni upad prometa pomeni prav tolikšen upad potnikov in letal, kar se pozna predvsem v presežkih operativnih delavcev, ki delajo z letali in potniki, medtem ko ima administrativni kader, predvsem pa zaposleni v komerciali, povečan obseg dela, saj poskušajo na letališče privabiti letalske prevoznike.

Do sedaj se je na letališče vrnilo sedem prevoznikov, v kratkem pa se jim bodo pridružili še štirje. V poletnem voznem redu pa so že izgubili polete v Madrid, Helsinke, München in Zürich.

Program zmanjšanja števila presežnih delavcev še ni dokončan, saj se v vodstvu družbe še dogovarjajo s tistimi delavci, ki že izpolnjujejo pogoje za upokojitev oziroma jih bodo izpolnjevali v prihodnjih mesecih. Kot je dejal Šijanec, bo dokončen seznam oblikovan predvidoma v prihodnjih dveh tednih, nato bodo delavcem tudi začeli vročati pogodbe o prenehanju zaposlitve.

Ali bodo sledile še kakšne sindikalne aktivnosti, sicer še ni znano, kot pa je dejal David Švarc, predsednik krovnega sindikata poklicnih gasilcev, v takšnih primerih zaposlenim svetujejo tudi možnost stavke.

Kranjski Iskratel v avstrijske roke

1. stran

»V skupini Iskratel smo si zastavili zelo jasno in ambiciozno poslovno strategijo, ki jo bomo skozi prepoznane sinergije z družbo S&T AG veliko hitreje in lažje uresničili. Te prepoznavamo v povezovanju znanja in inovativnosti, skupnem razvoju in virih ter močnejši prodajni mreži. Z okrepljeno prodajno mrežo in s hitrejšim razvojem in širitvijo portfelja, zlasti na področjih industrijskega interneta stvari, rešitev 5G, varnih in pametnih skupnosti, virtualizacije dostopovnih in komunikacijskih omrežij, bomo dolgoročno uspešnejši in prilagodljivejši. Z združitvijo večamo tudi človeški kapital, ki ostaja prepoznan kot ključen gradnik nadaljnjega ustvarjanja rezultatov,« je povedal glavni direktor Iskratela Željko Puljić.

Glavni direktor S&T AG Hannes Niederhauser pa je pojasnil, da razvoj omrežja 5G spremljajo že dolgo in so tudi že opredelili ključne primere njegove uporabe. »Z združitvijo pričakujemo, da bomo dobili ključno prednost in okrepili našo ponudbo na področju 5G in se v prihodnosti še močneje pozicionirali na naših ključnih področjih, kot so pametne tovarne in rešitve za transport. S prepoznanimi sinergijami bomo v naslednjih dveh letih povečali poslovni rezultat Iskratela za več kot deset odstotkov EBITDA,« je poudaril.

S&T AG je tehnološka družba s sedežem v avstrijskem Linzu, ki zaposluje okoli 4.900 ljudi in deluje v 32 državah po vsem svetu. Je vodilni ponudnik storitev in rešitev ter dobavitelj IT-sistemov v Srednji in Vzhodni Evropi. S prevzemom deleža v podjetju Kontron AG leta 2016 je S&T AG postal eden izmed vodilnih dobaviteljev tehnologij na področju pametnih tovarn oz. industrije 4.0 ter interneta stvari (IoT) na globalnem trgu, so novega lastnika predstavili v Iskratelu.

In kaj so Avstrijci kupili? Iskratel, ki je leta 2017 praznoval sedemdesetletnico delovanja, velja za vodilnega evropskega ponudnika komunikacijskih rešitev za digitalno transformacijo telekomunikacij, transporta, javne varnosti in energetike ter nudenja proizvodnih storitev. Ima lastne razvojne in proizvodne centre, več kot devetsto zaposlenih, prisoten pa je v več kot petdesetih državah po vsem svetu. Kot pravijo, je ena izmed pomembnih strateških usmeritev podjetja v prihodnje omrežje pete generacije (5G), ki je temelj za razvoj celovitih rešitev za posamezne poslovne in industrijske vertikale. Skupina Iskratel je lani ustvarila 115 milijonov evrov prihodkov.

Lon se je kapitalsko okrepil

V Lonu so uspešno izvedli dokapitalizacijo, v okviru katere so prodali vlagateljem 35.672 novih delnic v skupni vrednosti nekaj več kot 2,9 milijona evrov.

Cveto Zaplotnik

Kranj – Skupščina delničarjev Lona je po dveh neuspešnih lanskih dokapitalizacijah januarja letos odobrila triletni okvir za izdajo novih delnic in zbiranje svežega kapitala, ki bo omogočil izpolnjevanje kapitalskih zahtev in nadaljnji razvoj hranilnice. Prvo dokapitalizacijo so v Lonu izvedli junija letos, ko so vlagateljem ponudili največ 39.999 novih delnic v emisijski vrednosti največ 2.999.999,99 evra. Dokapitalizacija je potekala v dveh krogih. V prvem krogu so obstoječi delničarji lahko uveljavljali prednostno pravico in kupili delnice po ceni 75 evrov za delnico, v drugem krogu pa so obstoječi delničarji, ki so želeli vpisati večje število delnic, kot jim jih je omogočila prednostna pravica, pa tudi zunanji vlagatelji lahko vpisali delnice v cenovnem razponu od 75 do 85 evrov. V torek so iz Hranilnice Lon sporočili, da so dokapitalizacijo uspešno končali. Vlagatelji so v dveh vpisnih krogih vpisali 35.672 novih delnic v skupni vrednosti nekaj več kot 2,9 milijona evrov. Obstoječa delničarja Otmar Zorn in podjetje Gic gradnje sta bistveno povečala svoj lastniški delež, in sicer na več kot deset odstotkov celotnega kapitala.

»Uspešna dokapitalizacija je glede na trenutne razmere v gospodarstvu odličen rezultat, ki kaže tudi na veliko zaupanje obstoječih delničarjev in novih vlagateljev v perspektivno prihodnost Lona in v okrevanje slovenskega gospodarstva,« pravijo v Lonu in poudarjajo, da je dokapitalizacija pomemben mejnik pri preobrazbi Lona. Že ob koncu prvega četrtletja so dosegli kapitalsko ustreznost, izvedli so organizacijske spremembe, okrepili notranji nadzor, zmanjšali stroške in število zaposlenih ...

V sredo, 8. julija, bo skupščina Lona, na kateri se bodo delničarji seznanili z bilančno izgubo za leto 2019 v znesku nekaj več kot 1,5 milijona evrov. V Lonu predlagajo, da izgube ne bi pokrili in da bi jo prenesli v naslednje leto.

Hranilnica je lani povečala obseg poslovanja, ob koncu leta je imela 296,7 milijona evrov bilančne vsote ali dobrih 32 milijonov evrov več kot leto prej. Z rednim poslovanjem je ustvarila 1,5 milijona evrov izgube, ob tem pa je za oslabitve in rezervacije namenila 552 tisoč evrov. Izguba je nastala zaradi potrebnih večjih popravkov vrednosti poslovne stavbe ter nastanka enkratnih materialnih stroškov, je v poročilo o lanskem poslovanju zapisal predsednik uprave dr. Imre Baloh in dodal, da je izguba ob dvigu regulativnih zahtev vplivala tudi na zmanjšanje kapitala.

Nov sveženj informativnih izračunov dohodnine

Cveto Zaplotnik

Kranj – Finančna uprava (Furs) je v torek, 30. junija, poslala na naslove 69.087 zavezancev tretji in hkrati zadnji sveženj informativnih izračunov dohodnine za leto 2019, zavezanci so jih prejeli v poštnih nabiralnikih v prvih dneh julija. V tem svežnju prevladujejo izračuni za zavezance z dejavnostjo, ki ugotavljajo davčno osnovo na podlagi dejanskih prihodkov in odhodkov. Približno ena petina izračunov je z doplačilom dohodnine, več kot 36 odstotkov jih je z vračilom, preostali pa so brez doplačila ali vračila.

Če zavezanci ugotovijo, da so podatki v informativnem izračunu pravilni in je pravilno odmerjena tudi dohodnina, jim ni treba storiti ničesar in izračun bo po poteku roka za ugovor samodejno postal dohodninska odločba, v nasprotnem primeru pa morajo do vključno 30. julija na predpisanem obrazcu vložiti ugovor, v tem primeru tudi še ne nastane obveznost doplačila oziroma vračila dohodnine. Izračunu ni treba ugovarjati, če je med podatki v informativnem izračunu dohodnine in podatki, ki so jih zavezanci prejeli od izplačevalcev dohodkov, manj kot en evro razlike.

Rok za vračilo preveč plačane dohodnine je 28. avgust, rok za doplačilo dohodnine pa poteče 31. avgusta.

Če zavezanci do 15. julija ne bodo prejeli informativnega izračuna dohodnine, a so lani imeli obdavčljive dohodke, morajo sami vložiti napoved do 31. avgusta.

Ceste junija terjale velik davek pri divjadi

Simon Šubic

Kranj – Gorenjski policisti so v juniju na številko 113 prejeli kar 28 prijav povoženj in trčenj v divjad na cesti, zato pozivajo voznike k večji previdnosti in zmanjšanju hitrosti na mestih, kjer lahko pričakujejo divjad ali so nanjo opozorjeni s prometnimi znaki. Hitrost in pozornosti sta ključna dejavnika, ki tudi sicer zelo prispevata k varni udeležbi v prometu, dodajajo.

Kot so sporočili s Policijske uprave Kranj, se je večina povoženj pripetila na klasičnih lokacijah s travniki in gozdovi ob cesti, kjer se pogosteje zadržuje divjad. Med temi lokacijami so zlasti pogoste Bohinjska Bela, Blejska Dobrava, cesta Šenčur–Brnik, cesta Podtabor–Ljubelj (največkrat Zvirče), Žeje, Lesce, Zminec, Kamna Gorica, Senično, Cerklje na Gorenjskem, Podhom, Lahovče, Hotemaže, Tenetiše, Posavec itd.

Voznici postalo slabo

Simon Šubic

Škofja Loka – V okolici Škofje Loke je voznica v sredo popoldan zapeljala na nasprotno smerno vozišče in trčila v voznico, ki je pripeljala nasproti. Njeno vozilo je potem odbilo še v tretjega udeleženca. Razlog za nevaren manever voznice naj bi bila slabost, so pojasnili policisti, ki proti povzročiteljici vodijo prekrškovni postopek. V nesreči ni bil nihče poškodovan, nastala je materialna škoda.

Na Policijski upravi Kranj ob tem opozarjajo na negativne vplive, ki jih ima poletna vročina na voznike. V vročih dnevih se pri voznikih namreč pogosteje pojavijo utrujenost, izčrpanost, padeta tudi pozornost in zbranost. V takih primerih se raje izločite iz prometa in naredite postanek na varnem mestu, kjer boste lahko izstopili iz vozila, se pretegnili in predvsem rehidrirali telo. Pomembna je tudi pravilna uporaba klimatske naprave, dodajajo.

V nesreči je k sreči nastala le gmotna škoda. / Foto: PU Kranj

V krožišču izsilila prednost kolesarju

Mengeš – V torek nekaj pred 20. uro se je v Mengšu zgodila prometna nesreča, v kateri sta bila udeležena voznica osebnega vozila in kolesar. Nesrečo je povzročila voznica, ki je v krožišču odvzela prednost kolesarju, zato so ji policisti izdali plačilni nalog. Kolesar se je v nesreči lažje poškodoval, reševalci Nujne medicinske pomoči Domžale pa so ga odpeljali v klinični center.

Izsilila prednost avtobusu

Lukovica – V sredo nekaj pred 8. uro se je na cesti med Želodnikom in Prevojami pri odcepu za Moravče zgodila prometna nesreča, v kateri sta bila udeležena voznica osebnega vozila in voznik avtobusa. Po ugotovitvah policistov je do trčenja prišlo, ker je voznica v križišču odvzela prednost vozniku avtobusa. V nesreči se je povzročiteljica poškodovala, zato so jo reševalci Nujne medicinske pomoči Domžale odpeljali v ljubljanski klinični center. Na avtobusu je bil poleg voznika še en potnik, nihče od njiju se ni poškodoval.

Med vzponom si je poškodovala gleženj

Gozd - Martuljek – V torek okoli poldneva si je planinka pri vzpenjanju na Martuljške slapove poškodovala gleženj. Zdrsnilo ji je na mokrih tleh. Na pomoč so ji priskočili gorski reševalci iz Kranjske Gore in dežurna reševalna ekipa s helikopterjem Slovenske vojske. Poškodovanko so prepeljali v jeseniško bolnišnico.

Gorski reševalci izvolili novega podpredsednika

Slovenski gorski reševalci so lani posredovali v 528 gorskih nesrečah in sodelovali v 76 iskalnih akcijah. Na občnem zboru v Šenčurju so za podpredsednika zveze izvolili Mitjo Kovačiča iz Škofje Loke.

Simon Šubic

Šenčur – Na letošnjem občnem zboru Gorske reševalne zveze Slovenije (GRZS), ki je konec junija potekal v Šenčurju, so za novega podpredsednika zveze izvolili Mitjo Kovačiča iz Gorske reševalne službe (GRS) Škofja Loka. Sprejeli so tudi etični kodeks slovenskih gorskih reševalk in reševalcev ter podelili plakete za življenjsko delo. Med prejemniki so bili tudi Matjaž Ravnikar iz GRS Kamnik, Pavel Oman iz GRS Kranj in Matija Perko iz GRS Tržič, so objavili na spletni strani GRZS, ki ima 829 članic in članov, od tega 733 aktivnih. Med slednjimi je 66 inštruktorjev gorskega reševanja, sedem inštruktorjev letalskega reševanja, 38 letalcev reševalcev, 17 zdravnikov letalcev reševalcev z modulom C in 26 vodnikov reševalnih psov. Lani so na novo usposobili 24 gorskih reševalk in reševalcev.

Predsednik GRZS Janez Rozman je v poročilu o delu v letu 2019 ocenil, da so imeli po obsegu reševanj in drugih aktivnosti pestro leto. Gorski reševalci so opravili 122.106 ur prostovoljnega dela, od tega 17.818 ur reševalnega dela, 47.864 ur vzgoje in izobraževanja ter 56.988 ur za akcije ob naravnih in drugih nesrečah, dežurstva v visoki planinski sezoni, dežurstva na smučiščih, dežurstva na prireditvah v gorah in delo v društvih in postajah GRZS.

Gorski reševalci so lani v gorah pomagali predvsem zaradi poškodb in bolezni, pa tudi zaradi pomanjkljivih informacij planincev, njihovega nepoznavanja in podcenjevanja gorskega sveta ter fizične in psihične nepripravljenosti. Posredovali so v 604 primerih, kar je največ doslej; 528 posredovanj je bilo reševalnih, 76 pa iskalnih. Pri dobri polovici intervencij je bil prisoten zdravnik, v 255 akcijah je bilo potrebno tudi helikoptersko posredovanje. Skupno je na lanskih intervencijah sodelovalo 4.832 reševalcev oziroma povprečno osem na intervencijo.

Predsednik GRZS Janez Rozman / Foto: Gorazd Kavčič

Pomagali so 599 osebam, od teh je bilo 283 nepoškodovanih, 109 lažje poškodovanih in 162 težje, obolelih pa je bilo 57 oseb, od tega dvajset huje. Lani je v gorah zaradi posledic poškodb ali bolezni umrlo 43 oseb.

Najbolj obremenjena je bila Gorska reševalna služba Bohinj z 98 intervencijami, tolminski reševalci so jih imeli deset manj, bovški pa skupno 63. Dežurna ekipa na Brniku je med poletno sezono opravila devetdeset dni dežurstva, posredovali pa so 133-krat. Rozman je ob tem opozoril, da je med poletnim dežurstvom nastal problem pomanjkanja helikopterjev in ustreznih posadk, kar je vplivalo na izvajanje reševalnih intervencij in usposabljanje. Ker je reševanje v gorah težavno in zahteva dobro usposobljene reševalce oziroma ekipo, je predsednik GRZS pristojne pozval, da je na razpolago ustrezno opremljen helikopter.

Število reševalnih akcij se je v zadnjih petih letih povečalo za štirideset odstotkov, je iz zbira statističnih podatkov še izdvojil Rozman. »Eden od vzrokov za naraščajoči trend je vse večji razvoj turizma. Pogostost posredovanja gorskih reševalcev se je povečala predvsem na turistično obiskanih območjih ob vznožju Julijskih in Kamniško-Savinjskih Alp. Ta trend je izrazit v zadnjih treh letih. Povečanje reševalnega dela pomeni večjo obremenitev za reševalce, povečano uporabo opreme in več preventivnega dela. Vse to pa je povezano s finančnimi sredstvi,« je dejal. Finančno stanje GRZS, ki glavnino sredstev prejme od uprave za zaščito in reševanje, fundacije za financiranje invalidskih in humanitarnih organizacij (FIHO) in različnih donacij, je rahlo negativno, kar je posledica prejšnjih let, se pa vsako leto primanjkljaj znižuje. Pomanjkanje sredstev se kaže na področju stroškov reševalnih intervencij, pri zavarovanju, refundacijah in pri zamenjavi iztrošene opreme, so Rozmanove besede še povzeli na GRZS.

Foto: arhiv GG

Dežurna ekipa gorskih reševalcev na Brniku je lani s helikopterjem sodelovala v 133 reševalnih akcijah.

Recimo ne alkoholu in hitrosti

Simon Šubic

Ljubljana – Praksa na področju varne mobilnosti preteklih let izkazuje, da tudi med poletnimi počitnicami, ko se vsi nekoliko bolj sprostimo, ne smemo pozabiti na lastno varnost in varnost drugih udeležencev v cestnem prometu, opozarjajo v Zavodu Varna pot.

»Preveč je izzivov in pasti, ki so lahko usodni, zgolj in samo zato, ker smo pozabili, bili premalo osredotočeni na svoje obnašanje, ravnanje, veščine, dogajanje, pravila ipd. Seveda smo v vsakdanjem življenju dostikrat 'siti' pravil, nasvetov, norm, kontrole ipd., saj menimo, da vsak zase najbolje ve. Žal nam statistika dokazuje tudi drugo, temnejšo plat,« pravi predsednik zavoda Robert Štaba. »Darilo letošnjim počitnicam, ki naj bodo ustvarjalne, žive, brezskrbne, zabavne, polne pozitivnih izkušenj, je zavito v sporočilnost: Izberimo življenje in recimo NE hitrosti in alkoholu,« še pravi.

Zavod je zato skupaj s partnerji in podpisniki programa Živimo Vizijo NIČ posnel krajše spote Hitrost in Alkohol ter z življenjskimi zgodbami njihovih mladih ambasadorjev, ki so objavljeni tudi na Facebooku na strani zavoda in Youtubu. Z njimi sporočajo, kako pomembno je življenje in zdravje vseh aktivnih udeležencev v cestnem prometu. »Podprite in pridružite se nam, vzemite si minuto, dve, pošljite sporočila svojim bližnjim, prijateljem in znancem. Mogoče se nekoga dotakne, morebiti nam uspe skupaj prihraniti življenje, zdravje nekoga, ki nam bo za to vedno hvaležen. Stane nas nič, lahko pa naredimo en korak in prispevek več za večjo varnost slovenskih cest in uresničevanje Vizije NIČ,« poziva Štaba.

Na začetku poletja 2020 se veliko govori o tem, kam bo šel kdo v teh koronavirusnih časih na dopust. Za plačilo turistične nastanitve smo dobili vavčerje, kultura pa je pri nas tako poceni, da si jo lahko plačamo sami. Predlog tega uvodnika je ta: da si, kjerkoli že bomo, ogledamo najbližji lokalni muzej ali muzejsko zbirko in ob tem preberemo še kakšno zgodovinsko knjigo …

Oživljena zgodovina, v muzejih in v knjigah

Miha Naglič

Loška profesorska enajsterica je spodbudila raziskovalno in zbirateljsko vnemo, iz katere je leta 1939 nastal Loški muzej, izšlo je že 66 letnikov Loških razgledov in še cela vrsta drugih publikacij, rezultat pa je dejstvo, da je nekdanje loško gospostvo domoznansko najbolje obdelani del Slovenije.

Za iztočnico tega uvodnika naj posluži odlomek iz knjige Za našo stvar, ki jo je izdalo Muzejsko društvo Škofja Loka ob svoji osemdesetletnici (1938–2017). Društvo je ustanovil loški Profesorski ceh, intelektualna elita tedanje Škofje Loke. »Loški profesorji so predstavljali akademijo v pravem pomenu besede: skupnost učenjakov, povezanih v ljubezni do domače grude, ki jih je družilo iskreno prijateljstvo in spoštovanje. Predvsem pa jim je bilo skupno delo 'za našo stvar'; negovali so ga, kljub temu da jih je življenjska pot že pred vojno odnesla na različne konce Slovenije in Jugoslavije, po vojni pa nekatere primorala v emigracijo ali odrinjenost v domačem okolju. Starejši člani društva se spominjajo, kako je dr. Pavle Blaznik na srečanjih in v pismih tovarišem rad omenjal, da vsi delajo 'za našo stvar' in besedna zveza je postala nekakšen slogan Muzejskega društva Škofja Loka, gotovo pa že od vsega začetka izraža tudi duha Profesorskega ceha. Zato smo jo izbrali za naslov pričujoče publikacije. V njej smo članom društva pa tudi širši loški in slovenski javnosti ob 80-letnici želeli v kratkih podobah približati osebne zgodbe članov Profesorskega ceha, zajeti nekaj vzdušja, ki ga prinaša Kronika sestankov loških profesorjev, in v zgodbo o tem edinstvenem loškem intelektualnem krogu vplesti nekaj manj znanih podatkov o začetkih delovanja društva do druge svetovne vojne.« Tako beremo v zborniku Za našo stvar, na strani 19. Mnogi smo za loški Profesorski ceh že slišali, tu pa je res dobro opisan. Na straneh 20–21 je tudi fotografija prvega srečanja teh mož leta 1930 na vrtu gostilne pri Balantu, kjer je zdaj loška avtobusna postaja. Na sliki so: Ivan Dolenec (1884–1971), Pavle Blaznik (1903–1984), Tine Debeljak (1903–1989), France Planina (1901–1992), Jakob Šolar (1896–1986), France Koblar (1889–1975), Lovro Sušnik (1887–1964), France Košir (1906–1939), Ivan Molinaro (1903–1988) in Martin Gorjanec (1882–1955). Od te ustanovne enajsterice na sliki manjka samo Maks Miklavčič (1900–1971), sicer pa ima vsak od njih v knjigi svojo zgodbo. Ta enajsterica je spodbudila raziskovalno in zbirateljsko vnemo, iz katere je leta 1939 nastal Loški muzej, izšlo je že 66 letnikov Loških razgledov in še cela vrsta drugih publikacij, rezultat pa je dejstvo, da je nekdanje loško gospostvo domoznansko najbolje obdelan del Slovenije.

Prvo srečanje loškega profesorskega ceha na vrtu gostilne pri Balantu (zdaj je na tem mestu avtobusna postaja) leta 1930. Opis fotografije je v besedilu. / Vir: Zgodovinski arhiv Ljubljana, Enota v Škofji Loki

V teh Snovanjih poudarjamo zgodbi dveh muzejskih društev oziroma dejstvo, da sta obe ustanovili muzej. Loško društvo je že leta 1939 ustanovilo Loški muzej. Isto društvo je ustanovilo tudi svoja »pododbora« v Železnikih (1965) in Žireh (1970) in iz obeh sta kmalu nastali muzejski zbirki, ki sta danes že prava muzeja, le da žirovski še vedno deluje na društveni pogon, brez vsaj enega delavca, ki bi bil v muzeju zaposlen. O teh rečeh se pogovarjamo v intervjujih z zdaj že nekdanjima, a dolgoletnima predsednikoma loškega in žirovskega društva. Prvi je mag. Aleksander Igličar, ki je to nalogo opravljal 12 let, drugi pa sem podpisani, ki sem bil na tem »položaju« kar 24 let. (Ker me dolgo nihče ni hotel zamenjati.)

In tu naj ponovim vabilo, zapisano nad naslovom: da poleti obiščemo katerega od muzejev, zlasti gorenjskih in slovenskih. Druga priložnost za ljubitelje zgodovine in domoznanstva pa je branje tovrstnih knjig. V teh Snovanjih predstavljamo dve novi in kapitalni knjigi, ki prav zdaj vzbujata veliko pozornost. Zgodovinar in novinar dr. Jože Možina je avtor knjige z naslovom Slovenski razkol in podnaslovom Okupacija, revolucija in začetki protirevolucionarnega upora. V knjigi skuša prikazati in rehabilitirati medvojno držo in ravnanje protirevolucionarnega tabora. Zgodovinar dr. Jože Pirjevec pa je avtor monografije Partizani. V njej podaja doslej najbolj celovit prikaz slovenskega in jugoslovanskega partizanstva, oprtega na mnoštvo novih dokumentov iz evropskih arhivov. Tudi Pirjevec skuša no novo afirmirati v vojni zmagovito partizansko stran. Na teh straneh nam ne gre za to, da bi »navijali« za eno ali drugo stran, ampak predvsem zato, da vas povabimo k branju obeh knjig, po katerem si lahko sodbo ustvarite sami.

Bi lahko ti dve knjigi prispevali tudi k naši spravi? Prav zdaj mineva dvajset let od prvega spravnega poskusa v Kočevskem rogu 8. julija 1990. Gledam fotografijo, na kateri si podajata roki prvaka slovenske države in Cerkve, predsednik Milan Kučan in Alojzij Šuštar. Takrat smo temu dejanju mnogi verjeli, a se je pokazalo, da je razkol med nami prevelik, da bi ga premagali na ta način. Kako pa ga bomo, če sploh? Nedavno sta nekaj podobnega na istem kraju poskušala dva od naših sedanjih predsednikov, Borut Pahor in Janez Janša. Lepo, a je vprašanje, kdo še verjame v ta politični ritual? Naš namen je, kot rečeno, skromnejši: vabimo k branju, po katerem bi morda prišli vsaj do resnice o tedanjih dejanjih …

POGOVOR

Snovanja

Na dan, ko je bila spisana najstarejša listina loškega gospostva freisinških škofov (30. junij), je svoje 12-letno predsedovanje Muzejskemu društvu Škofja Loka sklenil Aleksander Igličar. V pogovoru z njim poudarjamo glavne poteze delovanja tega 83-letnega društva v letih 2008–2020 …

Predsednik s posluhom za zamolčano

Mag. Aleksander Igličar, ekonomist, kar 12 let na čelu Muzejskega društva Škofja Loka

Miha Naglič

Aleksander Igličar, v zadnjih 12 letih ste bili kar štirikrat zapored izvoljeni za predsednika Muzejskega društva Škofja Loka. Dlje sta bila na tem položaju samo dva legendarna loška ustvarjalca, zgodovinar Pavle Blaznik in literarni zgodovinar Branko Berčič. Kašni so vaši občutki ob sklepu predsedovanja, če jih primerjate s tistimi na začetku?

Najprej me preplavi občutek izjemne hvaležnosti, saj sem se ob vodenju društva srečeval in sodeloval z velikimi osebnostmi, ki jih drugače verjetno ne bi srečal. Hvaležen sem, da smo z odborniki in člani uredniških odborov pripravili veliko število odmevnih prireditev, pomembnih knjižnih izdaj za loški in slovenski kulturni prostor ter odpirali prostor vsebinam, ki so bile pri nas predolga leta zamolčane. Za predsednika društva sem bil izvoljen nepričakovano, najprej kot blagajnik. Ko pa se je izkazalo, da je problematika v društvu bolj zapletena, ogroženo je bilo celo njegovo delovanje, sva z zdravnikom Tonetom Koširjem poprijela za delo, uredila nekatere zunanje ovire in pripeljala društvo do zbora članov marca 2008, ko sem bil prvič izvoljen za predsednika. Moram priznati, da se v polnosti nisem zavedal, kam vstopam. Že iz vzdušja na zboru članov, ki se ga je udeležila močna skupina »rdeče« usmerjenih članov in hotela preprečiti mojo izvolitev, sem začutil, da gre pri vodenju Muzejskega društva Škofja Loka za nekaj večjega.

»Vesel sem, da poslanstvo društva uresničuje širša skupina ljudi, da delovanje ne sloni zgolj na posameznikih. Gre za skupino okrog trideset ljudi, ki delujejo v odborih in uredništvih.«

Kateri so po vašem glavni dosežki društva v letih od 2008 do 2020, če jih na kratko povzamete?

Osrednji dosežek je nedvomno nemoteno izhajanje domoznanskega zbornika Loški razgledi, ki ima najdaljšo neprekinjeno tradicijo izhajanja na Slovenskem. Na to moramo biti Ločani in drugi bralci ponosni ter jih z veseljem prebirati. Vabim bralce Gorenjskega glasa, da postanejo tudi bralci Loških razgledov in se včlanijo v naše društvo, v katerem je trenutno skoraj tristo članov. Na pobudo neumornega pasijonca Alojza Pavla Florjančiča smo leta 2009 začeli izdajati Pasijonske doneske, ki so v teh letih postali slovenska pasijonska revija. Pavle je bil dolga leta urednik, zadnje tri številke pa je uredila Helena Janežič. S Pasijonskimi doneski smo ohranjali pasijonsko kondicijo in prispevali pomemben kamenček v mozaik predloga za vpis Škofjeloškega pasijona na prestižen Unescov seznam nesnovne kulturne dediščine človeštva. V zbirki Doneski in Vodniki smo pripravili 13 knjižnih naslovov, med njimi legendarno zbirko loških pripovedk Kamniti most, Debeljakovi Olimpijski venec in Kyrie eleison, zbornik Za našo stvar – ob 80-letnici delovanja društva in druge naslove. Vsebinsko najodmevnejša je bila priprava razstave Človek, glej ob sedemdeseti obletnici konca druge svetovne vojne, ki smo jo skupaj z drugimi loškimi organizatorji pripravili v opuščenih prostorih nekdanjega nunskega samostana. Menim, da nam je uspelo trpljenje in bolečino vojne prikazati z vidika bolečine posameznega človeka, ne glede na njegove zunanje okoliščine. Bolečina in žalost sta namreč najprej na ravni posameznika, kar moramo spoštovati vedno in povsod. Za vselej so se mi vtisnile v spomin besede starejše gospe po Pasijonkah na pokopališču v Lipici: »Doživljam notranji občutek in mir, da sem po dolgih letih v srcu pokopala svojega očeta. Hvala vam za to možnost.« Na simbolni ravni pa je najpomembnejše posthumno imenovanje dr. Tineta Debeljaka za častnega člana društva, žal šele dvajset let po njegovi smrti. S tem smo Debeljaka ponovno umestili ob bok Blaznika in Planine, treh »podnuncev«, ki so bili leta 1937 glavni nosilci ustanovitve društva. Verjamem, da smo s tem pokazali, da so časi zamolčanja in prikrivanja, ki so pri nas vladali več kot petdeset let, končani in lahko svobodno, odprto in sproščeno stopamo prihodnjim izzivom naproti.

Aleksander Igličar v aleji loških velikanov, desno od njega trije »podnunci«, prvaki loškega muzealstva: Tine Debeljak, France Planina in Pavle Blaznik / Foto: Tina Dokl

Po dosežkih sodeč je torej danes osrednja funkcija društva založniška, osredotočena na izdajanje Loških razgledov. Prav v teh dneh prihaja med bralce nov zvezek …

Res je, Loški razgledi so najbolj prepoznavna dejavnost društva, in vesel sem, da smo novo, že 66. številko po vrsti, predstavili v torek, 30. junija 2020, na občinski praznik Občine Škofja Loka. Ko smo izbirali datum, nismo bili pozorni na to, zato se mi zdi to še bolj pomenljivo. In prav je tako, saj mora biti izid nove številke Loških razgledov praznik za vse Ločane. Hvala urednici Mariji Lebar in članom uredniškega odbora za vse njihovo delo.

Metka in Jožejka Debeljak z listino o imenovanju očeta dr. Tineta Debeljaka za častnega člana Muzejskega društva Škofja Loka, levo A. Igličar, septembra 2009 / Foto: Tina Dokl

POGOVOR

Snovanja

V vašem obdobju ste priredili tudi veliko Blaznikovih večerov. Kdo so bili gostje?

Blaznikove večere smo ponovno oživili in jih v dvanajstih letih pripravili nekaj manj kot sto. Osebno sem se zavzemal, da pozornost namenimo tudi pomembnim loškim osebnostim. Ko se ozrem nazaj, me prevevata ponos in veselje, s kom vse smo se pogovarjali: Cvetko Kobal, dr. Branko Berčič, Lojze Malovrh, Alfonz Zajec, Ivan Oman, dr. Aleksandra Kornhauser Fraser, Meri Bozovičar in mnogi drugi. Po zaslugi neumornega snemalca Jožeta Ranta z Godešiča je večina Blaznikovih večerov posnetih in dostopnih v loškem arhivu in knjižnici.

Kot rečeno, ste v vašem obdobju več pozornosti namenili tudi zadevam, ki so bile v preteklih desetletjih spregledane ali namerno zamolčane. Takšno je denimo posthumno imenovanje dr. Tineta Debeljaka za častnega člana društva ...

Ko sem po izvolitvi za predsednika prebiral gradivo o delovanju društva, sem naletel tudi na Debeljakovo knjigo Črni Kamnitnik, Loma Negra. V njegovih pismih je zaznati izjemno bolečino, ker je bil devet let ločen od žene Vere in majhnih otrok Tineta, Metke in Jožejke. V zapisih se čuti njegova izjemna navezanost, ponos, lahko rečem ljubezen do Škofje Loke, ki je po letu 1945 ni več videl. A njegova rodna Loka ga je zamolčala. Takoj sem začutil, da je treba to spremeniti. Člani društva so soglasno podprli predlog in septembra 2009 sta njegovi hčerki Metka in Jožejka z radostjo v srcu sprejeli listino o imenovanju. Še danes, ko se spominjam teh dni, se mi orosijo oči in naježi koža ...

Večkrat ste potovali v Argentino in se srečevali s tamkajšnjimi Slovenci. Katera srečanja so vam ostala v posebnem spominu?

Moja želja je bila, da bi listino prevzeli vsi Debeljakovi otroci, a Tinetu zdravje ni več dopuščalo dolgega potovanja. In odločil sem, da potujem v Argentino, saj sem želel skupaj srečati vse tri. Sprva sem si želel, da v Argentino potuje večja skupina Ločanov, kasneje pa sem srečal Toneta Rodeta, direktorja Družine, ki je pripravljal obisk Slovencev v Argentini. Z ženo Mileno sva se z veseljem pridružila in želja se je uresničila. Na pepelnico sem v slovenski cerkvi Marije Pomagaj v Buenos Airesu, kjer so tudi Debeljakovi posmrtni ostanki, položil gorenjske nageljne, kupljene v Buenos Airesu, in prižgal svečko, ki sem jo prinesel od doma. V srcu sem začutil velik mir, da sem Debeljaku lahko izkazal dolžno spoštovanje in zahvalo. Ves čas se zavedam, da so vse milosti, ki sem jih bil deležen, tudi sad njegovega duhovnega delovanja. Ob srečevanjih s Slovenci sem začutil vso razsežnost njihovega globokega odnosa do rodne zemlje, zemlje, ki jim je bila nasilno odvzeta. Njihova druženja v slovenskih domovih so jasen odraz njihove ljubezni do Slovenije in globoke katoliške vere. Med njimi živiš življenje, ki pri nas prehitro izginja, v mnogih krajih pa ga žal ni več. Slovensko tekoče govorijo četrte, pete generacije Slovencev. Skorajda čudežno, a njihovo notranje hotenje rojeva sodobnemu potrošniškemu človeku skorajda nerazumljive stvari. Z ženo sva se ravno tedaj odločala o nakupu narodne noše in odločitev je bila sprejeta že po prvih srečanjih. Po Božji milosti sem bil med njimi kar trikrat, zadnjič jeseni 2018, ko so se spominjali sedemdesete obletnice prihoda največje skupine. A kar je najpomembnejše: v njihovih besedah ni besed obtoževanja, le želja po tesnejšem sodelovanju vseh Slovencev. A več težav s tem imamo doma in čas bi bil, da to spremenimo.

Spominjam se srečanja s pisateljem in akademikom Zorkom Simčičem v Sokolskem domu 26. septembra 2012. Tega imenitnega ustvarjalca ste gotovo tudi osebno spoznali?

Da, tudi to je sad Debeljakove duhovne dediščine. Prvič sva se srečala ravno na podelitvi listine, ko se je Zorko spominjal njunega sodelovanja. Vesel in ponosen sem, da se od tedaj redno srečujeva. Pisatelj in akademik Zorko Simčič je nedvomno eden največjih sinov slovenskega izseljenstva. Leta 1994 se je s svojo družino vrnil v Slovenijo, v rodne kraje. Pretresljivi so zapisi v njegovi zadnji knjigi Dohojene stopinje, ko opisuje, kako je prvi stik s Slovenijo doživela žena Minka, ki je bila rojena v Argentini.

Pred leti smo bili priča »aferi«, ki je nastala, ko je bila na občini zavrnjena pobuda, da se Muzejskemu društvu ob osemdesetletnici (2017) podeli nedvomno zasluženi zlati grb Občine Škofja Loka. Če se prav spomnim, so vam nekateri svetniki očitali prav to, da ste muzejsko pozornost namenili tudi dotlej zamolčanim zadevam iz novejše zgodovine?

Nepodelitev zlatega grba je jasno sporočilo, da loške politične razmere še niso take, kot bi si želeli. Ob nepodelitvi je nekdo zapisal: »S čim pa naj se ukvarja Muzejsko društvo, če ne s proučevanjem zgodovine, še posebej zamolčane in prikrite?« Seveda sem bil razočaran, predvsem zaradi vseh ljudi, ki so dolga leta delovali v društvu. Hkrati pa sem bil notranje miren, da je bila nepodelitev tako jasna, da ni bilo drugega predloga, da se bo to nedvoumno zapisalo v loško zgodovino. Izjemno sem bil vesel pokončne drže odbornikov društva, še posebno pa javnih pisem Ivana Omana, dr. Aleksandre Kornhauser Fraser in ddr. Marije Stanonik, ki so samoiniciativno izrazili svoje nestrinjanje in začudenje nad majhnostjo loških politikov.

Več pozornosti ste namenili tudi verski dediščini. Tako se je Muzejsko društvo z vami na čelu v novejšem času posvetilo tudi oživljanju loške pasijonske dediščine. Ta prizadevanja so bila nagrajena z uvrstitvijo Škofjeloškega pasijona na znameniti Unescov seznam. Je res, da ste se udeležili tudi zasedanj Unesca?

Škofjeloški pasijon je nedvomno največji loški kulturni in duhovni biser, kar jasno dokazuje tudi vpis na prestižni Unescov seznam. In kot takega ga moramo spoštovati vsi Ločani. Velika množica sodelujočih je največji garant za to. V šali sem dejal, da je bil v z vpisom na Unescov seznam Škofjeloški pasijon zaščiten pred samimi Ločani, saj se ob njegovih uprizoritvah še prevečkrat pojavljajo večini nerazumljiva vprašanja. Res je, leta 2014 sem bil na zasedanju Unesca v Parizu in decembra 2016 s kolegoma Jožetom Štuklom in Jernejem Tavčarjem v Adis Abebi. Velika milost, spomini in hvaležnost za večno.

Dosežkov društva, ki ste jih poudarili, ne bi bilo brez vaših sodelavcev. Katere bi še posebej pohvalili?

Vesel sem, da poslanstvo društva uresničuje širša skupina ljudi, da delovanje ne sloni zgolj na posameznikih. Gre za skupino okrog trideset ljudi, ki delujejo v odborih in uredništvih. Ni prav, da posebej omenjam posameznike, saj vsak po svojih najboljših močeh prispeva k delovanju društva. Naše dobro delo odražajo mnenja mnogih članov, ki jih izrečejo na prireditvah ali letnih izletih društva, ki so med člani zelo priljubljeni. Res prisrčna in globoka zahvala vsem in želja, da bo tako tudi v prihodnje.

Izdajanje Loških razgledov in drugih publikacij je ena glavnih dejavnosti Muzejskega društva Škofja Loka. / Foto: Tina Dokl

Po stroki ste ekonomist. Se je to kaj poznalo pri finančnem poslovanju društva?

Nedvomno je poznavanje računovodstva pripomoglo, da je društvo uspešno prebrodilo finančne težave in je danes finančno stabilno. Ob tem velja velika zahvala Občini Škofja Loka, občinskim svetnikom, županom Igorju Drakslerju, Mihi Ješetu in Tinetu Radinji ter vsem njihovim sodelavcem za vso finančno podporo. Občina je namreč najpomembnejši sofinancer naših publikacij. Včasih so bile med nami razlike, ki pa smo jih skozi pogovor vedno rešili v obojestransko zadovoljstvo. Vesel sem, da se župani zavedajo pomena delovanja društva za širši loški pa tudi slovenski prostor.

Loški muzej, ki je osrednja ustanova za varovanje kulturne dediščine na Loškem, je nastal iz muzejskega društva. Kakšno je sodelovanje med muzejem in društvom danes?

Osebno bi si želel tesnejšega sodelovanja, a vzroki za to so na strani muzeja. V društvu smo vedno iskali polje srečevanja, a se je to polje včasih preveč zožilo. Za časa predsednika Petra Hawline se je celo zgodilo, da je »sin vrgel očeta čez prag«, kot se je slikovito izrazil Peter, saj je društvo praktično čez noč ostalo brez računovodske podpore s strani muzeja. Vodstvo in sodelavci muzeja se morajo zavedati, da je naše društvo ustanovilo muzej, zbiralo prve muzejske predmete, dolga leta vodilo muzej, kar mora biti osnova sodelovanja tudi v sedanjem času. Zelo sem vesel, da je bila ta povezava nedvoumno poudarjena na lanski razstavi in zborniku ob osemdesetletnici delovanja Loškega muzeja.

Dovoliva si ob sklepu še nekaj bolj zasebnih vprašanj. Doma ste z Godešiča. Kako se izraža vaša pripadnost temu kraju?

Globoka navezanost na domači kraj se je navzven najbolj pokazala, ko sem vodil odbor za pripravo praznovanja tisočletnice Godešiča, ki smo jo praznovali leta 2006. Vaščani smo pripravili več kot šestdeset različnih prireditev. Takratno vzdušje je čudovito zaznala in zapisala novinarka Špela Žabkar v prispevku Ponos, ki je bil objavljen v časopisu Delo. Z ženo Mileno, ginekologinjo v Škofji Loki, imava pet otrok – Martina, Emo, Vido, Veroniko in Mateja, ki zrelo in z zaupanjem vstopajo v samostojno življenje, česar sva zelo vesela.

Zaposleni ste na Ekonomski fakulteti Univerze v Ljubljani. Kakšno je vaše delo na tej ustanovi?

Na fakulteti sem od leta 2009 višji predavatelj za računovodstvo. Sem soavtor učbenikov za računovodstvo in skupaj s prijateljem dr. Markom Hočevarjem soavtor odmevne knjige Računovodstvo za managerje, ki je prvič izšla leta 1997, dopolnjena izdaja pa leta 2011. Kot gostujoči predavatelj predavam tudi na Pravni fakulteti. Za razliko od večine kolegov profesorjev imam dolgoletne izkušnje iz gospodarstva, saj sem bil 13 let zaposlen v podjetju Iskraemeco Kranj, od tega pet let kot član uprave, eno leto pa sem bil direktor računovodstva v družbi Merkur.

Boste v letih, ko ne boste več predsednik, še dejavni v loškem muzealstvu? Čemu bo veljala vaša pozornost v naslednjih letih?

Na željo Helene Janežič, kandidatke za mojo naslednico, ostajam v izvršnem odboru in vesel sem, da bom tudi v prihodnje sodeloval pri uresničevanju poslanstva društva. Hvaležen sem ji, da se je odločila za to pot, na kateri ji želim obilo uspeha.

Pridružujemo se tej želji, vam pa hvala za ta oris vašega prispevka k razvoju društva.

»Na simbolni ravni je najpomembnejše posthumno imenovanje dr. Tineta Debeljaka za častnega člana društva ... S tem smo ga ponovno umestili ob bok Blaznika in Planine, treh 'podnuncev', ki so bili leta 1937 glavni nosilci ustanovitve društva.«

POGOVOR

Snovanja

Muzejsko društvo Žiri praznuje petdeset let, Žirovski občasnik deset let manj, sopotnik in snovalec obeh je tudi publicist Miha Naglič. Pogovor o rečeh, ki krepijo razum in duha, je svojevrsten praznik, še zlasti če gre za prijatelja in sodelavca.

Z Občasnikom spet Žirovec

Miha Naglič

Igor Kavčič

Kje si bil 14. oktobra 1973, ko se je v stari žirovski šoli, kjer je danes Muzej Žiri, odpirala prva razstava, ki so jo pripravili v Muzejskem društvu, ustanovljenem še tri leta pred tem?

Jeseni leta 1973 sem na Filozofski fakulteti v Ljubljani opravljal precej zahteven izpit pri profesorju Mirku Hribarju, ki je takrat učil staro filozofijo od Sokrata do Kanta. Spominjam se, da je bil to eden najpomembnejših izpitov v letniku. Tudi sicer so me v študentskih letih bolj zanimale globalne teme, svetovna revolucija, mladi marksisti in podobne reči. Za »Žir« se nisem kaj dosti brigal. Zgolj toliko, kolikor sem ob koncih tedna iz Ljubljane prihajal domov. Tako tudi nisem vedel, da se je tisto jesen v tej hiši odprla prva muzejska razstava Muzejskega društva Žiri.

Sprašujem te s predvidevanjem, da so takrat študenta filozofije bolj zanimala vprašanja aktualnega časa in dogajanj v svetu kot lokalna zgodovina domačega kraja.

V Muzejskem društvu, njegov prvi predsednik je bil Alfonz Zajec, je ob njegovem nastanku deloval drug krog ljudi kot v času, ko sem se vanj tudi sam aktivno vključil. To so bili domačini, po večini zaposleni v Alpini ali pa upokojeni stari čevljarji, ki so imeli afiniteto do žirovske dediščine in so takrat po hišah zbrali čevljarski inventar, orodja, stroje, izdelke, dokumente ... V čevljarski zbirki imamo tako več kot štiristo predmetov. Če bi se danes kdo spomnil kaj podobnega, bi za tako zbirko najbrž nabral sila malo stvari.

Kot sem kasneje prebral in so drugi pripovedovali, se je – takrat še študentka, danes pa akademikinja ddr. Marija Stanonik – v Škofji Loki najavila pri profesorjih Francetu Planini in Pavletu Blazniku z željo, da bi tudi v Žireh ustanovili muzejsko društvo, kot sta ga onadva soustanavljala pred drugo svetovno vojno v Škofji Loki.

Pobuda je potem pred petdesetimi leti prišla prav iz Loškega muzeja. Povabili so takratne krajevne veljake in žirovske čevljarske veterane ter se kaj hitro dogovorili.

Se motim, če velik pomen ob tem pripišem prav prisotnosti profesorjev Planine in Blaznika, tudi Andreja Pavlovca iz Loškega muzeja?

To je bilo verjetno ključnega pomena, saj so bili za ljudi v Žireh omenjeni neke vrste muzejski apostoli. Ob pomoči muzealcev iz Loškega muzeja so postavili tudi prvi dve razstavi, čevljarsko in čipkarsko. Nekateri še vedno razmišljajo, da sta sinonima za Žiri čevlji in čipke, kar pa ne drži več, saj imamo tu še marsikaj, kar je vredno pokazati svetu.

Sicer pa tak sestanek prej verjetno tudi ni bil mogoč, saj smo Žirovci v šestdesetih letih prejšnjega stoletja spadali pod Logatec. Po referendumu leta 1969 smo šli nazaj pod Škofjo Loko in Ločani so potem z veseljem ponovno »kolonizirali« nekdanje freisinško ozemlje. V kontekstu vračanja Žirov v okrilje nekdanjega freisinškega gospostva velja razumeti tudi nastanek Muzejskega društva in zdaj Muzeja Žiri. Prvima razstavama je leta 1978 sledila še razstava NOB, dve leti zatem pa je prvotna ekipa članov Muzejskega društva pripravila še razstavo Žirovskih slikarjev.

Ampak Muzejsko društvo Žiri je bilo prvih pet let vendarle še v zavetju »matere« – Muzejskega društva Škofja Loka. Kakšen je bil razlog, da ste kasneje šli »na svoje«?

Naše društvo je bilo takrat pododbor škofjeloškega. Leta 1975 je v veljavo stopil nov zakon o društvih, ki ni več dovoljeval, da ima društvo v Škofji Loki podružnico v Žireh. Treba se je bilo odločiti o ustanovitvi svojega društva. S tem se vezi s Škofjo Loko sicer niso pretrgale, razrahljale so se pa.

Kljub temu da člani društva niso bili muzealci, se mi zdi pomembno, da so imeli afiniteto do lastne zgodovinske dediščine. Večina ljudi v Žireh takega občutenja nima. To se kaže v odnosu do starih hiš, ki smo jih skoraj vse podrli. Celotno dvajseto stoletje se je gradilo novo, opustili so staro cerkev in zgradili novo, večjo, pri nas so zgradili prvi Sokolski dom na slovenskem podeželju, po vojni nov zadružni dom, novo šolo, novo tovarno Alpina. Mi smo narod graditeljev.

Ostala pa je velika hiša, v kateri sta danes Muzej Žiri in žirovski oddelek Knjižnice Ivana Tavčarja Škofja Loka. Muzejsko društvo jo je že na samem začetku zasedlo oziroma »zaskvotalo«, kot bi se reklo v današnjem žargonu, kar se je izkazalo za dobro odločitev, mar ne?

Občinske oblasti pravzaprav dolgo niso vedele, kaj bi s to hišo. Sredi 19. stoletja jo je kupila takratna občina za namen šole. Ko je ta postala premajhna, so med obema vojnama vanjo umestili čipkarsko šolo in stanovanja za učitelje, a so tudi zanje po vojni našli boljše namestitve. Stara hiša v hladu in vlagi ni bila ravno prijazna za bivanje, a kot nalašč, da bi v njej uredili muzej. Ko se je leta 1994 nekdanja Občina Škofja Loka razdelila na manjše občine, je v okviru delitvene bilance hiša pripadla Občini Žiri, ki je tudi danes lastnica stavbe.

Muzej marsikje velja za institucijo oziroma dejavnost, ki posebej v manjših občinah ni ravno na vrhu seznama potreb. Kakšno je bilo vzdušje na to temo v Žireh še posebej od leta 1995, ko si postal predsednik društva?

Društvo sem prevzel bolj po sili razmer. Po Alfonzu Zajcu je bil predsednik moj prijatelj, tudi prvi sodelavec pri Žirovskem občasniku Tone Eniko, sicer ekonomist v Alpini, ki me je pravzaprav potegnil zraven, češ poskusimo narediti še kaj več. Bodoči muzej je bil zastavljen, a je pri tem tudi ostalo. Treba je bilo urediti hišo, saj so bili v njej, kot sem že omenil, res nemogoči pogoji – tudi za muzejske predmete. Sestajali smo tu v enem od prostorov, imeli smo kup idej, a se ni kaj dosti premaknilo.

Rešitev je potem nekako prišla sama po sebi. Nekoč si mi rekel, da je šlo za čudež, ki se mu reče potres?

Tu moram omeniti Ernesta Mlakarja, ki je bil gospodar društva. Kot človek akcije je za hišo že začel odkopavati zid, da bi saniral vlago, potem se je na veliko nedeljo leta 1998 zgodil potres v Posočju. Tam so ustanovili potresno pisarno in objavili zemljevid, do kod je potres bil rušilen oziroma je kakorkoli učinkoval. Žiri so se znašle na robu tega zemljevida, seveda znotraj potresnega področja. Mlakar je bil z razliko od mene bolj tehnično razmišljujoč človek in je ob razpokah po hiši, ki so bile že prej, potres pa jih je samo še povečal, pisal v omenjeno pisarno, da je tudi v tej za Žiri pomembni hiši škoda.

Prišla je komisija in to potrdila. Obljubili so nam plačilo načrtov za prenovo, preostali denar pa je bilo treba poiskati iz drugih virov. Pri pripravi načrtov so svoje moči združili arhitektka in Žirovka Beta Poljanšek Koman, njen mož Jaka Koman, Ločan, in arhitekt Borut Burger, Ljubljančan. Občinski svet je po oceni Zavoda za varstvo kulturne dediščine v nadaljevanju objekt z okolico najprej razglasil za kulturni spomenik lokalnega pomena, nakar smo bili postavljeni pred naslednji problem – kje dobiti denar za temeljito prenovo hiše?

Menda se ni dolgo čakalo na naslednji čudež?

Saj veš, kako je s čudeži, vsak jih jemlje na svoj način. Jaz to zgodbo sicer rad omenjam. Na Martinovo nedeljo leta 2000 je prišel v Žiri takratni papeški nuncij msgr. Edmond Farhat, ki je bil po rodu iz Libanona. V Žireh je imel mašo v čast našemu zavetniku Martinu, ogledat pa si je prišel tudi naš muzej. Razložil sem mu, kaj vse imamo, kar je nanj pustilo dober vtis. Kasneje sem mu na kosilu v Goropekah, najbrž smo

»V Alpini so imeli zmogljiv ciklostilni stroj, s katerim je delalo mlado dekle, ki je bilo navdušeno nad čokolado. Kupili smo ji nekaj velikih čokolad, ona pa nam je stiskala občasnik.«

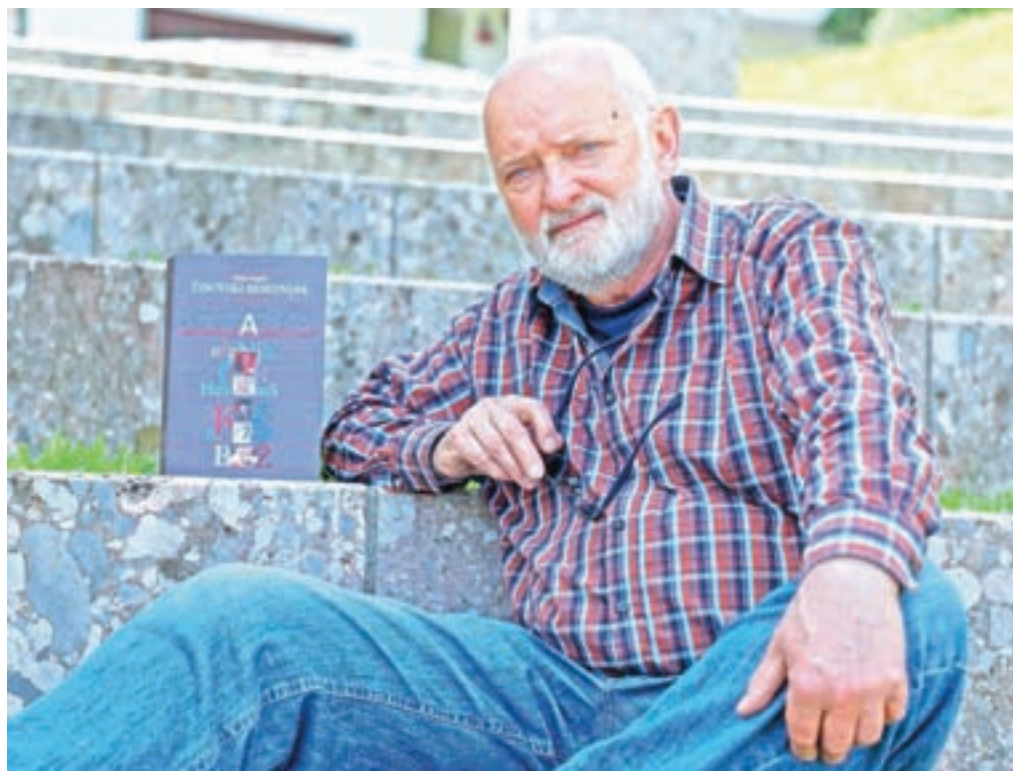

Miha Naglič na kresni dan v zunanjem ambientu Muzeja Žiri / Foto: Tina Dokl

POGOVOR

Snovanja

že nekoliko popili, za mizo namignil, ali bi mogoče našemu takratnemu županu Bojanu Starmanu napisal pismo, naj tej hiši nameni več pozornosti. Rečeno je bilo napol za šalo, napol zares, minilo je nekaj časa, nakar je pred božičem tistega leta z nunciature prišlo pismo županu, sporočeno pa je bilo tudi Muzejskemu društvu v vednost, naj občina obnovi hiše nameni več pozornosti.

Ne vem sicer, ali je bil to nekakšen povod k obnovi, bistveno je bilo, da se je začelo vsaj premikati. Takratni poslanec, sicer po stroki zgodovinar, Samo Bevk nam je razložil, kako se prijaviti na evropski razpis za sofinanciranje, kakšne dokumente je treba priložiti in kaj napisati za uspeh. Prijava na ministrstvu za kulturo je sprva izpadla, nakar so nam dodali še nekaj točk, da je prišlo do sofinanciranja. Ob skoraj treh četrtinah evropskih sredstev pa je svoje dodala tudi občina. Leta 2002 se je začela gradnja, sedem let kasneje je bila stavba dokončana. Takrat smo svečano odprli razstavo žirovskih slikarjev. Že v času gradnje pa smo postavili razstavo o rapalski meji.

Je bila obnova zgradbe eden pomembnejših dosežkov društva v petdesetih letih?

Niti ne, saj so za vso proceduro okrog obnove skrbeli na občini oziroma županova svetovalka za investicije Ida Filipič ter finančnica Olga Vončina. Za nas je pomembneje, da smo prostorom znali dati vsebino. Po obnovi, ki je zahtevala več kot milijon evrov, so nekateri govorili, da ne bo to novo Visoko, češ toliko denarja je bilo porabljenega, kaj pa bo zdaj v stavbi? Zelo posrečena poteza je bila, da se v mansardo umesti knjižnica, ki živi in je odprta skoraj vsak dan, v Muzejskem društvu pa smo eno za drugo sobo začeli opremljati z razstavami: v najlepši dvorani v prvem nadstropju smo postavili stalno razstavo žirovskih slikarjev, nasproti nje je čevljarska razstava, pri kateri nam je pomagala tudi Alpina, ki jo predstavljamo v naslednjem prostoru. Z evropskimi in občinskimi sredstvi smo v pritličju pripravili osrednjo razstavo Žiri in Žirovci skozi čas. To so naši dosežki.

Žirovski muzej je nastajal po enakem modelu kot pred vojno Loški muzej. Obakrat je bil nosilec Muzejsko društvo, le da je v Loki muzej že zdavnaj prevzela stroka, tu pa muzej še vedno deluje na društveni pogon.

Čemu to pripisati, premajhnemu interesu zanj, je to posledica majhnih občin?

Škofja Loka je druga kategorija in se z njo ne moremo primerjati, smo pa primerljivi s krajema v bližini – to sta Železniki in Cerkno.

Kot je urejeno v Železnikih, je bila tudi v Žireh ideja o javnem zavodu, v okviru katerega bi lahko zaposlili strokovnega sodelavca, pa v občinskem svetu temu niso bili naklonjeni. V Cerknem je muzej oddelek Mestnega muzeja Idrija, tako bi lahko naš muzej bil dislocirani oddelek Loškega muzeja, kar bi bilo naravno, a le, če bi država ali pa občina prevzela financiranje enega zaposlenega. A ne z ene ne z druge strani ni pravega odgovora.

Desetletje mlajša je zgodba Žirovskega občasnika, ki pa je s teboj osebno še mnogo bolj povezana. V uvodniku ene od preteklih številk Občasnika sem prebral tvoj stavek o vračanju v domači kraj – počasi sem se vračal iz ljubljanske in internacionalistične odtujenosti k žirovskemu plemenu. Kdaj si se odločil za vrnitev nazaj v domači kraj?

Medij, skozi katerega sem se vračal v Žiri, je bil Klub študentov Poljanske doline. Včasih se mi zdi, da imajo danes študentje kup denarja, zanimata pa jih predvsem zabava in šport. Študentje smo bili takrat druge sorte, najbrž nam je bilo privzgojeno, da moramo nekaj narediti za svoj kraj, prispevati k njegovi kulturi in hkrati opozoriti nase.

Tako smo začeli pripravljati recitale, recimo Kosovelove poezije. Januarja leta 1980 sem se vrnil od vojakov. Bil sem brez službe in sem živel v nekem prepričanju – saj me bodo prišli iskat, bom že kam šel. Pa niso prišli.

Je bila prva številka Žirovskega občasnika torej tvoja zaposlitev po sili razmer? Izšla je jeseni 1980 ob občinskem prazniku.

Ni šlo toliko za silo razmer, kot sem imel potrebo nekaj početi. Imel sem preveč časa, namesto da bi šel v službo, ki bi me posrkala, sem vedril doma. Nakar se je pojavil naš mentor, slikar Tomaž Križišnik, ki je imel zagotovljeno eksistenco, potreboval pa je mlade apostole, da smo po kraju širili njegove ideje.

Tako se je zbirala ekipa okrog Tomaža. Če bi šel v neko službo v Ljubljani, Občasnika zagotovo ne bi bilo. Pa ne, da bi ga pripisal le sebi, bil pa sem zagotovo njegova glavna sila. Vseskozi pa sem dobro sodeloval s prijatelji, ki so se prav tako vrnili iz Ljubljane: Tone Eniko, Franc Temelj, Franc Kopač, Stane Kosmač, moja sestrična Helena Zorjan in še kdo. Ta ekipa si je zadala nalogo izdelati svojo revijo.

Najbrž uvodna številka še ni bila tako obsežna, kot so Žirovski občasniki v zadnjih dveh desetletjih, ko so k osnovnemu zvezku dodane še druge knjige?

Seveda ne. Revija je bila natisnjena precej »po partizansko«. Za tisk je poskrbel Tone Eniko. V Alpini so imeli zmogljiv ciklostilni stroj, s katerim je delalo mlado dekle, ki je bilo navdušeno nad čokolado. Kupili smo ji nekaj velikih čokolad, ona pa nam je stiskala Občasnik. V Etiketi so nam natisnili barvne platnice, v šoli pa smo ga »sklamfali« skupaj. Naslednja številka je bila že vezana.

Revija je kasneje prerasla v pravo knjižno izdajo z rednim izhajanjem. Bralci so se lahko zanesli na tvojo uredniško ekipo.

Letos bo izšla petdeseta številka in 42. zvezek, ker smo imeli nekaj dvojnih številk. Sprva smo izhajali občasno, kot pove njegovo ime, že kar precej let pa redno izhajamo konec novembra, saj se decembra najbolje prodaja. Če smo na začetku želeli bolj revijo, v kateri naj bi bilo tudi kaj udarnega, pa je Občasnik zdaj vedno bolj zbornik o Žireh in Žirovcih.

Profesura ti po končanem študiju ni preveč dišala?

Ne vem, zakaj ne. Kot da bi se je bal. Pa sem imel možnost učiti na loški gimnaziji, kjer bi začasno nadomeščal prof. Kralja. Prijavil sem se tudi na oglas v Prosvetnem delavcu za profesorja filozofije na kranjski gimnaziji, kjer je bil ravnatelj Žirovec Valentin Pivk. Lepo me je sprejel in bi najbrž dobil službo, če ne bi ravno v tistem času prejel francoske štipendije za študij v Parizu. Med Kranjem in Parizom sem se odločil za slednjega. Če bi šel takrat v službo v Kranj, bi moje življenje najbrž potekalo čisto drugače.

Potem pa so me zaposlili na krajevni skupnosti za polovico plače, drugo polovico pa je takratni župan Viktor Žakelj uredil s strani ZKO iz Škofje Loke. Opravljal sem službo kulturnega animatorja. V opisu del in nalog je polovico dela predstavljal Občasnik. V bistvu sem bil poklicni urednik Žirovskega občasnika.

V začetku devetdesetih let sta šla oba z Žirovskim občasnikom nekako na svoje ...

Mogoče je res šlo za neke vrste privatizacijo. Leta 1990 sem dobil status samostojnega kulturnega delavca, za krajevno skupnost pa sem odtlej delal po pogodbi. In Občasnik sem vzel s seboj. Formalno je še vedno sodil pod okrilje DPD Svoboda Žiri, sicer pa je bil vedno bolj moj. Ko je prijatelj in sorodnik Nace Naglič ustanovil založbo Pegaz International, je postal pooblaščeni založnik Občasnika.

Pred štiridesetimi leti si se namesto iti v svet odločili ostati doma in »kultivirati svoj rovt«, kot si naslovili knjigo ob svoji petdesetletnici. Z Žirovskim občasnikom pa si spet postal Žirovec, saj vanj s sodelavci beležiš lokalno zgodovino in sedanjost ter razmišljaš o žirovski prihodnosti.

Pogovor sredi čevljarske zbirke

Lahko bi tako rekel. Mogoče sem v ustanovnem letu še imel ambicijo iti kam drugam. Saj sem tudi odšel v Pariz, a sem se vrnil domov. Najbrž nisem imel prave korajže, še zdaj mi ni povsem jasno. Tu se lahko primerjam s starim očetom, ki je šel v Ameriko, tam nekaj zaslužil in se odločil, da se vrne v Žiri. Odločil pa se je za napačen čas, saj je prišel aprila 1914. Bil je vojaški obveznik, zato so ga po nekaj mesecih vpoklicali. Si je rekel, da bo do božiča konec. Res se je vrnil pred božičem, a šele leta 1918 iz Rusije, vmes pa so izhlapeli tudi ameriški prihranki.

Podobno je oče pred vojno šel v Ljubljano in se s pomočjo starejšega brata zaposlil v krojaški delavnici, pri bratu je tudi stanoval. Bil je v partizanih, v bitki na Gabrški gori so ga ujeli in v Begunjah se je predvsem zato, ker je bil izučen krojač, rešil ustrelitve v Dragi in je bil poslan v nemško delovno taborišče. Po vojni je ostal v Ljubljani, a se je 1. maja 1949 vrnil v Žiri, da bi vodil krojaško zadrugo Kroj. Moška linija Nagličev ima vračanje nekako v genih.

Uradno si se pred leti tudi upokojil. Razmišljaš o tem, da bi urednikovanje Žirovskega občasnika predal naprej, kot gospodar naprej preda kmetijo? Sin Jakob je sicer še premlad, pa vendar ali si že iskal naslednika?

Zadnja leta sem vedno dejal, do štiridesetega leta izhajanja Občasnika bom še. Zdaj, ko je to leto prišlo, pa imam polno dela z njim, saj poleg redne številke pripravljam še jubilejni zbornik, in spet nimam časa razmišljati, kdo bo prevzel za mano. Lani sem v intervjuju stalno sodelavko Petro Leben Seljak spraševal, kako ona vidi Občasnik v prihodnjih letih, in jo tudi snubil za prihodnjo urednico, pa mi je kar naravnost odgovorila: »Žirovski občasnik je tvoj otrok oziroma tvoje prvotne ekipe, in ko boste vi nehali, bo tudi Občasnik usahnil, s tem se moraš sprijazniti.«

Si se sprijaznil?

Nisem.

To me veseli kot tudi tvoja sveža knjiga Žirovski besednjak, v katerem skozi petsto besed razlagaš svoj pogled na Žiri in Žirovce. Se ti ne zdi, da nekatera gesla še manjkajo?

Jih že pišem za novo izdajo. Sem pa videl potem, da sina Jakoba v knjigi sploh nisem omenil. Nimam tudi gesla ata in mama. To sta vendar osebi, brez katerih me ne bi bilo, veljalo bi v geslo zapisati tudi kaj na splošno o žirovskih očetih in materah. Tudi moja boljša polovica na svoje geslo še čaka – in žene nasploh ...

Ob koncu tega pogovora imam občutek, da manjka tudi geslo čudež? Na Žirovskem jih ni bilo malo, o nekaterih govoriva tudi tule in hkrati kličeva vsaj še po dveh, kar se tiče statusa Muzeja Žiri in nadaljevanja Žirovskega občasnika.

Hvaležen sem ti za sugestijo, sam nisem pomislil na to. Sicer je mogoče čudež prevelika beseda, ampak če izhajaš iz mojega konteksta, ko smo sedeli v sobi v tej stavbi, v »tisti grobli« smo imeli en »gašperček« za gretje, sicer se nam je pa pozimi kadilo iz ust od mraza, potem je to, kar imamo danes, res čudež. Čez nekaj let se bo slej ko prej zgodilo, ta trenutek pa na vprašanje o novem čudežu še nimam odgovora.

»Papeškemu nunciju msgr. Edmondu Farhatu sem kasneje na kosilu v Goropekah, najbrž smo že nekoliko popili, za mizo namignil, ali bi mogoče našemu takratnemu županu Bojanu Starmanu napisal pismo, naj tej hiši nameni več pozornosti.«

POGOVOR

Snovanja

Dr. Jože Možina pripoveduje o svoji monografiji in o svojih pogledih na spravo, na žrtve medvojnega spopada in na naš odnos do mrtvih …

Ko je brat ubijal brata

Dr. Jože Možina, novinar RTV Slovenija in zgodovinar, avtor monografije Slovenski razkol

Jože Košnjek

Monografiji dr. Jožeta Možine, doktorja zgodovinskih znanosti, novinarja in enega od voditeljev pogovornih oddaj na televiziji Slovenija, je treba priznati, da je posebna. Konec lanskega leta so jo skupaj izdale tri Mohorjeve založbe: celovška, celjska in goriška. Dr. Možina se je lotil analize najbolj kočljivega in najbolj prestižnega vprašanja novejše slovenske zgodovine, ki je imelo tragične posledice – spopada med partizani oziroma komunisti in protirevolucionarji. Tudi zaradi tega so druga svetovna vojna in meseci po njej med Slovenci terjali okrog sto tisoč življenj ali povprečno okrog 6,5 odstotka prebivalstva (v Ljubljanski pokrajini celo 9,7 odstotka), kar je med najvišjimi odstotki v Evropi.

Monografija je med najbolj iskanimi knjigami, saj je pred bralci že tretja izdaja. Za avtorjem in njegovimi sodelavci je tudi precej predstavitev. Koronsko obdobje jih je prekinilo. Tudi v Stari Loki, načrtovano za april. Muzejsko društvo Škofja Loka, Kulturno-zgodovinsko društvo Lonka Stara Loka in Župnija Stara Loka so jo izpeljali v četrtek, 11. junija, v Jurjevi dvorani v Škofji Loki.

»Na koncu vojne so Stražarji svoj arhiv skrili v tri pivske sode in jih zakopali v Polhograjskih Dolomitih. Po nekem naključju, lahko bi rekel po božji previdnosti, sem ga našel pri nekem gospodu …«

Odkopani arhiv Stražarjev

Dr. Jože Možina je leta in leta brskal po različnih arhivih in virih in iskal odgovor, zakaj se je v Ljubljanski pokrajini, ki je bila pod oblastjo Italijanov, leta 1942 začela bratomorna vojna. V tej pokrajini je bilo leta 1942 336 tisoč prebivalcev, pred nemškim nasiljem pa je iz Gorenjske in Štajerske prišlo v Ljubljano še okrog dvajset tisoč beguncev, ki so predstavljali za večinoma siromašno prebivalstvo dodatno breme. Za red je skrbelo stalno štirideset tisoč italijanskih vojakov, med ofenzivo proti partizanom na prelomu leta pa nad sto tisoč. Partizanov je bilo manj kot dva tisoč, v nekaterih obdobjih celo samo 440.

»Nekaj posebnega je arhiv Akademskega kluba Straža, ki je bil eden najbolj elitnih in najbolje organiziranih protikomunističnih sestavov na Slovenskem. Na koncu vojne so ga Stražarji skrili v tri pivske sode in jih zakopali v Polhograjskih Dolomitih. Po nekem naključju, lahko bi rekel po božji previdnosti, sem ga našel pri nekem gospodu, v njem pa je bil tudi osebni dnevnik Cirila Žebota in tudi nekaj partizanskih dokumentov. Neprecenljiva najdba je kot časovna kapsula. Dobil sem priložnost, da sem arhiv prvi pregledal,« je v Stari Loki povedal avtor. »Za to obdobje je kar precej arhivskega gradiva, saj so zgodovinske knjige v preteklosti veliko obravnavale to obdobje, vendar so bile napisane kot uradna partijska zgodovina, za katero sta bili izhodišče ideologija in potreba za obstanek takratne oblasti. Veliko gradiva je izšlo v Argentini. Gotovo z dobrim namenom, vendar ne na najbolj znanstven način, saj pisci v zamejstvu in v izseljenstvu niso imeli na voljo ustreznih zgodovinskih virov. V Ljubljanski pokrajini je zaradi milejšega režima delovala tudi večina slovenskih komunistov. Na nemškem zasedbenem območju namreč ni bilo šale in je bilo že v kali zatrto vsako uporništvo. Znana je usoda Poljanske vstaje in Pohorskega bataljona. V Ljubljanski pokrajini, kjer so ljudje aprila, maja, junija in julija leta 1941 živeli sorazmerno mirno in jo je italijanska oblast skušala pacificirati brez nasilja, pa se je pojavil do takrat največji humanitarni problem: begunci iz Gorenjske in Štajerske. Med njimi so bili zavedni Slovenci, profesorji, duhovniki in drugi intelektualci. Predstavniki meščanskega, vladajočega tradicionalnega tabora in Cerkve so v stiski prosili za pomoč Italijane. Začne se sodelovanje škofa Rožmana z njimi, kar štejejo komunisti za začetek kolaboracije, čeprav on, kot je znano, ni imel pozitivnega odnosa do Italijanov. Prav tako tudi ne ban dr. Marko Natlačen, ki je iz rodne Vipavske doline pred Italijani bežal v Ljubljano,« pove dr. Jože Možina.

Dr. Jože Možina z zgodovinsko monografijo o slovenskem razkolu / Foto: Tina Dokl

Zadržanost komunistov

Vodilna slovenska politična struktura je bila na začetku okupacije v celoti protiokupatorska, iskala pa je način, da bi slovenski narod preživel in ostal enoten samostojno ali v okviru Jugoslavije. Komunisti so bili za razbitje Jugoslavije in so napadali zahodne, imperialistične države. Edvard Kardelj je oktobra leta 1940 na konferenci Komunistične partije Jugoslavije v Dubravi pri Zagrebu dejal, da bodo komunisti sodelovali v morebitni vojni proti okupatorju le pod pogojem, če bo napredna in v interesu revolucije in Sovjetske zveze.

Italijani so čakali, da so Nemci opravili svoje, potem pa so se lotili svojega dela, je o razmerah na začetku vojne povedal dr. Jože Možina. Za boj proti okupatorju se niso prvi organizirali komunisti, kot so trdili sami, ampak Slovenska legija, vojaška struktura Slovenske ljudske stranke maja 1941. Njeni člani so se združevali v trojke, zbirali orožje, sodelovali s starojugoslovansko kraljevsko vlado v begunstvu in čakali na ugoden trenutek za začetek oboroženega upora skupaj z zavezniki. Cilj legije sta bili svoboda in samostojnost slovenskega naroda. Torej to, kar smo dosegli leta 1991. Okupatorju pa so se z orožjem prvi uprli primorski emigranti, člani Tigra, 13. maja leta 1941 na Mali Gori pri Ribnici, ko je padel vojaški poveljnik Tigra Danilo Zelen.

»Komunisti so bili takrat še pasivni. Organizirali so se in zbirali orožje, vendar se okupatorju niso javno uprli. Vse se je spremenilo z junijskim napadom Nemčije na Sovjetsko zvezo. Na pravi strani zgodovine se tako niso znašli po zaslugi njihovega gospodarja Stalina, ampak po zaslugi Hitlerja, ki je napadel Sovjetsko zvezo. Komunistična partija pa ni začela le upora proti okupatorju, ampak tudi boj za politične spremembe, za revolucijo. V prvem obdobju njihovega boja sta tudi mene presenetila fanatizem in bojevitost 1200 partizanov, delujočih v Ljubljanski pokrajini, in predanost Stalinu in Sovjetski zvezi. Ljubljano so preplavili njihovi letaki. Sploh so bili komunisti zelo močni in učinkoviti pri propagandi,« pripoveduje dr. Jože Možina.

Zastraševanje in likvidacije

V Ljubljanski pokrajini so se že konec leta 1941 začeli partizansko zastraševanje ljudi, nasilje in tudi likvidacije, naročene od najvišjih predstavnikov Komunistične partije, zlasti od Edvarda Kardelja. On je usmerjal razvoj revolucije in dajal napotke voditeljici VOS-a, varnostno obveščevalne službe Osvobodilne fronte, Zdenki Kidrič. Ne samo ubijanje, tudi taktika ubijanja pustita človeka brez besed, poudarja dr. Možina. Likvidirane so bile vodilne osebnosti tradicionalnega, meščanskega in klerikalnega tabora. Dne 26. aprila leta 1942 sta bila na Streliški ulici v Ljubljani ubita voditelj Stražarjev, članov Katoliškega akademskega kluba Straža, dr. Lambert Erlich in njegov spremljevalec. Znano je, da je dr. Erlich 1. aprila tega leta napisal italijanskim okupatorjem ostro pismo, v katerem jim očita zavestno zapostavljanje varnosti slovenskih ljudi.

POGOVOR

Snovanja

Komuniste, tako dr. Možina, je zanimala predvsem revolucija. Likvidirali so vse, ki so se skušali upirati okupatorju zunaj partije. Pripadniki VOS-a so v Ljubljani ubili bana Dravske banovine dr. Marka Natlačena, voditelja Slovenske legije Iva Peršuha in Fortunata Majdiča ter Fanouša Emmerja, ki je organiziral odpor proti okupatorju na tradicionalni, meščanski strani, izven partije, skupaj z nekaterimi frakcijami v Osvobodilni fronti. Načrtovana sta bila tudi atentata na generala Rupnika (ta je bil izveden, vendar je bil general le poškodovan) in na škofa Rožmana. Italijani so v maščevanju zaradi teh partijskih likvidacij streljali talce – Slovence. Pisec monografije navaja število likvidiranih in pobitih v povračilnih ukrepih. Med njimi pa ni bilo uglednih komunistov, saj so ti imeli, še zlasti preko žensk, dobre zveze z Italijani.

Dogajanje v Ljubljani je bilo eno, razmere na podeželju pa so bile nekaj drugega. Dr. Jože Možina je raziskoval del Ljubljanske pokrajine, in sicer Šentjošt, Rovte in Polhograjske Dolomite, Vidovsko planoto, Bloško planoto, Loški Potok, Begunje pri Cerknici, Loško dolino, Velike Lašče, Dobrepoljsko dolino in Struško dolino. Na tem območju se je že pozimi leta 1941 in v prvih mesecih leta 1942 povečal pritisk partizanov na civilno prebivalstvo, povezan z najbolj brutalnim nasiljem. Veliko žrtev so imeli tudi sami. V monografiji objavlja dokumente, v katerih slovenski komunisti sporočajo partizanskim enotam, naj bodo neusmiljene, naj jih ne motijo trpljenje ljudi in tragedije vasi, naj ukrepajo, da se jih bodo ljudje bali. Na drugi strani pa so se Italijani s streljanjem talcev in požiganjem domov maščevali za vsako dejanje, uperjeno zoper njih, za vsak partizanski napad ali le kratkotrajno izzivanje. Teror je vladal tudi v partizanskih enotah samih. Na tem območju so partizani ubili 160 svojih. Na več krajih so likvidirali Rome, na primer v Iški in na Mačkovcu. Skupno od 160 do 170. Razlog: vohunjenje za Italijane. Partizani so najostreje kaznovali vsak primer suma sodelovanja z Italijani, nikdar pa niso poskušali pomagati nemočnim domačinom in preprečiti streljanja talcev. Gotovo tudi zato, da bi se oni zaradi strahu pred Italijani pridružili partizanom. V tem partizanskem nasilju in samoobrambi nemočnih ljudi prepoznava dr. Jože Možina vzrok za protirevolucijo in vaške straže, za kasnejši nacionalni razdor. Protirevolucionarji so bili ne glede na težo krivde hudo kaznovani že med vojno, še huje pa v kataklizmi v prvih mesecih po njej.

Po pomoč k Italijanom

Ljudje so se zaradi nemoči pred partizanskim nasiljem sami, brez ukaza vrha protirevolucije odločili za skrajen korak, s katerim bi zavarovali sebe in svoje domove. Italijane so prosili za orožje! Ti so bili do vaških straž (MVAC) dolgo nezaupljivi in vaščanov niso želeli oborožiti. Šele julija leta 1942 so oborožili prvo vaško stražo. Dr. Možina je na osnovi dokumentov ugotovil, da osnovni namen vaških straž ni bil boj proti partizanom, ampak obvarovanje ljudi in njihovo imetje pred njihovim nasiljem.

Partizanska stran je bolj ali manj uspešno obračunavala z vaškimi stražami. V Šentjoštu in v še nekaterih krajih so Stražarji partizanski napad odbili, drugje pa so bili premagani. Spopad med brati iste krvi, začet leta 1942, se je nadaljeval in se s pravo kataklizmo končal po vojni. Kraji, v katerih je bilo največ žrtev protikomunističnega boja, si še do danes niso povsem opomogli. Travme bratomorne vojne se ne prenašajo iz roda v rod le prek vedenjskih vzorcev, ampak se vtisnejo tudi v genski zapis naroda, pravi dr. Jože Možina.

Nasilje merim po enakih vatlih

Pogovor z dr. Jožetom Možino

Spoštovani Jože, dovolite mi še nekaj vprašanj posebej za Gorenjski glas. V čem se v pogledu na narodnoosvobodilni boj in revolucijo razlikujete od drugih kolegov zgodovinarjev?

Gre za drugačen, v nekem smislu tudi svež pristop. Najprej – za vrednostno izhodišče raziskovanja sem postavil slovenskega človeka, njegove stiske, dileme in strahove, s katerimi je bil soočen ob izbruhu vojne. Se pravi, ni me zanimala obramba nobene ideologije ali nazorskega prepričanja, v središču je slovensko ljudstvo. Pojave nasilja merim in vrednotim po enakih vatlih. V knjigi so prvič prikazane številke žrtev glede na storilce po posameznih mesecih. V teh ekskluzivnih grafih se kaže, kako je vojna potekala in tudi kdo je po okupaciji začel slovenski razkol. Moja prednost je tudi v tem, da sem raziskal doslej neznane arhive, ki prinašajo fascinantna odkritja in skupaj z grafi to dobo slovenske zgodovine v marsičem pišejo na novo. Več kot pol leta je od izida knjige in nihče nobenemu podatku še ni strokovno oporekal ali dokazal, da je kaj narobe, podatkov pa je veliko.

Sam sem rojen takoj po vojni in sem doživljal povojni čas in slišal marsikaj tudi o zločinih druge, protipartizanske strani. Tudi tam je bilo precej žrtev nedolžnih. Kakšno je vaše mnenje?

To je pravo pa tudi zahtevno vprašanje. Tudi vaše izhodišče je pravo. Ne glede na to, kakšno osebno oziroma družinsko izkušnjo imamo, je pomembno, da do nedolžnih žrtev vzpostavimo pieteten in enakovreden odnos. Leta 1942 in delno že prej začnejo nedolžne žrtve povzročati revolucionarji, ki so pri tem zlorabljali partizansko gibanje. Tudi vaške straže v osrednji Sloveniji se sicer maščujejo, vendar v manjši meri. Pač pa po ustanovitvi domobranstva, če malo poenostavim, pride do kaznovanja, tudi do maščevanja nad partizanskimi družinami in aktivisti. Po številu povzročenih nedolžnih žrtev še vedno močno prednjači revolucionarna stran. Kar se nedolžnosti tiče – vsak ujetnik, civilist, ki je bil ubit brez pravičnega sojenja, tega pa seveda takrat ni bilo – je po pravu nedolžen.

Na predstavitvi monografije v Škofji Loki ste dejali, da je bila pri nas sprava zlorabljena. Kakšen je vaš pogled na spravo?

Pod vplivom tistih, ki so se bali, da bo šla sprava »predaleč«, je šla v napačno smer. Čeprav je koncept odigral pozitivno vlogo v začetku devetdesetih let, tudi povezovalno, pa smo hitro obstali. Pokazalo se je, da ni dovolj mrtve priznati in jih pokopati, ampak sta za spravni proces potrebna resnica in poprava krivic. Torej, sprava je smiselna le, če gre prek spoznanja resnice.

Revolucionarno nasilje je bilo dejstvo. Zakaj je bilo v Ljubljanski pokrajini najbolj kruto? So v teh krajih delovali najbolj zagrizeni in bojeviti boljševizmu privrženi posamezniki, na primer Daki, Novak, Kardelj. Zanj pravijo, da je bil nepopustljiv, celo brezsrčen.

V Ljubljanski pokrajini se je revolucija najbolj uveljavila zato, ker je bila italijanska okupacija v primerjavi z nemško blaga, tako da so revolucionarji imeli več možnosti. Poleg tega je v Ljubljani delovala glavnina komunističnega vodstva in vodstva OF. Partizanski poveljniki, ki jih omenjate, tudi Peter Cafuta - Gad, so bili fanatiki. To, kar so počeli, je bil sadizem, pogosto tudi do soborcev, ki so jih, na primer Novak, čeprav mladoletne, obsojali na smrt za malenkosti, celo 16-letna dekleta v partizanih, o čemer pričajo ohranjene partizanske obsodbe. Kar se Kardelja tiče – on je narekoval tempo revolucije. Na predstavitvi smo slišali nekatera njegova navodila oziroma povelja iz leta 1942, preden je prišlo do oboroženega upora proti partizanom. Povem samo nekaj izsekov: »Likvidirajte v rundah, to je niz likvidacij druga za drugo.« Ali pa tale: »Naj nauče ženske streljati, zastrupljati in vse mogoče. /.../ Začenja se tista faza vojne, ki je že napol državljanska in v kateri ujetniki ne obstajajo niti kot pojem niti kot dejstvo – to je, ko se kolje vse, kar pride pod nož ...« To je iz njegovih pisem voditeljici VOS-a Zdenki Kidrič. Komentar ni potreben.

Kaj mislite, kaj bi se zgodilo z nami, Slovenci, če bi se začela vojna, kot se je leta 1941. Bi znova tako grobo obračunali med seboj?

Ne upam špekulirati v tej smeri, zgodovinarji v resnih debatah tega ne počnemo. Rekel bom le to, da žal opažam določene pojave nestrpnosti, ustrahovanja, tudi lažnive propagande, ki me res nekoliko spominja na usodni čas, ki ga opisujem v knjigi. To je skrb vzbujajoče. Naredimo vse, da se demoni iz preteklosti ne obudijo. Tudi tako, da zgodovino spoznamo tako, kot je bila, čeprav boleča. Spoznanja in aktivno ponotranjenje resnice nas lahko obvaruje, da napak ne bi ponavljali.

Govorili ste o našem odnosu do mrtvih in dejali, da je neustrezen. Zakaj smo taki do svojih pokojnih? Kot posamezniki in kot država.

Vemo, da je večina slovenskih povojnih žrtev še vedno pometana v okrog sedemsto morišč po državi. Energija nepokopanih trupel je veliko breme naše nacije. Moramo opraviti civilizacijsko dolžnost in jih pokopati. Absurdno je, da imamo lepo urejena pokopališča okupatorskih vojakov, kar je prav, za svoje pa še nismo poskrbeli. Na tem se lomi civiliziranost neke nacije. Nacizem in komunizem sta imela do mrtvih skrajno zavržen odnos. Če gremo na domač teren, saj tudi partizanski grobovi niso urejeni. Za številnimi se je izgubila sled, kot sedaj raziskuje dr. Dežman. Grobovi nasprotnikov, tudi isti, ki so bili urejeni, pa so bili namerno oskrunjeni in uničeni. Tu moramo enostavno slediti civilizacijskemu zgledu, ki velja že tisočletja.

V občini Šentjošt so partizani med vojno povzročili okrog štirideset žrtev, več kot sto pa jih je umrlo v obračunih po vojni. V občini Rovte so jih med vojno povzročili petdeset, po vojni pa več kot 250. Okupator je kriv za smrt 46 ljudi. Samo ta dva primera kažeta na silovit povojni obračun s pripadniki protirevolucije.

Starološki župnik dr. Alojz Snoj pozdravlja občinstvo in avtorja na predstavitvi knjige v Stari Loki 11. junija 2020. / Foto: Tina Dokl

KNJIGA

Snovanja

V mojih mlajših letih so bili partizani »gor vzeti«. Po »prevratu« okrog leta 1990 se jim je dogajalo ravno obratno, njihova vloga v zgodovini se je vse bolj pomanjševala. Junija 2020 pa je izšla knjiga, ki jih vrača na piedestal zmagovalcev v drugi svetovni vojni. To so Partizani zgodovinarja Jožeta Pirjevca …

Partizani se vračajo

Miha Naglič

Poglejmo najprej na začetek knjige, v avtorjev predgovor. Začenja ga, kakor sledi. »Nisem iz partizanske družine. Edini zavzet pristaš partizanov v naši hiši v Sežani je bil domači hlapec, ki je proti koncu vojne nemškemu oficirju, podnajemniku, ukradel daljnogled, škornje in revolver. Vtaknil jih je v pomije in odnesel tovarišem v Dane, kjer smo imeli prašiča. Malo je manjkalo, da nas Nemci niso deportirali v Dachau. Moj oče je bil sicer domoljub in je OF tudi finančno podiral, toda komunizma se je bal. Kot kolikor toliko razgledan trgovec ni verjel, da se bosta po zmagi cedila med in mleko. Ko je teta Milka, kmetica v Skopem, ki so ji pravili 'partizanska mati', trdila, da v socializmu ne bo treba nič kuhati, ker bodo z letali iz Moskve dovažali kosilo in večerjo, se ji je porogljivo smejal. Razjarjena je odvihrala domov in moja mama jo je komaj dohitela s košaro, polno hrane, da bi jo pomirila. 'Za vsak primer.'«

Avtor v predgovoru odgovori tudi na vprašanje, kako se je kljub dejstvu, da ni bil iz partizanske družine, pozneje postopoma zbližal s partizanstvom. »Do premika glede narodnoosvobodilnega boja je v moji zavesti prišlo postopoma. Najprej, ko me je starejši prijatelj, Italijan že v drugi generaciji, a z nostalgijo po slovenstvu, prosil, naj ga peljem na kak pomemben partizanski kraj. Pisal je roman o italijanski zasedbi Ljubljanske pokrajine. Šla sva na Bazo 20, kjer dotlej še nisem bil. Ko sem videl roške barake, ki so bile sredi nacistične Evrope središče svobode in upora in so pričale o organizacijski podjetnosti ter državotvornosti partizanov, sem prvič začutil ponos, da sem Slovenec. Rekel sem si, da bi, če bi leta 1941 imel dvajset let, šel v partizane. /…/ Dokončno sem stopil na partizansko stran po osamosvojitvi Slovenije, ko so se v devetdesetih letih prejšnjega stoletja v novorojeni državi začele pojavljati revizionistične težnje, ki so skušale visoko ovrednotiti kolaboracionizem in demonizirati partizanstvo.«

Slovenska partizanska legenda: Pohod 14. divizije nad Loko pri Zidanem Mostu, 12. februarja 1944 / Foto: Jože Petek (1912–1945)

»Dejal sem si, da ne smem pisati apologije partizanstva, kajti teh je bilo že dovolj, temveč prikazati zgodovinsko resnico v vsej njeni veličini kakor tudi v zablodah, tragiki in zločinih. Svojo pripoved tako sklepam z orisom povojnih zunajsodnih pobojev jugoslovanskih kvizlingov …«

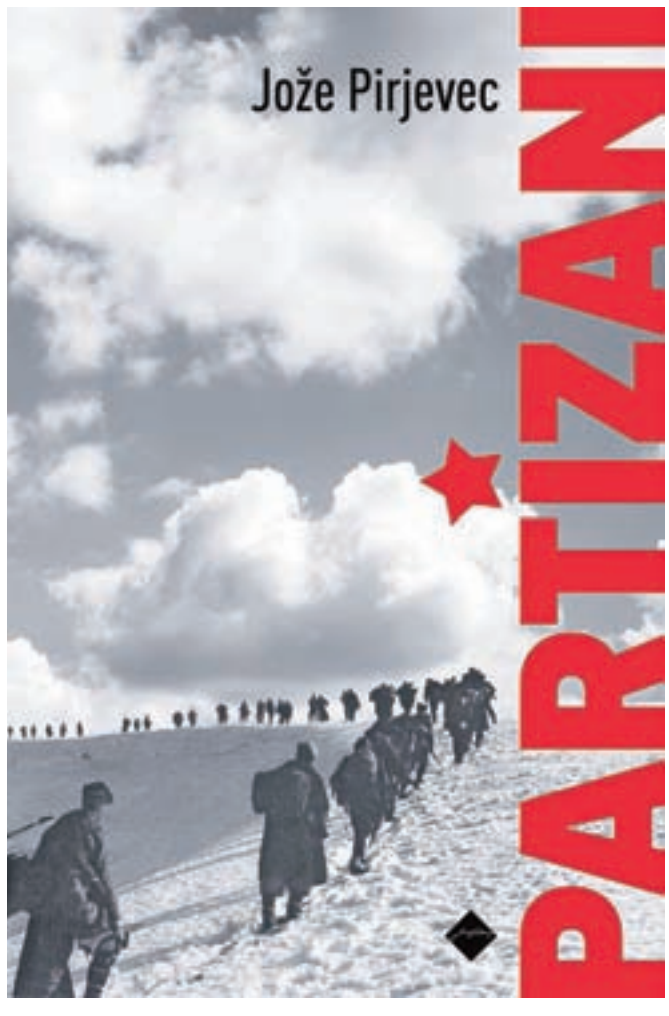

Naslovnica knjige, na njej fotografija legendarnega Igmanskega marša v vzhodni Bosni 27. januarja 1942. Oblikoval jo je Matej Nemec.

Po mojem je glavna odlika te knjige ta, da avtor slovenskega partizanstva ne prikazuje kot neko lokalno zgodbo, ampak jo umesti v mednarodni kontekst, tako jugoslovanski kot svetovni. »Ko sem se odločil, da bom napisal zgodbo o partizanih, sem si rekel, da ne smem narediti napake tistih zgodovinarjev, ki so se osredotočili na dogajanje v Srbiji, Bosni in Hercegovini, Črni gori in na Hrvaškem, povsem pa ignorirali slovenski in makedonski prispevek k osvobodilnemu boju. Zato sem sklenil zaobjeti v pripoved ves jugoslovanski prostor, čeprav sem se zavedal, da tako razvejene in raznolike tematike ne bo lahko spraviti pod eno streho. To se mi je zdelo potrebno storiti, kajti brez upoštevanja narodnoosvobodilnega boja vseh jugoslovanskih narodov ni mogoče razumeti mednarodnih razsežnosti dogajanja in vpletenosti velikih sil vanj. Tak pristop je zahteval raziskavo širokega zamaha, ki me je popeljala v arhive od Moskve, Berlina in Münchna pa do Londona, Cambridgea, Oxforda in Edinburga ter do Rima. Razkrila mi je, kako organsko se je narodnoosvobodilni boj partizanov vključeval v vojni napor protihitlerjevske koalicije, pa tudi kako usodno so nanj vplivala nastajajoča nasprotja med Vzhodom in Zahodom, ki so začela zoreti že dolgo pred koncem druge svetovne vojne.« (str. 9, 10)

Kljub avtorjevi osebni zavzetosti za partizansko stvar ni njen apologet, ima posluh tudi za usodo njej nasprotnih strani. »Še en trden sklep sem naredil, ko sem se lotil dela. Dejal sem si, da ne smem pisati apologije partizanstva, kajti teh je bilo že dovolj, temveč prikazati zgodovinsko resnico v vsej njeni veličini kakor tudi v zablodah, tragiki in zločinih. Svojo pripoved tako sklepam z orisom povojnih zunajsodnih pobojev jugoslovanskih kvizlingov, prepričan, da teh pobojev ne gre zamolčati, da jih je treba prikazati v vsej njihovi grozovitosti, obenem pa jih umestiti v čas, poln maščevalnosti in sovraštva, ki ga je zaznamoval grozeči spopad z Anglo-Američani zaradi naših meja na Koroškem in Primorskem.«

Da ne bi v tej predstavitvi knjige navajal le odlomkov iz nje, naj zapišem še svojo misel ob njej. Zamika me, da bi parafraziral avtorjev prvi odstavek in zapisal, iz kakšne družine sem podpisani in kakšen je moj odnos do partizanstva. In tako bi lahko storil vsak od nas. Sam zapišem takole: Sem iz partizanske družine. Iz očetove prve družine so bili štirje od sedmih bratov v partizanih. Ata je šel v partizane konec junija 1942 iz Ljubljane, kjer je delal kot krojaški pomočnik. Dodeljen je bil v Drugo grupo odredov, ki je šla ravno takrat južno od Ljubljane čez Polhograjske Dolomite na Gorenjsko. Njen komandant je bil španski borec Franc Rozman - Stane. Na Gabrški gori so jih obkolili Nemci, moj ata pa je bil pri poskusu preboja iz obroča ujet. Ko sem bil še gimnazijec, me je peljal na ta kraj, po gozdni poti nekje na grebenu te gore, med visokimi smrekami. Danes tega kraja ne bi znal najti. Komandant Stane je poslal njega in še enega soborca v izvidnico, da bi videl, ali so tudi v tisti smeri že Nemci. Ti so iz praproti planili nanju, oče se je pod udarcem puškinega kopita onesvestil, soborec pa je sprožil svojo puško in tako oddal opozorilni strel, nakar so ga Nemci ustrelili. Šlo je za poveljniško »logiko«: komandant je žrtvoval dva, da bi rešil celoto. Nemci so ujetnika odgnali v dolino in ga kot kako lovsko trofejo v Poljanah pred gostilno na Vidmu za noge obesili na lipo, tisto, ki pred njenim vhodom raste še danes. Ujetnika so vrh tega okrasili z napisom »Stalinbandit«. Sledila je očetova zaporniška pot, najprej v Begunje, nato v Dachau in od tam v delovno podružnico tega taborišča v Innsbrucku, kje je dočakal konec vojne. Rešilo ga je to, da je bil rokodelec. Njegovemu sinu bi se godilo slabše …

Kaj hočem reči v gornjem odstavku? Da po svojem poreklu tudi sam pripadam partizanskemu gibanju, kot urednik in publicist pa moram do njega vzpostaviti kritično distanco in imeti posluh tudi za resnico partizanski nasprotne strani. Sicer pa je slej ko prej tako, da zgodovino pišejo zmagovalci …

GG +

AKTUALNO
POGOVOR
ZANIMIVOSTI
NA ROBU
RAZGLED

Posebna zgodba, ki ga spremlja še danes

Vinko Bogataj živi v Lescah že več kot štirideset let. Pred tem je živel v Češnjici pri Podnartu. Že kot otrok je s smučmi skakal »po kucljih«. Kasneje je postal član slovenske skakalne reprezentance, v svetu pa ga je proslavil njegov padec v nemškem Oberstdorfu. Pisalo se je leto 1970.

Alenka Brun

Osnovno šolo je Vinko obiskoval v Kranju in v tem času postal tudi član SK Triglav Kranj. Njegova generacija so bili na primer Marjan Mesec, Peter Štefančič, kasneje kombinatorec Janez Gorjanc. »Bili smo kar zagnana generacija. Kasneje smo vsi skakali za reprezentanco,« razloži Vinko.

Pri 22 letih pa se je Vinku Bogataju pripetila posebna zgodba, ki ga spremlja še danes. Na skakalnici v nemškem Oberstdorfu je doživel padec, ki je bil videti izjemno tragično, a na koncu bi lahko rekli, da jo je odnesel samo s prasko za ušesi. Posnetek padca lahko najdete na YouTubu in res je strašljivo gledati, kako se Vinko poskuša ustaviti, a mu ne uspe.

Začelo se je z lepim vremenom ...

... začne pripoved Vinko, a se je vreme do začetka tekme poslabšalo. »Mislim, da sem imel štartno številko 21. Ampak ko sem prišel na vrsto za skok, sem zaradi močnih sunkov vetra in sneženja na vrhu čakal na start dobrih dvajset minut.« Zelo ga je zeblo, se spominja.

Nadaljuje: »'Špura' je bila zamedena, je praktično ni bilo. Ni bilo kot danes, ko je ta globoka štiri centimetre in ne moreš ven, tudi če bi hotel. Res se je komaj kaj videla.« So pa na isti skakalnici smučarski skakalci skakali že dva dni prej in so jo organizatorji kar precej popravljali, ker so bili skoki prekratki. Mizo so podaljšali, povišali, nazadnje so še podaljšali zalet. Precej so improvizirali, da so lahko skakalci potem leteli kakih 160 metrov, pove Vinko.

Izjemna spominska fotografija: znameniti boksar Muhammad Ali in Vinko Bogataj

To so bili tudi še časi, ko ni bilo semaforjev in predskakalcev. »Ko je veter ponehal in se je ozračje za trenutek umirilo, je starter zamahnil z zastavico. Bil sem popolnoma premražen, sem pa moral hitro startati, da me ne bi ujel drugi sunek vetra.« Spominja se, kako je gledal navzdol in videl, kako so se smreke krivile, tako je pihalo in snežilo, ampak tekme niso odpovedali.

Zapeljal se je ...

»Nisem imel občutka, kako čepim, ko mi je eno smučko spodbilo na notri, drugo spodneslo, a ker se mi je zdelo, da sem še daleč od mize, sem pomislil, da se bom do nje ustavil. To sem tudi poskusil, a sem priletel čeznjo 106 kilometrov na uro,« pripoveduje Vinko, ki se je nato zavedel šele, ko so ga ležečega na tleh obkrožili ljudje in ga spraševali, ali je z njim vse v redu. Zdelo se jim je nemogoče, da mu ne bi bilo nič, glede na to, kako grdo je padel. Vinko pa je hotel kar vstati. Vztrajali so pri svojem, ga odpeljali v bolnišnico, kjer so potem potrdili, da ni poškodovan.

Vinko se dobro zaveda, kakšno srečo je imel. Se je pa takoj za njegovim padcem, ko so skakalnico ponovno usposobili za nadaljevanje tekme, zgodila še ena nesreča, pri kateri se je poškodoval predstavnik Vzhodne Nemčije. On ni imel Vinkove sreče. Potem so tekmo prekinili.

Snemala je ameriška televizija

Vinkov padec pa je čez noč postal popularen. Tekmo je namreč snemala ameriška televizija ABC. Padec je tako pristal v uvodni špici oddaje Širni svet športa (Wide World of Sports), kjer so ga poimenovali Agonija poraza (The Agony of Defeat). Zato je Vinko v nadaljevanju tudi petkrat videl Ameriko. Dvakrat so ga povabili v New York in dvakrat v Los Angeles, ko so praznovali obletnice oddaje; ker je tudi strasten ljubiteljski slikar, je razstavljal v Pensilvaniji, v Pittsburghu, kamor pa so ga povabili ameriški Slovenci. Slikarstvo je namreč njegova druga ljubezen, ki jo je sicer v času aktivnega ukvarjanja s športom postavil malce na stranski tir, vendar nikoli opustil.

S soprogo sta se prvič odzvala povabilu za obisk proslave v New Yorku leta 1980, morda 1981. »Nastanjena sva bila v hotelu Waldorf Astoria. Gre za hotel, v katerem naj bi stanoval tudi Tito, kadar je bil na obisku. Okoli naju so bila sama znana imena ameriškega športa. Nekateri so imeli sobe celo v istem nadstropju.« Našteva: »Muhammad Ali, Joe Frazier, Arthur Ashe ...« Nasmehne se, da je Alija večkrat srečal na hodniku in ga tako počasi tudi spoznal. »Proslavo ob obletnici televizije pa je kar težko opisati. Res je bilo lepo, družba pa eminentna.«

Vinko Bogataj

V tistem trenutku je postal del zvezdniške zasedbe tudi sam. Ethel Kennedy se je najavila, da bi ga želela spoznati; v Los Angelesu je srečal Franka Sinatro, Jane Fonda, v Pittsburghu pa ga je doletela posebna čast: povabili so ga, da na bejzbolski tekmi med moštvoma Colorado Rockies in Pittsburgh Pirates vrže prvo žogo. »To je bilo tudi posebno doživetje,« se nasmehne in pokaže fotografijo, na kateri meče žogo.

Pravzaprav je padec Vinka v Ameriki tako rekoč izstrelil med zvezde. V uvodni špici oddaje Širni svet športa so ga vrteli več kot dvajset let, in ko so posnetek umaknili, so se gledalci pritožili. Takratni Jugoslovan, ki je tekmoval v za Ameriko precej eksotičnem športu, je namreč postal ljubljenec ameriškega občinstva.

Dediščina

Ohraniti želijo soriško narečje, ki ga govori le še peščica najstarejših domačinov. **Stran 22**

Kultura

Na Festivalu Radovljica se bo med 7. in 23. avgustom zvrstilo osem koncertov. **Stran 23**

Zgodbe

Zakonca na tandemu: spredaj Jana, zadaj Beno, ki ima zgolj še poldrugi odstotek vida. **Stran 24**

Od petka do petka

Počivalška preiskovali, Hojs in Travner odstopila

Notranji minister Aleš Hojs je prejšnji teden v Tacnu še hvalil strokovnost policije, zdaj ji očita politično motiviranost. / Foto: TIna Dokl

Foto: Tina Dokl

Po razrešitvi Antona Travnerja (na sliki), ki je odstopil kar med dopustom, policijo začasno vodi Andrej Jurič.

Foto: Tina Dokl

Gospodarski minister Zdravko Počivalšek ne namerava odstopiti, uživa tudi polno zaupanje predsednika vlade.

Simon Šubic

Najprej odstopil Travner, nato še Hojs

V sredo je zaradi hišnih preiskav, ki so jih preiskovalci Nacionalnega preiskovalnega urada (NPU) v zvezi z nabavo zaščitne opreme v boju proti širjenju epidemije covida-19 izvedli na enajstih lokacijah na območju Ljubljane, Celja in Kopra, med drugim tudi pri gospodarskem ministru Zdravku Počivalšku doma in na ministrstvu, odstopil notranji minister Aleš Hojs. Še pred njim je s položaja odstopil tudi generalni direktor policije Anton Travner.

Na policiji so pojasnili, da so preiskave potekale s ciljem utemeljevanja suma storitve kaznivega dejanja zoper uradno dolžnost, javna pooblastila in javna sredstva, ki se nanaša na sume nepravilnosti pri naročilu in dobavi zaščitne opreme. Pri preiskavah so kriminalisti zasegli več elektronskih naprav in elektronskih podatkov ter listinsko dokumentacijo. Predkazenski postopek, ki so ga uvedli po aprila prejeti prijavi, še ni zaključen, usmerja in vodi specializirano državno tožilstvo. »Policija bo tako to preiskavo kot tudi prihodnje izpeljala strokovno, nepristransko in zakonito,« zagotavljajo.

Hojs: politično motivirana preiskava

Notranji minister Aleš Hojs, čigar odstop je predsednik vlade Janez Janša takoj sprejel, s policijo ne deli enakega mnenja glede preiskav, o katerih je bil obveščen v sredo, ko so se že začele. Preiskave je namreč označil za politično motivirane, zato je tudi sprejel politično odgovornost. V odstopno izjavo je zapisal, da kljub kadrovski menjavi na vrhu policije in menjavam, ki jih je do sedaj v policiji izvedel generalni direktor policije, ocenjuje, »da je udbovsko-partijska struktura odločujočega dela policije v navezavi s tožilstvom in sodstvom ta iste provenience tako močno zasidrana v sistem«, da mu ob obstoječi zakonodaji in pristojnostih »ne omogoča učinkovite depolitizacije in sprememb v policiji«. V Policijskem sindikatu Slovenije so Hojsove besede o političnem postopku označili za neutemeljene in ga pozvali k opravičilu. Enako so storili tudi v Društvu kriminalistov Slovenije. »Kot profesionalce nas ne zanima politično dogajanje in politikantstvo in ne dopuščamo, da smo poligon za politična preigravanja,« so navedli. Očitke o politični motiviranosti preiskav je zavrnil tudi direktor NPU Igor Lamberger. Zdaj že nekdanji generalni direktor policije Anton Travner pa preiskav ne komentira, pojasnil je le, da je odstopil iz osebnih razlogov.

Počivalšek ne bo odstopil

Minister Zdravko Počivalšek, ki je bil v sredo do poznega večera v policijskem pridržanju, je sporočil, da zaradi preiskave ne namerava odstopiti, polno podporo za nadaljnje delo ima tudi od premierja Janše. Preiskava Počivalška sicer ni presenetila in je bila po njegovih besedah le posledica vseh dosedanjih pritiskov, političnih manevrov in insinuacij, ki so se pojavljaje v javnosti. Do preiskave ni brezbrižen, s preiskovalci je tvorno sodeloval in predložil vse dokaze, je dejal minister, ki pričakuje, da bodo kriminalisti svoje delo opravili konstruktivno in hitro. »Svojih odločitev, ki sem jih sprejel v času epidemije z namenom preprečevanja človeških žrtev, ne bom opravičeval, jih bom pa zagovarjal kjerkoli in kadarkoli,« je še povedal. Ob tem je spomnil, da je bil cilj vlade zagotoviti dovolj opreme, ki smo jo v Sloveniji v času epidemije nujno potrebovali, ter da so navkljub težkim in izrednim razmeram delovali zakonito in transparentno. Po njegovem mnenju se bo agonija z zaščitno in drugo medicinsko opremo nadaljevala, dokler pristojne institucije ne bodo predstavile svojih ugotovitev. Med preiskovanimi osebami naj bi bila sicer po navedbah medijev tudi nekdanja poslanka Andreja Potočnik iz Tržiča, ki je kot članica Počivalškove projektne skupine operativno sodelovala pri dogovorih z dobavitelji zaščitne opreme.

Janša: obtožbe vlada že argumentirano zavrnila

Premier Janša se je najprej odzval na Twitterju in zapisal, da konkretnega preiskovalnega postopka pri ministru za gospodarstvo ne komentira. Če gre za podobne obtožbe, kot so se pojavljale v interpelaciji nekaterih strank skrajne levice, pa jih je vlada argumentirano zavrnila že v odgovoru nanjo, državni zbor pa jih je prav tako zavrnil s prepričljivo večino, je navedel. Ocenil je, da so pri izboru prioritet NPU, tožilstva in sodstva že dolgo v ospredju politične simpatije in medijski pritiski.

V koaliciji so bili v prvih komentarjih preiskav in odstopov Hojsa in Travnerja precej zadržani. V SMC so dejali, da svojega predsednika Počivalška podpirajo. V opoziciji pa Počivalška in celotno vlado pozivajo k odstopu. Obsojajo tudi besede, ki jih je o policiji izrekel Hojs.

Slovenci v zamejstvu (753)

Umetnost povezuje in premaguje razlike

Jože Košnjek

med sosedi

Včeraj sta bila na Koroškem dva za Slovence in za ohranitev dvojezične Koroške pomembna dogodka. V K&K centru v Šentjanžu (St. Johann) v Rožu so predstavili literarno-likovno monografijo Naša Koroška (Unser Kärnten), ki sta jo skupaj pripravila in izdala Zveza koroških pisateljev in pisateljic ter Društvo slovenskih pisateljev na Koroškem. V monografiji je objavljenih po dvajset literarnih del iz vsakega društva in prav toliko likovnih del. Predsednik Društva slovenskih pisateljev na Koroškem Niko Kupper je povedal, da pred desetimi leti izdaja take monografije ne bi bila mogoča, danes pa je bilo to storjeno brez oviranja. Predsednica Zveze koroških pisateljev in pisateljic Gabriele Russwurm Biro pa je v uvodu zapisala, da je knjiga literarni poskus obdelave Koroške in opozorila na aktualni pomen v politiki pogosto uporabljenega in zlorabljenega gesla Pazite na Koroško. Nekdaj so imeli govorci v mislih predvsem ohranitev nemške Koroške, danes pa je pomembno za ohranitev dvojezične Koroške.

V Mohorjevi hiši v Celovcu pa se je včeraj začela četrta konferenca na temo Prihodnost koroških Slovencev in Slovenk 100 let po plebiscitu. Pod geslom Gemeinsam 2020 Skupno tako potekajo od leta 2017 naprej pogovorna omizja, konference, simpoziji in čezmejni pohodi. Tudi na letošnji konferenci, ki bi morala biti že spomladi, pa je bila zaradi epidemije prestavljena na začetek julija, bodo sodelovali politiki in raziskovalci obeh narodnosti na Koroškem. Direktor Mohorjeve dr. Karl Hren pričakuje zanimivo in koristno razpravo, ki bo odgovarjala na vprašanja o prihodnosti dvojezičnosti, o jezikovnih možnostih in o pravnem varstvu manjšin. Tako kot doslej se bo tudi letošnja konferenca zaključila s sobotnim (jutrišnjim) čezmejnim pohodom. Pohodniki, med katerimi bodo tudi župani iz sosednjih občin na obeh straneh meje, se bodo zjutraj zbrali v Pliberku in prehodili pot od Komlja na avstrijski strani meje do Strojne na slovenski strani.

Za kulturno dejavnost Slovencev na Koroškem sta poleg društev najbolj odgovorni obe kulturni zvezi: Krščanska kulturna zveza in Slovenska prosvetna zveza. Njuni predstavniki so se pretekli teden pogovarjali tudi s slovensko ministrico dr. Heleno Jaklitsch, odgovorno za Slovence v zamejstvu in po svetu. Na sliki (od leve): Avgust Brumnik, predsednik Slovenske prosvetne zveze, Zalka Kelih - Olip, tajnica Krščanske kulturne zveze, Janko Krištof, predsednik Krščanske kulturne zveze, in Mitja Rovšek, poslovodja Slovenske prosvetne zveze.

Po svetu

Kaj pa »mirna Bosna«?

Letos mineva petindvajset let od podpisa Daytonskega sporazuma, ki je prinesel premirje oziroma vsaj začasno pomiritev sprtih strani v Bosni in Hercegovini (BiH). Kaj pa trajni mir v tej sprti državi, bo sploh kdaj dosežen?

Miha Naglič

Predsedniki Slobodan Milošević, Alija Izetbegović in Franjo Tuđman podpisujejo Daytonski mirovni sporazum, Wright-Patterson Air Force Base, 21. 11. 1995 / Foto: Wikipedija

Mostar in njegov Stari most sta ena od ikon BiH. Sicer pa ta država ni le nemirna, je tudi na rdečem seznamu epidemiološko nevarnih držav. / Foto: Wikipedija

Množica obiskovalcev pred Mono Lizo, sliko Leonarda da Vincija, ki je največja atrakcija največjega muzeja na svetu; Louvre, 3. 12. 2010. / Foto: Wikipedija

BiH v pat poziciji

Na zgornja vprašanja nam odgovori eden najbolj prepoznavnih ustvarjalcev bosanskega rodu pisatelj Aleksander Hemon. Rodil se je leta 1964 v Sarajevu. Tam je hodil v šole, diplomiral, začel pisati, delal pa je tudi kot novinar. Ko se je začela vojna v Bosni, je bil ravno v ZDA, kot turist. Ostal je, skušal preživeti z raznimi deli in – uspel. Svet ga je spoznal, ko je začel pisati v angleščini. V nedavnem intervjuju je odgovoril tudi na vprašanje, komu je v interesu, da se na Balkanu in še posebno v BiH vzdržuje napetost? »To je v interesu tistih, ki so na oblasti. Celotna legitimnost nacionalnih strank v BiH in na širšem prostoru je zasnovana na diskurzu sovražnika, ki je vedno pripravljen, da napade. Sovražnik, ki nikoli ne spi. Glavna trditev in obljuba nacionalnih in nacionalističnih strank sta, da bodo zaščitile pripadnike svojega naroda pred nekim drugim narodom. Kar pomeni, da drugega uspeha ni. Prepričujejo nas, da so na oblasti zato, ker je pod vprašajem obstanek njihove nacije. Zato jih recimo malverzacije in korupcija ne bodo nikoli mogle odstraniti z oblasti. V BiH je to v ustavi, ker je Daytonski sporazum takšen, kakršen je. Njim najbolj ustreza napetost. V globalnem smislu je Balkan že od nekdaj zanimiv Putinu in ruski ekspanzionistični politiki. Niso pa recimo oni izvor teh napetosti. Izvor tega je to, da nacionalizem omogoča obstanek na oblasti. Spominjam se nekih volitev v BiH pred 10 leti, se mi zdi, takrat sem se vozil po državi. Volilni slogani HDZ-ja, pa niso neka izjema, so bili na primer: Zadržimo doseženo! in Ne dajmo svojega! To so popolnoma prazni slogani, ki ničesar ne obljubljajo in proizvajajo. Imajo smisel samo v povezavi z nekim drugim. V BiH imamo za nekoga, ki je neumen, prispodobo, da so njegovi možgani kot črta na sredini aspirina. Nacionalizem operira na tej ravni, omogoča eno samo misel, vse preostalo vidi kot propagando.« Ob 25-letnici Daytonskega sporazuma nam Hemon razloži tudi, kako je s to zadevo danes. »Daytonski sporazum je bil napisan v smislu, da je začasen. In da bodo narodi, ki so dosegli premirje, napisali skupaj novo verzijo tega sporazuma in poiskali nov način sobivanja. Mogoče je bil to optimizem ali pa je bilo nepoznavanje razmer, mogoče pa tudi neumnost. Ampak Daytonski sporazum, ki je definiral narode kot ustavne, kot enote, politične in zgodovinske, ki prinašajo odločitve o tej državi, de facto omogoča nacionalnim strankam, da so na oblasti v nedogled. Da bi se to spremenilo, bi si morale te stranke onemogočiti svoje vladanje. Kar se seveda ne bo nikoli zgodilo. Način, da se Daytonski sporazum spremeni, obstaja. Vse skupaj se mora razrušiti, česar sicer ne zagovarjam. Bi se pa potem lahko napisala nova ustava, kot so se v Jugoslaviji pisale vsakih nekaj 10 let ...« (Vir: Gašper Andrinek, MMC RTV SLO)

Rdeči seznam

Zanimivo in pomembno je vedeti, katere države so po mnenju slovenskih oblasti z epidemiološkega vidika najbolj nevarne (»s poslabšano epidemiološko sliko«). Kar 34 jih je, razvrščene so po času vpisa na seznam do 25. junija, in ne po abecedi: Katar, Bahrajn, Čile, Kuvajt, Peru, Armenija, Džibuti, Oman, Brazilija, Panama, Belorusija, Andora, Singapur, Švedska, Maldivi, Sao Tome in Principe, Združeni arabski emirati, ZDA, Savdska Arabija, Rusija, Moldavija, Gibraltar, Bolivija, Portoriko, Gabon, Kajmanski otoki, Dominikanska republika, Južna Afrika, Iran, Velika Britanija, Severna Makedonija, Bosna in Hercegovina, Srbija, Kosovo, Portugalska, Albanija. Poleg rdeče imamo tudi zeleno listo oz. seznam varnih držav, teh je 22 (po stanju 25. junija): Hrvaška, Madžarska, Avstrija, Ciper, Češka, Estonija, Finska, Nemčija, Grčija, Islandija, Latvija, Litva, Lihtenštajn, Norveška, Slovaška, Švica, Italija, Danska, Francija, Irska, Malta in Španija. Vse druge države so na »rumeni listi«, ki pa se ne sestavlja. Tu so pač vse države, ki niso niti »rdeče« niti »zelene«.

Spet v Louvre

Pariški muzej Louvre, najbolj obiskani muzej na svetu, ki je bil zaradi pandemije zaprt od 1. marca, se 6. julija spet odpira, obisk je mogoče rezervirati po spletu. »Vzpostavitev sistema za rezervacije in nove oznake v muzeju bodo omogočile najvišjo možno varnost za naše obiskovalce, poleg nošenja mask in spoštovanja varnostne razdalje ... Četudi smo lahko med karanteno zaklade Louvra odkrivali na virtualni način, nič ne more nadomestiti čustev ob srečanju z deli v resničnem svetu. To je 'raison d'être' muzejev.« Tako je prepričan direktor muzeja Jean-Luc Martinez. Se strinjamo.

Za boljšo šolo (80)

Naj postane človek

Ivka Sodnik

Posredovanje znanja je zagotovo ena temeljnih nalog naše šole prihodnosti. Ker pa je znanje, ki nam ga daje znanost, zgolj orodje, ki ga lahko uporabimo v koristne ali pa škodljive namene, je še bolj kot prenos znanja pomembna vzgojna naravnanost šole. Ni dovolj, da šola razvija zgolj intelektualne sposobnosti, otrokom mora posredovati tudi tiste osnovne človeške vrednote, zaradi katerih je človek človek ali vsaj postaja vse bolj človeški, zapiše v knjigi Slovenska šola za novo tisočletje naš avtor Janez Svetina.

Ni dovolj, da šola zgolj socializira mlade ljudi, o čemer danes veliko govorimo, saj socializacija pomeni, da naučimo mlade ljudi takšnega vedenja, kot ga od njih pričakuje okolica, naša družba torej. Pa smo zadovoljni z medsebojnimi odnosi in obnašanjem, predvsem javnih osebnosti, v naši družbi? Nismo. Socializacija otrok bi bila sprejemljiv in pravilen vzgojni cilj lahko samo v razmerah, ko bi živeli v zdravi človeški družbi s pristno človeško kulturo. Ko bomo načrtovali spremembe šolskega sistema, si moramo ob spremembah učnih načrtov zastaviti tudi vprašanje, kakšno družbo hočemo, katere so naše pristne človeške vrednote in kakšna bo naša kultura odnosov. Temelje prihodnje družbe pa poleg družine postavlja šola. Ta je, če bo v njej dobro načrtovana tudi vzgojna dejavnost, še veliko pomembnejša, saj je osnovna šola obvezna in so vanjo vključeni vsi otroci.

Šola lahko odigra pri izboljševanju družbene klime in človeških vrednot izredno pomembno vlogo. Vsakršno vzgojno prizadevanje pa mora izhajati iz dobrega poznavanja človeške narave oziroma vedenja, kakšno bitje je človek, je prepričan Svetina. Človek je v osnovi materialno, vitalno in racionalno mentalno bitje, s še eno, sodobni znanosti in kulturam poznano, dimenzijo duhovnega in neumrljivega. Nekateri ljudje imajo še posebne, višje sposobnosti, neke vrste božanski navdih, kar jih ločuje od običajnih ljudi. Takšni so npr. genialni umetniki, misleci, pesniki, pisatelji, velike duhovne osebnosti ... Mistiki pravijo, da je v nekaterih ljudeh božja iskra, neka duhovna plast. Ljudje smo si različni po naravi, temperamentu, značaju, po nagnjenjih in sposobnostih in po doseženi stopnji razvoja.

Tako kot vsak posameznik imajo tudi ljudstva, kulture, narodi in civilizacije svoje lastno razvojno gibanje. Svetina pravi, da bi morali šola in vzgoja upoštevati dejstvo, da je človek del razvojnega toka in da stalno raste in se razvija. To je temeljni zakon človeške narave. Šola in vzgoja morata otrokom pomagati rasti in razvijati vidne ter skrite notranje potenciale. Temeljna naloga šole naj bo, da bo iz otrok izvlekla vse njihove zmožnosti in skrite vrline. Glavni cilj ne bi smel biti usposabljanje otrok za družbeno koristno delo in za poklic ter da bi bili družbeno prilagojeni, pač pa bi otroke morali usposabljati, da bi kar najbolj razvili svoje človeške zmožnosti in vso svojo človeško naravo, posebej tiste najvišje, duhovne plasti v človeku. Človek ni samo to, kar je, pač pa tudi tisto, kar še ni. Človek je bitje v nastajanju, posebno otrok. Vzgoja in šola bi morali biti torej razvojno naravnani in upoštevati ter kultivirati vse plasti človeške narave. Hkrati pa upoštevati vso neskončno različnost ljudi in posamezniku omogočiti individualni razvoj. To je težko dosegljiv cilj in ideal, h kateremu naj bi šola težila.

Dediščina

Ohraniti želijo soriško narečje

V Sorici in okolici se je po koncu 13. stoletja z naselitvijo podložnikov freisinških škofov iz Tirolske razvilo tudi edinstveno narečje oziroma govor, ki so ga govorili le na tem območju in ga peščica najstarejših domačinov govori še danes. V nastanek in kasnejši razvoj nekdanjega soriškega narečja so se poglobili raziskovalec dr. Miha Markelj, Soričan Boris Jensterle in ameriški jezikoslovec Andrew D. Hoffman.

Ana Šubic

Potem ko je Sorico lani jeseni na povabilo mladega raziskovalca iz Železnikov dr. Mihe Marklja obiskala skupina tujih profesorjev in študentov, ki so bili še posebej navdušeni nad dejstvom, da je v podratitovških vaseh nekoč obstajal edinstven, sedaj že skoraj pozabljen jezik, je bil v zadnjih mesecih ta deležen posebne pozornosti. Markelj, sicer velik poznavalec tirolske naselitve soriškega območja, se je namreč takrat povezal z lingvistom Andrewem D. Hoffmanom z Univerze Penn State v ZDA, ki raziskuje nekdanja germanska narečja v alpskem prostoru in trenutno gostuje na Univerzi v Gradcu. Po ponovnem srečanju februarja letos sta se skupaj z domačinom Borisom Jensterlom odločila podrobneje raziskati nekdanje soriško narečje s pomočjo izvedbe polstrukturiranih intervjujev med starejšimi prebivalci, s čimer so ugotavljali, v kolikšni meri se je nekdanja govorica oz. jezik ohranil.

Na podlagi ugotovitev so vsi trije avtorji že pripravili članek z zgodovinskim orisom nastanka in kasnejšega razvoja narečnega jezika, sedaj znanega kot dajnarska govorica oz. »drfaška špraha«, ki bo objavljen jeseni v novi številki Železnih niti. »Naš namen je bil pokazati, zakaj se je tu ta jezik, govorica oz. narečje razvilo in ohranilo tako dolgo. Razvoj je težko natančno opredeliti. Najverjetneje je na začetku obstajal specifični govor. S strani nemških raziskovalcev ga lahko imenujemo tudi narečni govor, a je v sedemsto letih razvil neke svoje posebnosti, zato ga danes lahko opredelimo tudi kot jezik,« meni Markelj.

Prvi ga omenja škof Hren

Soriški narečni govor sodi v kontekst germanskih jezikov in se je v največji meri navezoval na območje zgornjega dela Pustriške doline, od koder so se prebivalci v 13. stoletju začeli naseljevati pod vrhove Ratitovca. Po doslej zbranih podatkih ga prvič omenja ljubljanski škof Hren leta 1609 v notici, ki se nanaša na leto 1283 in navaja, da je takrat freisinški škof Emiho v bližini Loke v okolici Sorice dal ustanoviti vasi, v katerih ljudje govorijo germanski jezik. »Na podlagi tega vemo, da je že takrat obstajal poseben jezik na tem območju, je pa treba vedeti, da so bili ljudje do neke mere zagotovo dvojezični, da so se lahko sporazumevali s prebivalstvom v okolici, kjer je bil takrat glavni jezik protoslovenščina,« je razložil Markelj. Povedal je tudi, da so v tistem času sorodni govori obstajali tudi drugje v bližini. Hren v omenjeni notici navaja tudi Bitnje. »Tam je govor najverjetneje začel izginjati že v 17. stoletju, Valvasor je še zaznal neko mešano govorico slovenščine in nemščine, nadaljnji viri pa tega ne omenjajo več. Sorica pa je bila geografsko bolj izolirana in prebivalci so imeli dlje časa stike s prvotno domovino, zato se je narečni govor deloma ohranil vse do današnjega časa.«

V šoli narečnega jezika niso odobravali

Markelj je tudi povedal, da se je soriško narečje skoraj sedemsto let ohranjalo v večinoma nespremenjeni obliki, do večjih sprememb pa je prišlo z ustanovitvijo prve šole v Sorici. Delovati je začela leta 1852 v mežnariji, štirideset let kasneje so zgradili prvo šolsko poslopje. »To je bil tudi čas narodnega prebujanja, ko se je začela poudarjati narodna enotnost in vse otroke so spodbujali, da morajo govoriti v slovenščini, saj je bil govor v nekdanjem narečnem jeziku prepovedan. Še živeči domačini iz tistega časa vedo povedati, da so bili kdaj tudi tepeni, če jim je v šoli ušla kakšna beseda v narečnem jeziku. Učitelji, ki so prihajali z različnih koncev Slovenije, tega namreč niso odobravali.«

Andrew D. Hoffman je razčlenil razvoj jezika. Nekdanje staro soriško narečje se je preoblikovalo v dajnarsko govorico, ki je najprej vsebovala pretežno nemške besede, zaradi pojava šole pa so se v govoru vse bolj začele pojavljati tudi slovenske besede. »Ugotovil je tudi, da današnji dajnarski govor enakovredno uporablja slovenske in nemške besede, kar predstavlja posebnost pri razvoju tovrstnih jezikov,« je pojasnil Markelj.

Dr. Miha Markelj in ameriški jezikoslovec Andrew D. Hoffman ob obisku v Innichenu

Zanimiv za jezikoslovce

Soriški narečni govor je konec 19. stoletja pritegnil tudi zanimanje jezikoslovcev. Ključno analizo sta opravila jezikoslovca z Univerze v Celovcu Eberhard Kranzmayer in Primus Lessiak, ki sta vse do leta 1920 poleti redno skupaj s študenti prihajala na to območje ter spraševala in opazovala domačine med govorno interakcijo. »Na podlagi zapiskov je nastal Slovar soriškega in rutarskega narečja, ki sta ga po njuni smrti, leta 1983, uredila in izdala študenta Maria Hornung in Alfred Ogris. Profesorja sta ugotovila, da je stara govorica v podratitovških vaseh v dvajsetih letih dvajsetega stoletja še ohranjena. Kar 85 odstotkov vseh besed, ki so jih tedaj uporabljali, se lahko jezikovno sledi v zgornjem delu Pustriške doline,« je povedal sogovornik. V slovarju je zajetih več kot 1100 besed, nedavno pa so ugotovili, da sta omenjena profesorja na podlagi opravljenih raziskav že pred tem izdala tudi Gramatiko soriškega jezika.

Markelj je omenil tudi zanimiv zapis v slovarju, ko sta se dve raziskovalki leta 1976 ponovno odpravili na teren in intervjuvali 74-letno domačinko, ki je povedala: »Mi smo Tirolci. Smo prišli iz Innichena. Toda sedaj smo mi že Slovenci. Škoda je, da starega jezika nismo naprej gojili. Naši otroci so šli v slovenske šole, domov so prinašali slovenščino, katere smo se tudi mi navadili.«

Znova intervjuvali starejše domačine

Ostanki nekdanjega soriškega narečja so se do danes ohranili le v obliki dajnarske govorice, ki jo govori zgolj peščica najstarejših domačinov. Da bi ugotovili, v kakšni meri se je ohranila, sta Markelj in Jensterle opravila intervjuje z osmimi domačini, starimi od 80 do 98 let, katerih korenine segajo v Spodnje Danje, kjer je bil narečni govor najbolj izrazit in se je tudi najdlje ohranil. Nekateri še danes živijo v tej vasi. Povedali so, da tukajšnjo govorico imenujejo »dajnarska špraha« ali »drfaš merlat«. Spominjajo se, da so se v šoli kot otroci učili slovenski jezik, saj po drugi svetovni vojni narečna govorica ni bila dovoljena. So pa vaščani med sabo še zelo govorili »drfaško špraho«, ki je bila prevladujoči način govornega izražanja. Ne spomnijo se, da bi kdaj pisali v tem jeziku, ohranjali so ga zgolj ustno. Nekateri se še danes med seboj pogovarjajo v stari govorici. »Raziskovalci, ki so prihajali v Sorico od drugod, so povzemali, da je jezik že izumrl, kar pa ne drži. Domačini jim zgolj niso zaupali,« meni Markelj.

Odkrili blizu petsto besed

Na podlagi intervjujev sta Markelj in Jensterle ugotovila, da se starejši domačini spomnijo in aktivno uporabljajo še več kot 450 besed, besednih zvez in fraz, ki sta jih tudi zapisala. Med najbolj uporabljene fraze sodijo: žona šajna (sonce sveti), v pete smo ligal (v posteljo smo legli), bosar bo brvolala (voda bo zavrela), holc dej gor u ouvn pa vrgocaj (daj les v ognjišče in zakuri) ... Ohranilo se je tudi več pesmi, zlasti nabožnih. »Že prvi raziskovalci so videli v besedah, besednih zvezah in stavčnih strukturah podobnosti s Pustriško dolino in starim srednjeveškim nemškim jezikom. To je velika posebnost, saj je zelo malo jezikov, katerega besede so se ohranile nespremenjene še iz obdobja 10–13. stoletja,« je poudaril Markelj in dodal, da obstaja želja, da bi v Sorici govorico do neke mere poskušali obuditi, seveda najprej na preprost način, denimo ob gledaliških uprizoritvah.

Zadnje ugotovitve že predstavila v Innichenu

Markelj je sicer v družbi Hoffmana pred kratkim znova obiskal Innichen. Srečala sta se z županjo Rosmarie Burgmann, ki se je seznanila z dosedanjim delom ameriškega lingvista in seveda tudi z najnovejšimi ugotovitvami, do katerih so prišli ob raziskavi nekdanjega soriškega narečja. Markelj ji je predal tudi njegov najnovejši članek o nekdanjih povezavah med Sorico in Innichenom, ki je bil objavljen v najstarejši strokovni publikaciji na Južnem Tirolskem, ki se imenuje Der Schlern. Objavo, pri kateri je sodelovala tudi avstrijska veleposlanica v Sloveniji mag. Sigrid Berka, so v Innichenu toplo pozdravili, saj gre za prvi strokovni prispevek o nekdanjih povezavah v nemškem jeziku. »Namen obiska je bil tudi ohranjanje dobrega sodelovanja Občine Železniki z Innichenom,« je dodal Markelj, ki je županji predal še vabilo na njihove septembrske prireditve, zlasti Čipkarske dneve v Železnikih in Pozdrav jeseni v Sorici.

Dr. Miha Markelj in domačin Boris Jensterle med raziskovanjem

Kultura

Festival Radovljica bo

Na festivalu se bo med 7. in 23. avgustom zvrstilo osem koncertov z repertoarjem od večglasja iz enajstega stoletja do glasbe Chopina in Liszta.

Igor Kavčič

V Društvu ljubiteljev stare glasbe Radovljica, ki v avgustu organizira že 38. Festival Radovljica, so letos zaradi nenavadnih okoliščin, ki se spreminjajo tako rekoč z vsakim dnem, s predstavitvijo festivalskega programa nekoliko odlašali. Težko je namreč načrtovati organizacijo koncertov domačih in tujih glasbenikov, če se spreminjajo pogoji tako za nastopajoče kot obiskovalce. Po mnenju organizatorjev pa so hkrati tudi v prednosti, saj radovljiški festival sodi med manjše, butične festivale, zato je pri pripravi lahko okretnejši in iznajdljivejši. Seveda če ob tem lahko zaupa financerjem za njihovo brezpogojno podporo.

V Radovljici je to že vrsto let domača občina, ki ob ministrstvu za kulturo in prodaji stopnic ter nekaterih pokroviteljih vselej prispeva več kot tretjino festivalskega proračuna. »Naj izrazim spoštovanje do obeh osrednjih akterjev festivala Marije Kolar in Domna Marinčiča, ki sta letošnji festivalski projekt pripeljala do faze, ko se ta tako rekoč lahko začne. Če ne bo prišlo do novih ukrepov in popolnega zasuka situacije, verjamem, da bo Festival Radovljica tudi letos uspel, hkrati pa bomo zagotovili varne pogoje tako za izvajalce kot obiskovalce,« je na novinarski konferenci ob predstavitvi festivala povedal župan Ciril Globočnik, zadovoljen z vztrajnostjo organizatorjev, da tega v avgustu kljub oteženim pogojem izpeljejo.

Kot je v nadaljevanju povedala predsednica Društva ljubiteljev stare glasbe Marija Kolar, ob vsakoletni podpori občine v skladu s štiriletno pogodbo festival strokovna komisija ocenjuje z 99 točkami od stotih možnih, pričakujejo tudi sofinanciranje z razpisa na ministrstvu za kulturo v višini okrog 25 tisoč evrov. »Letos načrtujemo osem koncertnih večerov, eden pa bo ponovljen še v dopoldanskem času. Kot običajno bomo festival simbolično odprli v nedeljo, 2. avgusta, z dvigom festivalske zastave in srednjeveško tržnico starih slovenskih obrti. Prvi koncert, ki bo 7. avgusta, tokrat načrtujemo na prostem pred župnijsko cerkvijo, v primeru slabega vremena pa bo koncert v cerkvi,« pojasnjuje Kolarjeva in dodaja: »Trije koncerti bodo tudi sicer v cerkvi, trije na tradicionalnem prizorišču v Radovljiški graščini in eden kot vsa leta v cerkvi v Velesovem. Pri tem se bodo seveda vseskozi ravnali po pravilih NIJZ.« Vstopnice bodo po lanskih cenah 18 evrov in 14 evrov za upokojence, študente in družine, na 52 evrov pa je znižana tudi cena za nakup dvakrat po štirih abonmajskih koncertov.

Foto: Igor Kavčič

V dobrem razpoloženju pred festivalom: Domen Marinčič, Marija Kolar in Ciril Globočnik

Šest svetovnih premier

Program je letos strnjen z desetih na osem koncertnih programov, na katerih bo nastopilo 33 umetnikov iz Avstralije, Avstrije, Armenije, Belgije, Češke, Izraela, Madžarske, Nemčije, Slovaške, Španije, Švice in Slovenije. Med njimi so svetovno znani ansambli, tudi godalni ansambel Solamente naturali, vokalni kvintet Cinquecento in ansambel za srednjeveško glasbo PER-SONAT, pa tudi mladi glasbeniki, kot so pianistka Rosalía Gomez Lasheras, tenorist Jacob Lawrence in mezzosopranistka Jasmina Črnčič. Polovica sporedov je nastala posebej za festival, pet jih je tako ali drugače povezanih s Slovenijo, trije so posvečeni slovenski glasbeni dediščini od 16. do 19. stoletja.

»Koncerti so bili dogovorjeni februarja in njihova vsebina in kakovost ostajata enaki. So pa pogoji potovanj glasbenikov iz tujine precej drugačni,« je povedal dolgoletni umetniški vodja festivala Domen Marinčič in dodal, da bodo vsi letošnji sporedi mednarodni, za mnoge izmed nastopajočih edini v letošnjem poletju, saj je večina večjih festivalov po Evropi letos odpovedana. »Tako so štirje programi napisani posebej za Radovljico, nova bosta še dva, kar pomeni, da bo kar šest koncertov svetovnih premier.« Tudi letos bo v sklopu festivala potekal tečaj za kljunasto flavto z Matejo Bajt.

Evropska donacija za Franjo

Zgodba Partizanska bolnica Franja – skriti dragulj Evrope je med enajstimi projekti, ki so na razpisu Zgodbe Dnevov evropske kulturne dediščine prejeli evropsko donacijo.

Igor Kavčič

Iz Mestnega muzeja Idrija so sporočili, da so med prejemniki donacije v sklopu razpisa Sveta Evrope in Evropske komisije z naslovom Zgodbe Dnevov evropske kulturne dediščine (DEKD). Na razpisu so kandidirali z zgodbo Partizanska bolnica Franja – skriti dragulj Evrope in se uvrstili med prejemnike donacije v višini deset tisoč evrov. Nagrade so zelo veseli, saj so v pripravo projekta vložili izredno veliko truda.

Avtorica nagrajene zgodbe in potujoče razstave je muzejska svetnica in vodja Cerkljanskega muzeja Milojka Magajne. Nagrajeni projekt bodo lahko začeli izvajati 15. julija, zaključiti pa ga bo treba do konca marca prihodnjega leta. Prijavljeno zgodbo so povezali s pripravo razstave o Partizanski bolnici Franja, s katero želijo gostovati doma in v tujini.

Delovni prostori dr. Franje Bojc Bidovec v Partizanski bolnici Franja / Foto: arhiv Mestnega muzeja Idrija

Pomemben sestavni del razstave bo tudi interaktivna vizualizacija, za katero bodo porabili prejeta sredstva. Gre namreč za izbor zgodb, fotografij ter video in avdio zapisov o delovanju bolnišnice, ki bodo obiskovalcem na voljo v sedmih jezikih.

Razstava bo prvič gostovala spomladi 2021 v Krapini na Hrvaškem. Tako bodo nadaljevali že utečeno sodelovanje z Muzejem krapinskih neandertalcev, tudi nosilcem znaka evropske dediščine.

Sodelovanje na razpisu je povezano s programom aktivnosti, ki so jih v muzeju načrtovali v zvezi s Partizansko bolnico Franja kot nosilko znaka evropske dediščine. Komisija namreč vsaka štiri leta preverja, ali nosilci izpolnjujejo pogoje, da obdržijo znak, pri čemer je pomembno, na kakšen način javnosti predstavljajo svojo evropsko dimenzijo. Leto 2020 je ocenjevalno leto, zato so februarja oddali poročilo za obdobje 2016–2020 in hkrati tudi že pripravili program za obdobje 2020–2023. Z načrtovanimi aktivnostmi želijo širiti prepoznavnost Franje in njenih vrednot v evropskem prostoru in z njimi nagovarjati različne ciljne skupine, zlasti mlade.

V okviru letošnjih Dnevov evropske kulturne dediščine, ki bodo potekali od 26. septembra do 10. oktobra, tako načrtujejo tudi dan odprtih vrat z bogatim programom aktivnosti, ki bo potekal 3. oktobra.

Dnevi evropske kulturne dediščine so sicer skupna akcija številnih evropskih držav pod okriljem Sveta Evrope in Evropske komisije, v okviru katere vsako leto znova prireditelji izberejo raznovrstne teme, s katerimi skušajo domači javnosti, Evropejcem in svetu predstaviti kulturno dediščino Evrope. Razpis za Zgodbe Dnevov evropske kulturne dediščine je bil v sklopu DEKD prvič objavljen v letu 2018. Namen pobude pa je prepoznati in spodbuditi evropsko razsežnost prizadevanj na področju kulturne dediščine, ki ga izvajajo dediščinske skupnosti v Evropi. Na razpisu lahko sodelujejo organizatorji, ki so v zadnjih treh letih pripravili vsaj en vsaj en dogodek DEKD, dobitniki nagrad Evropske unije za kulturno dediščino European Heritage Award/Europa Nostra Award, nosilci znaka evropske dediščine.

Partizanska bolnica Franja se imenuje po zdravnici Franji Bojc Bidovec, delovala je od decembra 1943 do maja 1945, njen ustanovitelj pa je bil Viktor Volčjak.

Donacijo je letos prejelo 11 projektov: poleg enega iz Slovenije še po dva iz Velike Britanije in Cipra ter po eden iz Portugalske, Italije, Severne Makedonije, Nemčije, Španije in Gruzije.

Zgodbe

Uglašen zakonski tandem

Zakonca Jana in Beno Virt iz Britofa že nekaj časa rekreativno kolesarita na tandemu, kolesu z dvema sedežema. Na sprednjem sedežu tandem krmari Jana, na zadnjem Beno, ki ima zgolj še poldrugi odstotek vida, zaradi česar že več let ne more samostojno kolesariti. Dobro jima gre na okoliških kolesarskih poteh, obiskala sta jih tudi že nekaj v tujini.

Danica Zavrl Žlebir

»Žena je pilotka, jaz pa motor,« se pošali Beno Virt in takoj resno doda, da morata sicer oba usklajeno poganjati, da vožnja gladko poteka. Vožnja v dvoje je zahtevna, a zakonca Virt sta se ji v dveh letih, odkar skupaj kolesarita, že kar dobro privadila. Žena na prednjem sedežu krmari, sopotnika na zadnjem opozarja, kdaj se obeta klanec in mora temu primerno pritisniti na pedale, poleg tega pa mu opisuje tudi okolico.

V mlajših letih, ko je živel na domačem Štajerskem in je imel še pet odstotkov vida, je Beno kolesaril samostojno. Na kolesu je opravil veliko poti, občutek za to prevozno sredstvo ga ni zapustil, zato se je pozneje hitro navdušil za vožnjo na dvosedežnem kolesu. »Pred nekaj leti je medobčinsko društvo slepih in slabovidnih od kranjske občine dobilo tandem in začel sem kolesariti v družbi z asistentom Markom,« pove Beno Virt. »Pred dvema letoma pa sem po dolgotrajnem prepričevanju k temu nagovoril ženo. Seveda, vožnja je zahtevnejša, kot če kolesariš sam, poleg tega ona čuti veliko odgovornost za naju oba, vendar gre tu za odgovornost obeh. Kupila sva rabljeno kolo in se kmalu naučila usklajenega kolesarjenja. Zdaj se voziva vsepovsod po lokalnih rekreativnih kolesarskih poteh, dva- do trikrat na teden narediva okoli osemdeset kilometrov, daljše vožnje po ravninskih, krajše po poteh, kjer morava poganjati tudi v hrib.«

Zakonca Virt si želita, da bi bilo na njunih poteh več urejenih kolesarskih stez. Sicer jih povsod urejajo, predvsem pa na cestah označujejo kolesarske pasove, ki pa se jima zdijo preozki in se velikokrat znajdeta v situaciji, ko se ne počutita varno. Od doma nimata kolesarske steze v nobeno smer, tako se vozita po zelo prometnih asfaltnih cestah. Vesela sta, kadar se jim lahko izogneta in se zapeljeta na veliko mirnejše makadamske poti, ki si jih delita samo s kmeti na traktorjih. Po izkušnjah, ki jih imata s kolesarjenjem v tujini, je tam večinoma za kolesarje bolje urejeno. Dvakrat sta kolesarila v Dravski dolini v Avstriji, kjer je za kolesarje zgledno poskrbljeno, dobre izkušnje imata na italijanski strani od Trbiža čez Buje do Vidma, slabše pa na turi okoli Gardskega jezera, navdušena sta nad urejenostjo kolesarskih poti okoli Blatnega jezera na Madžarskem. Na takšna potovanja se odpravita s prijatelji, kolesa naložijo v kombi, tudi tandem, kar je z dolžino približno 2,7 metra precejšen zalogaj. A so takšni izleti lepo doživetje, kjer spoznaš drugačno okolje od domačega. Čeprav ga Beno ne zaznava z vidom, pa mu videči spremljevalci, predvsem žena Jana, z opisi približajo čar pokrajine, koder se vozijo. Beno pravi, da ne pogreša niti avtomobila niti motornega kolesa, ki ju zaradi izgube vida pač ne more voziti, težko pa bi bil brez kolesarjenja. Vesel je, da ima to možnost in da mu je prisluhnila tudi žena. Po nekaj kolesarskih dogodivščinah na tujem si želita še kakšno, rada bi šla denimo na Nizozemsko. Slišita, da je ta dežela raj za kolesarje, vendar jima je trenutno zaradi materialnih razlogov težje dosegljiva. Vprašam, ali morda na svojih kolesarskih izletih kdaj srečata še kak par na tandemu. Beno sicer pozna nekaj imetnikov tovrstnih koles na Gorenjskem, na vožnji pa z ženo nista srečala še nobenega. Na edini par sta naletela nekoč na sprehodu okoli Blejskega jezera, na tujca, ki sta verjetno dvosedežno kolo najela v želji po malo drugačnem kolesarskem doživetju.

Jana in Beno Virt usklajeno kolesarita na tandemu. / Foto: Gorazd Kavčič

Ob Savo, da ohranijo naravo

Prejšnjo soboto so se številni prostovoljci odpravili na pohod ob reki Savi, in sicer z namenom, da se povežejo v skupnih prizadevanjih za naravo, okolje in človekove pravice. Osrednji gorenjski odsek je bilo sotočje Save Bohinjke in Save Dolinke na Lancovem, namen srečanja pa protest proti načrtovani gradnji turistično-rekreacijskega centra prav tam, na sotočju.

Marjana Ahačič

Reši sotočje je slogan akcije, ki je združila številne domačine v prizadevanjih za ustavitev gradnje turistično-rekreacijskega centra na sotočju Save Bohinjke in Save Dolinke na Lancovem pri Radovljici. Investitor, v obvestilu na ograji pred sotočjem je naveden zasebnik iz Žej, povedo domačini, naj bi želel na območju urediti umetno jezero, apartmajski in gostinski objekt, kamp ter večnamenska igrišča.

Ohraniti dostop in kakovost bivanja

Rabo zemljišča ob sotočju Save Dolinke in Save Bohinjke za izgradnjo centra je sicer radovljiški občinski svet odobril že pred več kot 15 leti, s spremembo prostorskega reda občine v letu 2014 pa je celotno območje obravnavano kot površina za turizem. Kot so pojasnili na radovljiški občinski upravi, sicer občina glede na načrtovane ukrepe in do zdaj izvedene postopke v načrtovanju ne nasprotuje izvedbi predvidene ureditve, a pod pogojem, da se zagotovi prost dostop do sotočja.

Sotočje Save Bohinjke in Save Dolinke pri Lancovem pod Radovljico

Pobudniki akcije pa poudarjajo, da je njihov namen ohraniti dostop javnosti do naravne znamenitosti, a tudi ohraniti kakovost bivanja vseh državljanov. Poudarjajo namreč, da je prav ohranitev narave temeljni del boja za enakopravno družbo, v kateri bomo vsi lahko živeli dostojno življenje.

Za naravo ob Savo

To je bil tudi skupni cilj sobotne akcije Za naravo ob Savo, na kateri so v soboto člani različnih okoljevarstvenih društev in drugi posamezniki preveslali, prekolesarili in preplavali celoten 258-kilometrski tok Save, vse od obeh njenih izvirov do meje s Hrvaško.

Udeleženci akcije so pokazali, kot pravijo organizatorji, da je delovanje od spodaj navzgor mogoče in »hkrati edini pravi način za dosego trajnih in zdravih sprememb«. V iniciativi Balkan River Defence pravijo, da je akcija pomagala ljudem, da se povežejo v skupnost, na katero se bodo lahko v prihodnje po pomoč obrnile manjše skupine v boju za naravo, okolje, človekove pravice.

»Če ima človek nekaj rad, ima dolžnost, da to zaščiti. Tako smo prepričani vsi vaščani, meščani ...« je ob tem poudaril eden od domačinov.

Bogastvo raznolikosti

Kot lahko preberemo na panoju, ki ga je na sotočju v sodelovanju za zavodom za varstvo narave postavil zavod za turizem Radovljica, je Sava naša najdaljša reka z dvema povirnima krakoma v Julijskih Alpah – Savo Dolinko, ki izvira v obliki slapa Savica, in Savo Dolinko, katere izvir je v Zelencih. Pri Radovljici se kraka združita v Savo, ki teče čez Slovenijo in Hrvaško ter se pri Beogradu izliva v Donavo, ta pa se v Romuniji izliva v Črno morje. »Največje bogastvo Save je v njeni raznolikosti. Različno hiter tok, od brzic do mirnih tolmunov, različna globina vode, raznolike brežine, rastline ob vodi, prodišča, poplavni gozdovi ... omogočajo življenje različnim vrstam organizmov, od drobnih in neopaznih enoceličarjev do več kot meter velikih sulcev. Zanimiv in pester je tudi živi svet na kopnem, na prodiščih, v poplavnih gozdovih in travnikih.«

Območje sotočja sodi med ekološko pomembna območja in območja naravnih vrednot. Naravna vrednota je poleg redkega, dragocenega ali znamenitega naravnega pojava tudi drug vredni pojav, del žive ali nežive narave, naravno območje ali del naravnega območja, ekosistem, krajina ali oblikovana narava. Zato območje ni primerno za gradnjo, so prepričani v iniciativi Reši sotočje.

Na robu

V poštenju je čast

Milena Miklavčič

usode

Božo je eden tistih, ki so trdno verjeli, da so vsi ljudje že po naravi pošteni in čistega srca. Skozi dolga desetletja je na lastni koži doživljal marsikaj, kar tistim, ki jih je poznal, ni bilo v čast.

Moj sogovornik se je rodil konec aprila leta 1945. Oče ga je kot partizan spočel na enem od obiskov v domačem kraju. Z Anko sta se poročila šele leta 1947, ko je bila izvoljenka že drugič noseča. V zgodovinskem spominu je ostalo zapisano, da je imel ravno na dan poroke mali Božo (Božidar) hude trebušne krče. Poroka se je v cerkvi odvijala na skrivaj, povabljenih je bilo le nekaj svojcev, otrok pa se je skozi ves obred drl kot jesihar, nazadnje pa je svojo desetletno teto pobruhal in se ji obilo pokakal na čisto nov predpasnik, ki ga je za tisto slovesnost nosila prvič.

»Oče, dober kot kruh, me je imel zelo rad. Kadar ga niso spremljale bolečine v roki, v katero je bil ranjen, me je dvignil štuporamo in potem sva dirjala okoli hiše, kuža Muri pa za nama. Med vojno je doživel veliko hudega. Med drugim je moral ubiti soborca, ki je bil zaradi strela v glavo na robu smrti, da ga niso dobili v roke Nemci. Mama Anka je bila lepotica, z odprtimi očmi je sanjala o službi, ki jo bo dobila v tovarni, ki se je začela graditi v bližnjem kraju. Delo na kmetiji, kjer smo živeli, ji ni čisto nič dišalo. Po sestrinem rojstvu smo se preselili v blok. Vsi razen nje smo bili zaradi tega nesrečni. Oče je delal na občini, tako da je bil že v petek prost obveznosti. Ker pa je pouk potekal tudi ob sobotah, sva ga s sestro 'špricala', in to zmeraj, kadar smo se odpeljali k njegovim staršem na Gorenjsko.«

Božo je imel vse možnosti, da bi iz svojega življenja nekaj naredil, a se mu nekako ni ljubilo. Zamenjal je dve ali celo tri srednje šole, v nobeni ni dolgo zdržal. Pri dobrih osemnajstih, ko je bil faliran srednješolec, ga je oče poslal na služenje vojaškega roka v upanju, da bo prišel k pameti. Pa žal ni.

»Tam sem se najprej naučil sočno preklinjati. Tudi Boga, kar me niti ni motilo, saj nisem bil pretirano veren. Po sili razmer sem se naučil tudi krasti. Če te veščine ne bi obvladal, bi bil nag in bos. Med vojaki je vladalo nenapisano pravilo: če ti kdo ukrade čevlje, bodi tiho in jih tudi ti ukradi drugemu. Sledilo je intenzivno učenje kajenja cigaret Drava in pitja alkohola. Tolikokrat, kot sem bil mrtvo pijan v vojski, nisem bil ne prej ne potem.«

Po nekaj mesecih je bil premeščen v Maribor, kjer je bolj ali manj »zabušaval«. Na nekih skupnih aktivnostih z lokalno partijsko celico je spoznal Sonjo. Ljubezen je bila tako vroča, da sta se morala takoj, ko je prišel od vojakov, poročiti. Oče mu je kar dobro postlal: v tovarni, kjer je bila zaposlena tudi mama, je Božo dobil delo kurirja. Dobra plat te službe je bila, da je bila plača zelo solidna za malo dela, slaba plat pa, da so vodilni uporabili njegove kurirske sposobnosti še za različne popoldanske obveznosti izven delovnega časa.

Potem pa je ta tovarna nekje ob istrski obali zgradila počitniški dom. Kuhinja v pritličju se je bleščala od kroma in tudi mini kuhinje v manjših apartmajih – pet jih je bilo – so bile dobro opremljene. Problem je bil, ker je bil ta počitniški dom – začaran. Stvari so izginjale in kljub številnim komisijam za popis materiala ni bilo nič bolje. Vodstvo tovarne je zato odslovilo upravnika, ki je bil domačin, in čez poletje nastavilo svojega človeka: Boža.

»Poslanstvo sem vzel zares. S seboj sem pripeljal starejšega sina in tudi ženo. Nad inventarjem smo bdeli kot nad punčico svojega očesa, kar je pomenilo, da smo, preden je letoviščar zapustil sobo oziroma apartma, naredili 'pregled'. Redki, zelo redki so bili, ki jim ni bilo treba prazniti torbe! 'Spominki', ki so jih želeli odnesti s seboj, so bili vseh sort: od jedilnega pribora, solnice, lesenih žlic, skodelic za kavo, vtičnic, do lučk na nočni omarici.

Ni bilo razlike, ali so letovali oni iz pisarne ali navadni delavci. Hudič pa je imel mlade, ko so me konec oktobra dodelili še k inventurni komisiji. Ker sem inventar imel v mezincu, sem pristal. Ob zaključku sem na skrivaj pogledal v torbo predsednika komisije in v njej našel marsikaj, kar tja ni sodilo ...

Ko sem se vrnil domov, sem se odločil, da bom naredil nekaj dobrega za fabriko, delavski razred in za socializem. Še oče me je pohvalil! Skupaj z ženo sva se lotila seznama inventarja. Točno sva popisala, kaj je kdo v počitniškem domu odtujil (ukradel) v času dopusta. Spisek sem lastnoročno prinesel direktorju. Ta me je povabil na turško kavico, me pohvalil in mi ob odhodu iz pisarne nalil še kozarec viskija. Tako lepo mi je bilo pri duši, da so mi prišle solze v oči!« pripoveduje Božo.

»Čez nekaj dni so me pod nujno poklicali v garderobo. Pred mojo odprto omarico, v kateri sem hranil nekaj oblačil, so stali trije iz pisarn ter direktor. Ta je držal v roki manjši pisalni stroj. Ko me je zagledal, je začel kričati, da sem tat in lopov, da nisem vreden partijske knjižice. Nisem mogel verjeti lastnim ušesom in očem. Mene, Božo, so obtožili kraje! In to tisti trije iz pisarn, ki so bili celo na spisku iz počitniškega doma.

Po hitrem postopku so me kot 'največjega tatu na svetu' odpustili iz tovarne. Tudi veliko delavcev (beri: predvsem tisti, ki so kradli v počitniškem domu) se je s potezo vodstva strinjalo, drugi, ki so me poznali in so vedeli, da so mi krajo podtaknili, pa so molčali.«

Božo si ni iskal nove službe, preveč so ga prizadeli. Najbolj ga je bolel molk bližnjih sodelavcev.

»Izpisal sem se tudi iz partije, zaradi česar sem se na smrt sprl z očetom. Mislili so, da me bodo uničili, a jim ni uspelo! Z ženo in sinom sem se preselil na kmetijo njenih staršev, a oblast mi je tudi tukaj nagajala. Tisti, ki so držali delavski razred pod kontrolo, so imeli moč in tudi dolgo roko. A – ne bojte se! Boža niso spravili na kolena! Spisek kradljivcev imam še zmeraj pri roki! Nekateri med njimi imajo že vnuke in pravnuke, a kot mi je znano, marsikatero jabolko ni padlo daleč od drevesa.

Spominjam se nekega izleta po bavarskih gradovih. Na avtobusu so bili trije, ki so tekmovali med seboj, kdo bo po lokalih, kjer smo se ustavljali, nakradel več kozarcev in skodelic. Poznam enega, ki ima doma pravi muzej tovrstnih spominkov z vsega sveta.

Po letu 2000, prej si nisem upal, smo na naši kmetiji ogradili sadna drevesa in njivo s krompirjem. Dokler tega nismo storili, so nam ''srne na dveh nogah'' vse pokradle.

Moram pa reči, da me boli srce, ker našega počitniškega doma že zdavnaj ni več. Kar je bilo uporabnega, je izginilo, po osamosvojitvi pa ga je kupil direktorjev sin.«

(Konec)

Na Gorenjskem v deželi Kranjski

Peter Šumi, svetovni prvak iz Kranja

Peter Colnar

Športnik in podjetnik, orodni telovadec Peter Šumi, ki se je rodil 29. junija 1895 v Kranju, je med tistimi »zamolčanimi« predniki, ki so bili pred drugo svetovno vojno sicer svetovnega slovesa, potem pa so izginili iz spomina. Z njim je bilo podobno kot z Leonom Štukljem, s katerim si je v telovadnem mnogoboju večkrat delil najvišje uvrstitve.

Na svetovnem prvenstvu, ki je bilo leta 1922 v Ljubljani, sta si s še tremi tekmovalci delila v mnogoboju prvo mesto. Na drogu in na obroču sta si delila prvo mesto, na konju z ročaji sta bila oba na drugem mestu. Seveda je bilo to, kot so nekateri dolgo vztrajali, »v gnili« Kraljevini Jugoslaviji.

Z gimnastiko se je začel ukvarjati že pri sedmih letih v kranjskem Sokolu. Veliko spodbudo mu je dala prisotnost na vsesokolskem zletu leta 1906 v Pragi. Do leta 1912 je živel v Kranju, nato se je preselil v Ljubljano. Leta 1913 je končal Mahrovo trgovsko šolo v Ljubljani. Aktivno se je vključil v vadbo pri ljubljanskem Sokolu pod vodstvom Viktorja Murnika.

V času Kraljevine Jugoslavije je kot član ljubljanskega Sokola večkrat zmagal na tekmovanjih za meč kralja Aleksandra. V svoji karieri se je udeležil treh svetovnih prvenstev v mnogoboju, leta 1922 v Ljubljani in leta 1926 v Lyonu, kjer je postal svetovni prvak, ter leta 1930 v Luksemburgu, kjer je dobil srebrno kolajno v disciplini konj z ročaji.

Dolga leta je bil edini na svetu, ki je dvakrat zapored zmagal v gimnastičnem mnogoboju. Ta dosežek je ponovil Kitajec Jang Vei šele v letih 2006 in 2007. Mnogoboj je tedaj poleg obveznih in poljubnih vaj na orodju vključeval še nekatere atletske discipline in plavanje.

Olimpijskih iger se zaradi neznanega razloga nikoli ni udeležil kot tekmovalec, ampak le kot sodnik v letih 1928 in 1936. Bil je eden od štirih ustanoviteljev, družabnikov firme Vulkan, ki je že leta 1921 izdelovala gumene podpetnike. Iz te majhne krajevne družbe je v devetih desetletjih zrasla Poslovna skupina Sava z dejavnostjo, razvejeno v gumarstvu, turizmu, nepremičninah in finančnih naložbah. Živel in delal je v Trstu, po svetovni vojni v Ljubljani. Leta 1947 je pobegnil v Švico, od leta 1953 pa sta z ženo živela na Dunaju. Pokopan je na Žalah v Ljubljani.

Zanimivi Gorenjci tedna in dogodki iz dežele Kranjske:

- **V Mali vasi pri Dobrniču se je 29. 6. 1797 rodil slovenski duhovnik, škof, misijonar in raziskovalec Severne Amerike Friderik Irenej Baraga. Po končanem študiju prava na dunajski univerzi je bil kaplan v Šmartinu (Stražišču) pri Kranju.**
- **Z datumom 30. 6. 973 je ohranjena prva listina, v kateri je omenjena Škofja Loka z okolico. Gre za podelilno listino nemškega cesarja Otona II., s katero je Loko z okolico izročil v trajno last brižinski (freisinški) škofiji. V tej listini je prvič omenjena tudi Kranjska.**
- **Na Breznici pri Radovljici se je 30. 6. 1749 rodil član slovite slikarske družine Lovro Janša. Njegov najstarejši brat Anton je ob slikarstvu postal svetovno znani čebelar.**
- **V Vodicah se je 30. 6. 1786 rodil narodni delavec Peter Aleš. Kot kaplan in župnik na Primorskem je pospeševal razvoj živinoreje, čebelarstva, predvsem pa sadjarstva.**
- **V Škofji Loki se je 30. 6. 1895 rodil montanist in pravnik Anton Homan. Leta 1948 je postal direktor Geološkega zavoda v Ljubljani.**
- **V Bludenzu v Avstriji se je 4. 7. 1847 rodil podjetnik Andrej Gassner. Leta 1891 je postal solastnik in družabnik Bombažne predilnice in tkalnice v Tržiču.**

GG +

Razgledi

Profili živil bi olajšali izbiro

V Evropski komisiji se zavzemajo za vzpostavitev profilov živil, ki bi potrošnikom omogočili, da bi v ponudbi različne hrane lažje izbrali bolj zdravo.

Cveto Zaplotnik

Evropska unija je že leta 2006 sprejela uredbo o prehranskih in zdravstvenih trditvah na živilih, s katero bi pri označevanju, predstavitvi in oglaševanju živil zagotovili, da bi bile vse trditve o živilih jasne, natančne in znanstveno utemeljene. Uredba je med drugim predvidela uvedbo profilov živil, to je mejnih vrednosti hranil za nasičene maščobe, sladkorje in soli, ki jih je zaradi javnozdravstvenih problemov v prehrani treba omejevati. Evropska komisija bi glede na uredbo morala določiti profile živil že do januarja 2009, to je tudi poskušala doseči, vendar je pri nekaterih deležnikih naletela na neodobravanje. Pred petimi leti se je odločila, da z evalvacijo zakonodajne ureditve ugotovi, ali je vzpostavitev profilov živil potrebna in ali je tudi sprejemljiva za glavne deležnike. Komisija je pred nedavnim objavila poročilo evalvacije. »Veseli nas, da poročilo kaže na potrebo po omejevanju uporabe prehranskih trditev na živilih, ki vsebujejo višjo količino nasičenih maščob, sladkorjev ali soli,« pravi dr. Igor Pravst z Inštituta za nutricionistiko in poudarja, da bi se z vzpostavitvijo profilov živil izognili situaciji, ko bi atraktivne prehranske in zdravstvene trditve prikrile slabšo hranilno sestavo živila in s tem zavedle potrošnike.

Na Inštitutu za nutricionistiko so v okviru raziskovalnega programa Prehrana in javno zdravje primerjali prehranski profil več kot šest tisoč živil. Ugotovili so, da ima približno tretjina živil s prehranskimi in zdravstvenimi trditvami manj ugodno hranilno sestavo, pri tem pa so se kot posebej problematične pokazale skupine živil, na katerih se trditve pogosteje uporabljajo, to so pijače, sadni jogurti in žita za zajtrk.

Kot pojasnjuje dr. Anita Kušar z Inštituta za nutricionistiko, je s pomočjo profiliranja živil možno objektivno oceniti, ali je živilo glede hranilne sestave bolj ali manj ugodno. Za profiliranje obstajajo različni modeli, običajno imajo določeno mejo za posamezna hranila ali pa živila glede na njihovo hranilno vrednost točkujejo z dodeljevanjem pozitivnih ali negativnih točk. Pri tem bolj ugodno točkujejo v prehrani bolj zaželene sestavine, kot so na primer prehranske vlaknine, zelenjava in sadje, manj ugodno pa hranila, ki jih v prehrani želimo omejevati – nasičene maščobe, sladkorje, natrij oziroma sol ...

Vzpostavitev profilov živil bi potrošnikom olajšala izbiro bolj zdrave hrane. Zdaj morajo biti zelo pozorni na podatke o hranilni vrednosti, ki so na označbi običajno na zadnji strani in napisani z majhnimi črkami. Pri zagotavljanju koristnih informacij sta jim v pomoč nacionalni portal www.prehrana.si in mobilna aplikacija VešKajJeš, poteka pa že tudi izvajanje programa Veš Kaj piješ.

Vaš razgled

Pokljuški gozdovi so preteklo nedeljo v svojo veličino sprejeli cestne kolesarje, ki so se borili za naslove državnih prvakov v vožnji na čas. Prizor je še veličastnejši, ko je pod mogočnimi smrekami v boju s časom Tadej Pogačar, stari in novi državni prvak v tej disciplini. M. B. / Foto: Gorazd Kavčič

Resnost razmer glede povečevanja števila okužb z novim koronavirusom tako pri nas kot v sosednjih državah je privedla do ponovne obvezne uporabe zaščitnih mask v zaprtih javnih prostorih, na domala vsakem koraku pa nas že vse od prvih dni epidemije spremljajo tudi higienska razkužila za roke. Teh ni manjkalo tudi na nedavni podelitvi občinskih priznanj v Škofji Loki. S. L. / Foto: Gorazd Kavčič

Nove knjige (545)

Izgubljena mesta

Miha Naglič

»Tropski gozd ima čudno moč. Neskončna zelena goščava zastira pogled, ovira gibanje in daje občutek nemoči; težave in nevarnosti prežijo na vsakem koraku. Toda nezamenljivi vonj po vlagi, bujno rastlinje, prhutanje ptic, katerih raznolikost in glasovi presegajo vsako domišljijo, kričanje opic in njihove razposajene akrobacije po vejah, celo brenčanje insektov, vse to so milijoni dražljajev, ki se trdno zasidrajo nekam v možganske celice in pustijo ne le globok vtis, temveč tudi željo po vrnitvi. Cvetovi, listi in plodovi najrazličnejših oblik, barv in vonjav, preperela debla orjaških dreves, ki so umrla naravne smrti, in živali vsemogočih vrst se združujejo v naravno lepoto, ki ji ni para, ki pa je obenem divja, neukročena in celo napadalna. Kot je leta 1937 zapisal mehiški pisec Ramon Beteta: 'Med neštetimi zvijajočimi se koreninami je mogoče spregledati kače; milijoni žuželk, mravlje, orjaške kobilice, vsi se branijo in napadajo, celo rastline: tiste, ki nimajo trnov, izločajo jedke sokove ali imajo strupene sadeže ali ob dotiku povzročajo pekoče srbenje ali pa njihova senca uspava. Obramba je pasivna, toda strahljivo učinkovita. Tu je človek suženj in tujec, vsiljivec in sovražnik. V zraku je samo močan vonj po organski materiji, ki fermentira; ne ve se, ali je ta vonj predhodnik novih življenj ali simptom nenehnega umiranja ...'« (str. 7)

Avtor nas že na začetku pritegne s pripovedjo o tropskem gozdu. V knjigi pa gre za tisto, kar ta gozd skriva. Gre za arheološka iskanja v deželi Majev (podnaslov knjige). Za njihova mesta, ki jih je v stoletjih prekril tropski gozd. Ivan Šprajc, imenovan tudi »slovenski Indiana Jones«, je, denimo, leta 2013 vodil mednarodno skupino arheologov, »ki je v težko prehodnem območju Calakmul na polotoku Jukatan odkrila ostanke starodavnega majevskega mesta, ki je s površino več kot 22 hektarov in ostanki številnih stavb doslej največja poznana majevska naselbina na tem območju. Mesto je staro približno 1400 let. Na celotnem področju so ohranjene številne piramide, igrišča in oltarji. Največja piramida pa je visoka kar 23 metrov. V mestu naj bi po prvih informacijah živelo 30 do 40 tisoč ljudi. Mesto je bilo verjetno zapuščeno okrog leta 1000, domnevno zaradi demografskega pritiska, spremembe klime, vojn in upornikov ... Mesto so poimenovali Chactun, kar v majevskem jeziku pomeni Rdeči kamen oziroma Velika skala.« (Wikipedija)

Človeka zamika, da bi bil zraven. Sicer pa lahko deželo Majev podoživimo tudi z branjem te knjige.

Ivan Šprajc, Izgubljena mesta, druga izdaja, Založba ZRC, Ljubljana, 2019, 342 strani

HUMOR, HOROSKOP

Lahko se udeležite tečaja vedeževanja.

Naročniki **Gorenjskega glasa,** izkoristite popust v višini 10 %. Za več informacij čim prej pokličite Tanjo na tel. št.: ***040 514 975***

Gorenjski Glas

www.gorenjskglas.si

HOROSKOP

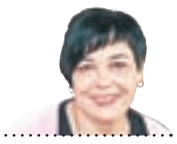

TANJA

Oven (21. 3.–21. 4.)
Pred vami je obdobje poslovnih prelomnic. Splača se vam poglobiti tudi v malenkosti, saj prav vse ponudbe niso sprejemljive. Skrajni čas je že, da se odpravite na obisk k ljudem, ki vam drugače niso pri srcu, a obljuba dela dolg.

Bik (22. 4.–20. 5.)
Pred vami se bo odprlo obdobje prostega časa in ne boste mogli verjeti, da imate končno čas zase. Zadnje čase so bili ljudje preveč odvisni od vas, pa tudi vi ste prevzemali vedno več odgovornosti. Pot v tujino vam tokrat ne uide.

Dvojčka (21. 5.–21. 6.)
Včasih ne gre vse po ravni poti, saj se pojavi tudi kakšen ovinek. Težave boste rešili z dobro voljo. S takšnimi in drugačnimi izzivi se boste spoprijeli brez omahovanja, kajti pred vami so trdni cilji, ki so dobra naložba.

Rak (22. 6.–22. 7.)
Kljub raznim bremenom boste imeli dovolj energije, da boste za vse našli pravo rešitev. Tudi čas bo pokazal svoje in mirne duše se boste lahko sprostili. Premišljevanje o dopustu bo obrodilo sadove in kmalu se vam obeta potovanje.

Lev (23. 7.–23. 8.)
Obremenjevali se boste z drobnarijami, ki so vam bile še pred časom vsakdanje. Vse to bo le prehodno obdobje in panika ni in ne bo potrebna. Ker imate najraje ustaljen ritem, vas bodo neki dogodki spravili iz tira, a ne za dolgo.

Devica (24. 8.–23. 9.)
Vaše čustveno življenje se bo začelo počasi umirjati. Preteklost boste pustili na miru in končno boste svobodno zadihali. Novih poti, ki so pred vami, se ne ustrašite, ampak pogumno stopite naprej. Finančno stanje se vam izboljšuje.

Tehtnica (24. 9.–23. 10.)
Potrebni ste notranjega miru, zato je dopust več kot dobrodošel. Slabe volje boste zaradi financ, a kaj morete, ko ste brezbrižno zapravljali, na to niste mislili. Nekaj dobrega pričakujte z novico od nekoga, na katerega ste že pozabili.

Škorpijon (24. 10.–22. 11.)
S tem, ko zatirate svoja čustva, sami sebi kradete nekaj najlepšega, kar je sploh možno v življenju. Dobro veste, da je korak naprej potreben in da z odlašanjem ne boste rešili težav, ki vam vztrajno delajo zanko okoli vratu.

Strelec (23. 11.–21. 12.)
Na vaše dobro razpoloženje bo vplivala okolica, saj ste še vedno preveč odvisni od dobrih trenutkov drugih. Na čustvenem področju se vam bodo pojavila številna vprašanja, a na odgovore boste morali še počakati. Vse bo dobro.

Kozorog (22. 12.–20. 1.)
Prav kmalu se bodo začeli uresničevati vaši upi in stare želje. Ravno takrat, ko boste že skoraj dvignili roke, se vam nasmehne sreča. Neravnovesje boste občutili tako poslovno kot v domačem okolju, vendar to kmalu mine. Pojdite v družbo.

Vodnar (21. 1.–19. 2.)
Velika nenadna sreča vas čaka v obliki ljubezni, ki jo sicer željno pričakujete, a bo vseeno presenečenje. Za nekaj minut boste ostali brez besed, kmalu se boste znašli in zadevo obrnili v svoj prid. Zaradi financ boste dobre volje.

Ribi (20. 2.–20. 3.)
Da bi spremenili odnose v svoji okolici, ne boste imeli v tem tednu ne želje in ne motiva. Tako se bodo dogodki odvijali mimo vas, ne da bi zamudili kaj pomembnega. Finančne zadeve se bodo končno obrnile vam v korist.

TA JE DOBRA

Kdo je pobarval konja?

V lokal na divjem zahodu vstopi besen kavboj in zakriči: »Kdo je mojega konja, ki je pred lokalom, pobarval na zeleno?«
Vsi nekoliko preplašeni so bili tiho, zato je vprašal še enkrat: »Kdo je mojega konja, ki je pred lokalom, prebarval na zeleno?«
Spet vse tiho, kavboj potegne pištoli in spet zavpije: »Zadnjič vprašam, kdo je mojega konja pobarval na zeleno?«
Končno pristopi k njemu precej plečat kavboj, dvometrski hrust s 130 kilogrami, ki so ga bile same mišice.
Pogleda kavboja in mirno reče: »Jaz sem ga pobarval. In kaj potem?«
Kavboj pogleda navzgor in odgovori: »Nič, nič, samo prišel sem povedat, da je barva že suha.«

Tašča na obisku

Tašča se pripelje na obisk in jo zet že pri vratih prijazno vpraša:
»Mami, koliko čas boš pa ostala?«
»Dokler vama ne bom šla na živce.«
»A tako. No, potem pa lahko tvoje 'kufre' kar takoj nazaj v avto znosim.«

Pomoč potrebuje

»Dober dan. A je to center za pomoč alkoholikom?«
»Da, želite, prosim?«
»Kako se naredi bovla?«

Nasveti na spletu

»Pravijo, da čokolada povzroči občutek sreče! A ve mogoče katera, koliko jo moraš pojesti? Sem pri peti, pa ni še nič bolje.«

LAŽJI SUDOKU

9	3		5	8	1			
	5	6				9	3	
	7				6		2	8
	4	8		1				2
		9	2		5	7		
3				4		1	6	
4	9		1				5	
	6	1				8	4	
			9	2	4		1	

Rešitev:

9	3	2	5	8	1	4	7	6
8	5	6	4	7	2	9	3	1
1	7	4	3	9	6	5	2	8
5	4	8	6	1	7	3	9	2
6	1	9	2	3	5	7	8	4
3	2	7	8	4	9	1	6	5
4	9	3	1	6	8	2	5	7
2	6	1	7	5	3	8	4	9
7	8	5	9	2	4	6	1	3

TEŽJI SUDOKU

6								
		4			5		3	
		1	4			2	6	
	7	6		2			5	
	5			7			2	
	9			4		8	1	
	1	7			4	3		
	6		8			9		
								1

Rešitev:

6	3	5	2	8	1	7	9	4
9	2	4	7	6	5	1	3	8
7	8	1	4	9	3	2	6	5
1	7	6	3	2	8	4	5	9
4	5	8	1	7	9	6	2	3
3	9	2	5	4	6	8	1	7
2	1	7	9	5	4	3	8	6
5	6	3	8	1	7	9	4	2
8	4	9	6	3	2	5	7	1

Navodilo za reševanje: v kvadrate vpišite števila od 1 do 9 tako, da se ne bo nobeno število ponovilo ne v vrstici ne v koloni ne v enem izmed odebeljenih devetih kvadratov. Pripravil: B. F.

NAGRADNA KRIŽANKA

VSAK DAN ob 21.15 v Amfiteatru na Gorenjski plaži

www: kinozzvezdami.si | FB: kinozzvezdami | Tel.: +386 (0)41 667 115, +386 41 925 223 | E-pošta: info@kinozzvezdami.si

KOMUNALA TRŽIČ d.o.o. gorenjska plaža Gorenjski Glas ELEX

SESTAVIL: F. KALAN	VODA, KJER SE KISA ZELJE	SPODNJI DEL OKENSKE POLICE	MAFIJSKI ŠEF	ME, VE, ?	JUŽNOAFRIŠKA KUNA	DIEGO MARADONA	USTNI IZRAZ OB SMEHU	GRŠKA POKRAJINA	ZELENIČA OB HIŠI	KRAJ PRI ZADRU	IKAR (DALJŠI ZAPIS)	RUDARSKO MESTO V BOSNI	GORENJSKI GLAS	HRVAŠKI PEVEC (MIŠO)	ŽELATINA IZ ALG	LOU REED	VEZANJE	VRBAJVA (NAREČNO)	ŽURNALIST	REKA V FRANCIJI	GRADBENI DELAVEC, MALTAR	PRVO NARAVNO ŠTEVILO	SKRB, BRIGA
ZOBAR, DENTIST	13												SMER PROTESTANTIZMA										
EKONOMSKI DEL MATEMATIKE													PRASKA (KNJIŽNO) / REKA V ITALIJI	11									
GOST SVETLOBNI CUREK						KAVA IZ ŽITA / IGRALKA LISI		9								GOJENEC V ZAVODU / GLASBILO S STRUNAMI					17		
NIKOLAJ PIRNAT			REKA V UKRAJINI	VRBAJVA (NAREČNO)					GRŠKA MITOLOŠKA PARKA	PADARKA						8		HRV. NAFTNA DRUŽBA / RIŽEVO ŽGANJE				AKACIJEV LES	KRAJ PRI HRASTNIKU
AZIJSKI VELETOK				LIJ, LIJEC / HRUP, TRUŠČ						SL. PESNIK (FRANCE) / KAJNOV BRAT					PISATELJ CANKAR					JADRANSKI OTOK			
DELAVEC V PROIZVODNJI CINKA		7					DERIVAT AMONIAKA	IZRAST NA GLAVI / POMOŽNO JADRO	3					MALAJSKA BLAZNOST	TEŽA OVOJNINE / POSODA ZA PEČENJE					BESEDA NA KONCU MOLITVE	KRANJ / KEMIJSKI ELEMENT, CURIJ		
AMERIŠKA PLOŠČINSKA MERA					INDIJSKI ODLIČNIK / SANJAČ, FANTAST						ORGANIZEM S KORENINO, KI RASTE	KUHINJSKI ELEMENT					GOROVJE V MJANMARU / KEM. ELEMENT (Ir)					18	
KAKANJ LANITAL NABOB OZIRIS ZORILA	SPRELETAVANJE	MAT. KONSTANTA / PEVKA KOVAČ										SLIKAR BERNARD		19					MICKA (LJUBK.)				
IGRALEC ŽIGON				14		MESTO NA OBALI / ŠVEDSKI POHIŠTVENI KONCERN						REŽISER PAOLO PASOLINI	VRSTA METULJA / URADNI SPISI					VESLAŠKA TEKMA	GLASBENIK CLAPTON / STAR IZRAZ ZA VRV	4			
FARAONSKA GROBNICA									ENA OD ELEKTROD	SPAK, SPAČEK / POSODA ZA CVETJE		1				PRIKRIT POSMEH / ZVEZDA V ORLU							
RAFAEL NADAL			PREMAZ ZA LES / DOMIŠLJAVEC				STROKOVNJAK ZA NAVTIKO / PRITISK							SL. FIZIK (MARJAN)						JANEZ ERŽEN / JUDOISTKA SRAKA			HLAD
PIVSKI VZKLIK				KOVICA, ZAKOVICA / IGRALKA RINA				TRK VOZIL OD ZADAJ						DEL STOLA	KRVOLOČNA ZVER				15		VESNA MILEK / BAJKA		
UMETNA VOLNA IZ KAZEINA								EGIPČANSKI BOG SONCA / VEZNIK		12					KIRKINA DOMOVINA / KOMIK ARTAČ				NOGOMETAŠ KARIČ / IVO NAKIĆ				
AMORETI				5		IGRALEC QUINN						VOJAŠKI OBVEZNIK	PEVKA JUVAN / PUSTOLOVŠČINA			20	STANJE BREZ HRUPA						
HRVAŠKI KOŠARKAR (ŽAN)						BARVILO ZA LASE, KANA				REKA IN MESTO V SIBIRIJI		10					TITANOV MINERAL						16

MENIČNO JAMSTVO				
VALIŽANSKI NOGOMETAŠ (GARETH)				
REKA V MONGOLIJI			2	
KONEC POLOTOKA			RIMSKI HIŠNI BOG	STAR SLOVAN
NIČLA	6			
PERZIJA				
MANJŠI DIRKALNIK				

1. nagrada: 3 vstopnice; 2. nagrada: 2 vstopnici; 3. nagrada: 1 vstopnica

Rešitve križanke (geslo, sestavljeno iz črk z oštevilčenih polj in vpisano v kupon iz križanke) pošljite do ponedeljka, 13. julija 2020, na Gorenjski glas, Nazorjeva ulica 1, 4000 Kranj. Rešitve lahko oddate tudi v nabiralnik Gorenjskega glasa pred poslovno stavbo na Nazorjevi ulici 1.

1	2	3	4	5	6	7
8	9	10	11	12	13	14
15	16	17	18	19	20	

ELEX ELEKTRONIKA, MIRAN STARMAN S.P., GORIČANE 12 A, MEDVODE

Naklanci lepo sprejeli cesarja

Maša Likosar

Naklo – Minulo soboto so si obiskovalci z navdušenjem ogledali tretjo izvedbo uprizoritve Cesar in kranjska klobasa. Zametki prireditve in znamenite zgodbe o cesarjevem postanku v Naklem segajo desetletje nazaj, ko se je ideja porodila v Konjeniškem društvu Naklo. Prireditev od leta 2018 dalje tradicionalno organizirata Občina Naklo in omenjeno Konjeniško društvo Naklo, k sodelovanju pa sta tudi letos povabila KUD LIK Naklo ter druga lokalna društva. Scenarij prvega dela tokratne uprizoritve, kjer se je pripetil incident, saj sta se na prizorišče prikradla lažni cesar in lažni adjutant, je prispevala Alojzija Murn, predsednica KUD LIK Naklo. Scenarij drugega dela igre, kjer je naklanski župan Ivan Meglič pred znano gostilno pričakal pravega cesarja s spremstvom, pa je napisal Jože Mohorič, ki je stopil tudi v čevlje pravega cesarja. Visok obisk cesarja Franca Jožefa so počastili s kulturnim programom, v katerem so sodelovali Rokovnjači, člani Folklorne skupine Društva upokojencev Naklo in pevci mešanega zbora KUD Dobrava Naklo. Organizatorji pravijo, da bodo zgodbo, ki so jo v Naklem lepo sprejeli, ohranjali ter jo ponašali med domačine in širše.

Omejitve na kamniškem bazenu

Kamnik – Na Zavodu za turizem, šport in kulturo Kamnik opažajo, da kopalci na kamniškem bazenu ne upoštevajo vseh priporočil Nacionalnega inštituta za javno zdravje glede preprečevanj širjenja bolezni covid-19. Predvsem obiskovalci niso pozorni na vzdrževanje varnostne razdalje, obvezno prhanje pred vsakim vstopom v vodo, dezinfekcijo rok in uporabo mask v sanitarijah. Če bo še naprej prihajalo do kršitev glede uporabe mask, bodo na kopališče dovolili le vstop obiskovalcem, ki bodo masko pokazali pri vhodu. V primeru napovedanih zaostritev priporočil s strani vlade pa bodo kopališče primorani začasno zapreti.

Nagrada za kreativnost Občini Domžale

Domžale – Občina Domžale je nedavno prejela nagrado za kreativnost v kategoriji turističnih filmov na mednarodnem filmskem in video festivalu v Los Angelesu za promocijski video Prostor zadovoljnih ljudi. »Film nas popelje skozi različne športne aktivnosti in bogato tradicijo tega slovenskega mesta ter ga na tak način prikaže v vsej njegovi lepoti,« so med drugim v obrazložitvi zapisali organizatorji festivala. Film so s pomočjo produkcije Bakster sicer posneli že leta 2018, zanj pa so v slabih dveh letih prejeli več nagrad in certifikatov, med drugim tudi v Srbiji, Zagrebu in Berlinu.

Začenja se Bralnica

Škofja Loka – Tudi letošnje poletje bo na vrtu Sokolskega doma Škofja Loka potekala Bralnica, in sicer od 7. julija do 25. avgusta. Obiskovalce bo sprejemala vsak dan od 17. do 20. ure, poskrbljeno bo tudi za zanimiv spremljevalni program, ki ga Sokolski dom Škofja Loka pripravlja v sodelovanju z društvi, zavodi in posamezniki. Letošnjo Bralnico bodo na pot pospremile uglasbene pesmi Toneta Pavčka na koncertu za otroke Sonce in sončice po vsem svetu, dva dni pozneje pa bodo gostili literarno srečanje ob izidu nove številke literarne revije Sejalec, vsakokrat ob 18. uri.

Nagrajenci nagradne križanke, ki je bila objavljena v Gorenjskem glasu v torek, 16. junija 2020, z geslom ŽIVLJENJE NA DOMAČIJI, so: 1. nagrado, darilno kartico želja v vrednosti 15 EUR, prejme **Luka Romšak** iz Kamnika; 2. in 3. nagrado, knjigo Več kot sanje, prejmeta **Jerca Pogačar** z Bleda in **Darja Brešar** iz Kranja.

Sponzor nagradne križanke, ki je bila objavljena v Gorenjskem glasu 19. 6. 2020, je bilo podjetje **OBI** d.o.o. iz Kranja, ki za pravilno rešeno križanko trem izžrebancem poklanja praktično nagrado. Nagrajenci so: **Antonija Šmid** iz Selc, **Brigita Kralj** iz Kranja in **Milena Hostnik** iz Tržiča.

Vsem nagrajencem iskreno čestitamo.

KINO SPORED

KOLOSEJ DE LUXE, KRANJ (CENTER)

Sobota, 4. 7.
20.15 NEODVISNE
13.30 JEŽEK SONIC, sinhro.
17.50 ŠE VEDNO VERJAMEM
15.40 NAPREJ, sinhro.

KINO SORA, ŠKOFJA LOKA

Sobota, 4. 7., in nedelja, 5. 7.
18.30 PAT IN MAT: MOJSTRA NA DELU, sinhro.
20.30 TU JE BILA BRITT-MARIE
Organizatorji filmskih predstav si pridržujejo pravico do spremembe programa.

V priročniku je strnjeno in praktično opisala rejo ovc in koz pri nas. Poglavja v knjigi: zakaj reja drobnice, osnovne fiziološke značilnosti ovc in koz, obnašanje ovc in koz, Izbira pasme ovc, nakup in obnova plemenske črede, ureditev pašnika, pridelava krme za zimo, posebnosti v prehrani drobnice, prehrana mesnih in mlečnih ovc in koz, opravila pri ovcah in kozah, ...

136 strani, mere: 17 x 23, 5 cm, brošura

14 EUR + poštnina

Knjigo lahko kupite na Gorenjskem glasu, Nazorjeva ulica 1 v Kranju, jo naročite po tel. št.: 04 201 42 41 ali na: narocnine@g-glas.si.

Če želite, da vam jo pošljemo po pošti, se poštnina zaračuna po ceniku Pošte Slovenije.

Gorenjski Glas

HALO-HALO GORENJSKI GLAS
telefon: 04 201 42 00

Naročila za objavo sprejemamo po telefonu 04/201 42 00 ali osebno na Nazorjevi ulici 1 v Kranju oz. po pošti – od ponedeljka do četrtka do 11. ure! Cene oglasov in ponudb v rubriki so izredno ugodne.

ROZMAN BUS, T: 04 531 52 49, 041 855 630

KOPALNI AVTOBUS V IZOLO: 7. 7., **OREBIČ:** 5.–15. 9., 15.–22. 9., **LASTOVO:** 15.–22. 8., 12.–19. 9., **DUGI OTOK:** 6.–13. 7., 24. 7.–1. 8., 1.–8. 8., 21.–28. 8., 28. 8.– 4. 9., **MOŽNOST KORIŠČENJA TURISTIČNIH BONOV** na naslednjih destinacijah: **STRUNJAN:** 4.–9. 12., 9.–14.12., **BERNARDIN:** 22.–27. 11., **BANOVCI:** 22.–27. 11., 27. 11.– 2. 12.,**ŠMARJEŠKE TOPLICE:** 22.–28. 11.. **www.rozmanbus.si**

Obvestila o dogodkih objavljamo v rubriki Kažipot brezplačno samo enkrat, pošljete jih lahko na e-poštni naslov kazipot@g-glas.si.

PRIREDITVE

Kmečka tržnica

Preddvor – Zavod za turizem Preddvor obvešča, da se v soboto, 4. julija, ob 8. uri v centru Preddvora znova odpira Kmečka tržnica. Predstavili se bodo preddvorski pridelovalci in predelovalci domačih dobrin. Zopet boste v družbi kmetije pr' Težič z jogurti in drugimi dobrotami, kot je domači kruh, kmetija Košir bo ponudila domače pridelke, krompir, fižol in kokošja jajca, čebelarstvo Zadnikar bo postreglo z dobrotami čebel, sadjarstvo Markuta s sadjem ...

Poletna ponudba v Gornjesavskem muzeju Jesenice

Jesenice – V juliju je od torka do petka med 10. in 12. uro ter 16. in 18. uro odprt Muzej Kosova graščina s stalno razstavo o raznarodovalni politiki in občasno razstavo Mavričnost kulture in kulinarike Jesenic. V juliju in avgustu je od ponedeljka do petka med 9. in 15. ure odprt Muzej delavske kulture v Kasarni; od ponedeljka do petka je med 9. in 15. uro na ogled tudi občasna razstava Človek in kovina v Kolpernu. Po vnaprejšnji najavi je ogled vseh muzejskih hiš na Jesenicah mogoč tudi izven odpiralnega časa. Ob sobotah dopoldne (začetek 4. julija) ob 10. uri na muzejskem območju poteka Raziskovanje fužinarskega naselja Stara Sava. Že stalnica so Torkove kinoteke, del Poletja na Stari Savi, ki bodo kot vsako leto tudi letos osem torkovih večerov, vedno ob 20. uri v Banketni dvorani v Kolpernu. V torek, 7. julija, film Zelena knjiga.

IZLETI

Pohod na Krvavec

Kranj – Območno združenje veteranov vojne za Slovenijo Kranj vabi člane in članice na 6. tradicionalni pohod na Krvavec, ki bo v soboto, 4. julija. Zbor ob 9. uri na planini Jezerca. V primeru dežja bo pohod naslednjo soboto, 11. julija.

Pohod na Gradovec

Kranj – PD Iskra Kranj vabi na planinarjenje po Spodnjih Bohinjskih gorah na rušnati, razgledni Gradovec (1.692 m n. m.). Odhod z lastnimi avtomobili bo v soboto, 18. julija, ob 6. uri s parkirišča pri Mercator centru Primskovo v Kranju. Prijave in informacije: Breda Pirc, tel. 051 397 040, bredapirc@gmail.com; Klemen Ručigaj, 051 693 294, klemen.rucigaj@gmail.com; vplačila v pisarni društva ob sredah med 17. in 18. uro ali na TRR društva.

Kolesarska izleta

Kranj – Društvo upokojencev Kranj vabi na kolesarski izlet po trasi Kranj–Komenda–Kranj, ki bo v torek, 7. julija. Zbor ob 8. uri pred vodnjakom na Glavnem trgu. Izlet je srednje zahtevnosti, delno po makadamu. Obvezna je kolesarska oprema s čelado, v primeru dežja bo zbor v Zdravljici. Drugi kolesarski izlet po trasi Kranj–Begunje–Tržič–Kranj bo v torek, 14. julija. Zbor bo ob 8. uri pred vodnjakom na Glavnem trgu; težja zahtevnost, 53 km; obvezna kolesarska oprema s čelado; v primeru dežja bo zbor v Zdravljici.

PREDAVANJA

Podarite si boljše življenje

Kranj – Prerojeni in Združenje HumaUp Slovenija vabijo na srečanje z atlasologi Slovenije, ki bo v petek, 3. julija, ob 16. uri v poslovni hiši TELE-TV in GTV-gorenjske televizije (Oldhamska cesta 1a). Predavanju sledijo brezplačni pregledi z možnostjo namestitve in včlanitve v združenje. Kontrolni pregledi se bodo izvajali že od 15. ure dalje po predhodnem dogovoru z Jožico Ramšak. Prijave in informacije: 041 289 632.

Proučevanje Svetega pisma

Kranj – Krščanska adventistična cerkev Kranj vabi jutri, v soboto, 4. julija, v Dom krajanov Primskovo na proučevanje Svetega pisma s temo Čemu pričati ob 9. uri ter predavanje Tvoji sinovi se bodo vrnili ob 10.30.

OBVESTILA

Obvestilo DU Žirovnica

Žirovnica – Društvo upokojencev Žirovnica obvešča svoje člane, da bosta društvena pisarna in blagajna v mesecu juliju in avgustu odprti ob torkih od 9. do 11. ure.

RAZSTAVE

Rdeče jezero

Jesenice – V Fotogaleriji avle jeseniškega gledališča je do 22. julija na ogled potopisna fotografska razstava Rdeče jezero avtorja Marka Burnika.

GG naročnine
E-POŠTA: narocnine@g-glas.si, TELEFON: 04 201 42 41
www.gorenjskiglas.si

LOTO

Rezultati 53. kroga – 1. julija 2020
6, 13, 14, 17, 28, 32, 36 in 1

Loto PLUS: **1, 3, 18, 19, 26, 34, 38 in 27**
Lotko: 857819

Sklad 54. kroga za Sedmico: **2.380.000 EUR**
Sklad 54. kroga za PLUS: **480.000 EUR**
Sklad 54. kroga za Lotka: **530.000 EUR**

OTROCI NAS POTREBUJEJO
Karitas
www.karitas.si
S poslanim SMS sporočilom ZVEZEK5 na 1919 boste darovali 5 EUR. Hvala!
Prispevajo lahko uporabniki Telekoma Slovenije, A1, Telemacha, T-2 in Bob.
Zbiramo šolske potrebščine za 12.000 otrok v stiski
BREZPLAČNA OBJAVA

Bi poskusili rižoto s temnim pivom in kranjsko klobaso, se posladkali z riževim creme brulee – ali večerjali mlečni riž? Da ne pozabim omeniti arančine, dolmo, paello, omorice, riž s hobotnico. Riž različnih oblik in sort bomo po branju te knjige še bolj cenili, vsak od 65 receptov je napisan razumljivo in ne suhoparno.
160 strani, mere: 17 x 23 cm, trda vezava
14 EUR + poštnina
Knjigo lahko kupite na Gorenjskem glasu, Nazorjeva ulica 1 v Kranju, jo naročite po tel. št.: 04 201 42 41 ali na: narocnine@g-glas.si.
Če želite, da vam jo pošljemo po pošti, se poštnina zaračuna po ceniku Pošte Slovenije.
Gorenjski Glas

MALI OGLASI

T: 201 42 47, F: 201 42 13
E: malioglasi@g-glas.si

Male oglase sprejemamo:
za objavo v petek do srede do 14. ure in za objavo v torek do petka do 14. ure!

Delovni čas:
ponedeljek, torek, četrtek, petek neprekinjeno od 8. do 15. ure, sreda od 8. do 16. ure, sobote, nedelje in prazniki zaprto.

NEPREMIČNINE

POSESTI

KUPIM

ZAZIDLJIVO parcelo, velikosti 450 - 500 m2, Kranj ali bližnja okolica, tel.: 041/543-876 20001386

fesst
FESST, d. o. o., nepremičninska družba, Koroška c 2, Kranj, Telefon: 236 73 73 Faks: 236 73 70 E-pošta: info@fesst.si Internet: www.fesst.si

domplan
V zadovoljstvo naših strank upravljamo zanesljive in varne storitve posredovanja v prometu z nepremičninami.
Obiščite nas na naši spletni strani: www.domplan.si
Domplan, d.d., PE Nepremičnine, Bleiweisova cesta 14, 4000 Kranj
T: 04/20 68 773, M: 030 641 621, F: 04/20 68 701
E: domplan@domplan.si, I: www.domplan.si

MOTORNA VOZILA

AVTOMOBILI

PRODAM

DACIA Daster, letnik 2016, prevoženo 34.000 km, ni 4 x 4, kot nova, bencin + plin, tel.: 041/758-972 20001397

KUPIM

ODKUPIMO karambolirana vozila, vozila v okvari, slabše ohranjena in nevozna, poceni avtovleka po celi Sloveniji, Grega Meze s.p., Čopova 1, Lesce, tel.: 040/629-675 20001414

DRUGA VOZILA

PRODAM

KOMBI Trafic 2.0 passanger, let. 7/09, 8 sedežev, vsa oprema, kot nov, 171.000km, 9.400 EUR, tel.: 031/374-706 20001385

MOTORNA KOLESA

PRODAM

PONY 50 - Puch 1970, registriran, restavriran, cena 550 EUR, tel.: 041/640-314 20001382

AVTODELI IN OPREMA

PRODAM

LPG - plinska naprava za avto, inštalacija, papirji, cena 550 EUR, tel.: 070/701-962 20001405

GRADBENI MATERIAL

PRODAM

KOSTANJ za kašte ali pilote, debeline 40 - 15 cm, dolžine do 12 m, tel.: 041/581-019 20001398

KURIVO

PRODAM

DRVA metrska ali razžagana, možnost dostave, tel.: 041/718-019 20001409

DRVA, suha hrastova in mešana, v okolici Golnika, tel.: 041/855-359 20001404

KVALITETNA bukova drva, tel.: 041/841-632 20001394

KVALITETNA bukova, hrastova in jesenova drva, metrska ali razžagana, možnost dostave, tel.: 041/639-348 20001395

SUHA bukova, mešana drva in butare, tel.: 031/826-621 20001296

ŠPORT, REKREACIJA

PRODAM

ZELO ohranjen orbitrek kolo, cena 60 EUR, tel.: 041/596-480 20001402

TURIZEM

ODDAM

APARTMA s teraso za 2 - 4 osebe. Cena najema na dan znaša 40 - 55 EUR. Vabriga pri Poreču blizu Lanterne, tel.: 00385/989-716-007, Anđelka Blaževič 20001407

UMETNINE, NAKIT

PRODAM

TAPISERIJE, unikati, izjemne tehnične, umetniške, sporočilne, energijske vrednosti, tel.: 040/567-544 20001392

ŽIVALI IN RASTLINE

PODARIM

MLADE, igrive mucke, tel.: 068/138-796 20001406

MLADE mucke, pisane in igrive, tel.: 041/549-713 20001419

KMETIJSKI STROJI

PRODAM

BALIRKO Galignani, letnik 2009, 4000 bal, v zelo dobrem stanju, tel.: 041/577-533 20001387

KMETOVALCI pred popravilom zaganjačev, alternatorjev, hladilnikov, kardanov ... za traktorje preverite ceno novih v Agroizbiri Prosen v Čirčah. Agroizbira Kranj d.o.o., Smledniška cesta 17, 4000 Kranj, tel.: 04/23-24-802 20001324

NAKLADALKO Sip 25 m3 in bobnasto kosilnico, tel.: 041/481-588 20001388

TRAKTOR Stayer 188 - 28 km, dobro ohranjen, letnik 1966, tel.: 031/555-134 20001384

V AGROIZBIRI Prosen v Čirčah ugodna izbira akumulatorjev - 3 letna garancija, brezplačna meritev in montaža. Agroizbira Kranj d.o.o., Smledniška cesta 17, 4000 Kranj, tel.: 04/23-24-802 20001323

PRIDELKI

PRODAM

AJDO, lahko tudi za seme, tel.: 040/355-865 20001420

ČEŠNJE hrustavke, dnevno sveže obrane, ugodno prodajamo. Kmetija PRINC, Hudo 1 pri Kovorju, Tržič, tel.: 041/747-623 20001340

ČEŠNJE hrustavke in višnje, Zabukovje 2, Kranj, tel.: 041/223-797 20001421

Radio Sora
Vedno blizu. 91.1 / 89.8 / 96.3
RADIO SORA, D.O.O., KAPUCINSKI TRG 4, ŠKOFJA LOKA

Radio Triglav®
Radio Triglav Jesenice, d.o.o., Trg Toneta Čufarja 4, 4270 Jesenice
Gorenjska 96 MHz
RADIO ZA RADOVEDNE

VZREJNE ŽIVALI

PRODAM

2 TELICI simentalki, breji 7 in 8 mesecev ter kupim več telet za pitanje, mesne pasme, tel.: 041/481-588 20001389

BIKCA simentalca, starega 6 mesecev in pol, tel.: 04/57-23-129 20001396

KOKOŠI - nesnice, jarkice, rjave pred nesnostjo. Pripeljemo na dom, Matej Bulovec s.p., Mlakarjeva ul. 45, Šenčur, tel.: 041/710-113 20001412

NA ZALOG imamo 19-tedenske rjave nesnice.Trgovina Domačija, Janez Peternel s.p., Globoko 2 a, Radovljica, tel.: 04/53-09-494,, 051/604-524 20001306

TELICE, razne starosti, pašne in suha bukova drva, tel.: 041/378-651 20001399

TELIČKO simentalko, staro 3 mesece, za zakol ali nadaljnjo rejo, teža 160 kg, tel.: 01/72-38-262 20001390

KUPIM

BIKCA simentalca ali druge mesne pasme, starega do 10 dni, tel.: 031/347-099 20001401

NAJVEČJI ODKUPOVALEC živine za Avstrijo - Kogler. Plačilo v 3 dneh, eko plus. Oddamo v rejo pitance, bikce in telička. Kogler Franz A. d.o.o., Parmova 53, Ljubljana, tel.: 064/130-081 20001411

OSTALO

PRODAM

LANSKO seno v kockastih in okroglih balah ter slamo, tel.: 041/675-453 20001373

Iščem sostanovalko!
Iščem samsko, pokončno, starejšo in pošteno gospo, s katero bi delili stanovanje v moji hiši na Bavarskem. Rodila sem se v Tržiču leta 1943, sem vdova in živim v svoji hiši v Bad Wiessee na Bavarskem. Potrebujem nekaj pomoči pri vsakdanjih opravilih, saj imam zaradi nesreče le omejeno gibljivost. V zameno za pomoč nudim brezplačno nastanitev, hrano in žepnino. Zaželeno je tudi prijateljstvo.
Vaše ponudbe s kratkim življenjepisom pričakujem po pošti na naslov: **Marjeta Breitmoser, Ringbergstrasse 47, 83707 Bad Wiessee**, lahko tudi po e-pošti: **custom-astro@freenet.de**

BREITMOSER KARL JUN., MEISENWEG 24, RAUBLING

LETOŠNJE seno v kockah, tel.: 031/309-747 20001400

ZAPOSLITVE (m/ž)

NUDIM

IŠČEMO osebo za dodajanje las v lasulje - natančno, potrpežljivo in ročno spretno. Lahko le z izkušnjami pri izdelavi gobelinov. Fi Potencial d.o.o., Komenskega 1, Kranj, tel.: 031/302-367, info@fiji.si 20001393

STORITVE

NUDIM

SENČILA ASTERIKS, d.o.o., Cesta na Loko 2, 4290 Tržič, tel.: 59-55-170, 041/733-709; žaluzije, roloji, rolete, lamelne zavese, plise zavese, komarniki, markize, www.asteriks.net 20001410

ADAPTACIJE vsa gradbena dela, notranje omete, strojne omete, fasade, adaptacije, tlakovanje dvorišča, ograje, kamnite škarpe in dimnike, kvalitetno, hitro in poceni. SGP Beni, d. o. o., Struževo 7, Kranj, tel.: 041/561-838 20001415

ADAPTACIJE hiš in stanovanj, urejanje dvorišč, fasade, ometi, izkopi, dimniki, ... LEARD d.o.o., Pivka 11, Naklo, tel.: 041/583-163 20001416

FLORIJANI, d.o.o., C. na Brdo 53/a, Kranj izvaja vsa gradbena dela od temeljev do strehe, adaptacije, omete, omete fasad, kamnite škarpe, tlakovanje dvorišč, tel.: 041/557-871 20001413

SANACIJA dimnikov z nerjavečimi tuljavami, vrtanje, zidava in popravila, nudimo dimne obrobe in kape. Cvetko Rajko s.p., Brezje pri Dobu 4 a, Dob, tel.: 051/828-419 20001190

www.gorenjskiglas.si

SANACIJE, obnove dimnikov z inox cevmi, povrtavanje, rušenje, pozidava, montažni dimniki, dimniške kape. Garancija 10 let. Aleš Avsenek d.o.o., Kranjska 2, Radovljica, tel.: 041/229-246 20000866

TESNJENJE OKEN IN VRAT, uvožena tesnila, do 30 % prihranka pri ogrevanju. Prepiha in prahu ni več! Zmanjšan hrup, 10 let garancije. Samo Kališnik, s.p., Velika Lašna 45, Kamnik, tel.: 031/720-141 20001408

ZELIŠČARSTVO Prežla iz Lesc pošilja svoje izdelke tudi po pošti. Torkar Antonija s.p., Begunjska c. 23, Lesce, tel.: 04/53-18-340 20001418

IŠČEM

POMOČ za računalniško usposabljanje na domu - upokojenec, polna ura 15 EUR, tel.: 041/315-635 20001391

RAZNO

SAMSKI osebi brez potomcev ponujam pomoč z možnostjo skupnega sobivanja in kasnejšega dedovanja. Sem samska, že upokojena in z željo po svojem domu, šifra: DOM - PODEŽELJE 20001417

PRODAM

VELIK kovček na kolesih, lep; pisalno mizo 120 x 70 in radio stolp, tel.: 051/427-576 20001403

ZAVESE, ugodno, primerna za vsa okna, tel.: 031/400-950 20001364

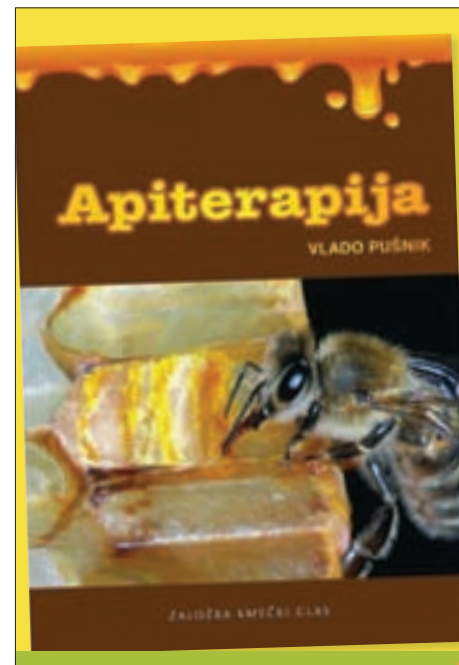

Apiterapija se ukvarja z lajšanjem ali odpravljanjem zdravstvenih tegob z uporabo čebeljih pridelkov. Knjiga je praktično uporabna, saj prinaša veliko informacij o uporabi čebeljih pridelkov, doziranju in trajanju uporabe za posamezne namene apimedicine (pregled uporabnosti pridelkov pri posameznih boleznih).

www.gorenjskiglas.si

160 strani, mere: 17 x 23,5 cm, brošura

13 EUR + poštnina

Knjigo lahko kupite na Gorenjskem glasu, Nazorjeva ulica 1 v Kranju, jo naročite po tel. št.: 04 201 42 41 ali na: narocnine@g-glas.si.

Če želite, da vam jo pošljemo po pošti, se poštnina zaračuna po ceniku Pošte Slovenije.

Gorenjski Glas

Svojo življenjsko pot je sklenil naš upokojeni sodelavec

Jože Kankelj

Na zadnjo pot ga bomo pospremili v soboto, 4. julija 2020, ob 16. uri na pokopališču v Železnikih.

Ohranili ga bomo v lepem spominu.

Elektro Gorenjska, d. d.

V 88. letu nas je zapustil

Ivan Bolka

iz Grada pri Cerkljah

Vsem, ki ste nam ob težkih trenutkih stali ob strani in ste ga pospremili na njegovi zadnji poti, se iskreno zahvaljujemo.

Žalujoči vsi njegovi

ZAHVALA

Življenje sploh ni tisto, kar se zdi, je le korak na poti k večnosti.

V 82. letu starosti nas je zapustil naš dragi brat in stric

Janez Drol

iz Spodnje Sorice

Iskreno se zahvaljujemo vsem sorodnikom, sosedom in prijateljem, ki ste nam pomagali in stali ob strani v dneh žalosti. Zahvaljujemo se vsem, ki ste Janeza pospremili na njegovi zadnji poti.

Žalujoči vsi njegovi

OSMRTNICA

Z bolečino v srcu sporočamo, da nas je v 81. letu starosti nenadoma zapustil dragi oče, partner, brat, stric, dedek in tast

Jožef Sušnik

Od njega se bomo poslovili v soboto, 4. julija 2020, ob 12. uri na pokopališču v Bitnjah. Žara bo na dan pogreba od 10. ure dalje v poslovilni vežici.

Žalujoči vsi, ki ga imamo radi

Zapel je zvon tebi v slovo.
Poln bolečin ostaja spomin,
ostajajo praznina, molk in tišina.

ZAHVALA

V 79. letu nas je nenadoma zapustila draga mami, stara mama, prababica in sestra

Marija Božnar

po domače Drnovčenova Micka iz Prelesja pri Lučinah

Iskreno se zahvaljujemo vsem sorodnikom, sosedom, vaščanom, sodelavcem iz Loške mlekarne, Etikete in Alpine ter prijateljem za izrečena sožalja in tolažilne besede. Hvala za podarjene sveče in svete maše. Hvala g. župniku Jožetu Kovačiču in g. Florijanu Božnarju, pevcem, trobentaču, sosedom in pogrebnemu zavodu Lavanda za lepo opravljen pogrebni obred. Prisrčna hvala vsem, ki ste se od nje poslovili in jo pospremili na njeni zadnji poti.
Hvala patronažni sestri Maji Krajnik za dolgoletno pomoč in prijazne besede, ki ste jih vedno imeli za mami. Draga mami, za vedno boš ostala v naših srcih.

Žalujoči: hčerke Marinka, Ivica, Joži, Vida, Damjana in Helena z družinami ter brat Dominik in sestra Julka z družinama

ZAHVALA

V 84. letu nas je zapustil in odšel v večnost naš dragi brat in stric

Janez Kalan

Urhov Janez z Brega ob Savi 6

Od njega smo se poslovili v sredo, 24. junija 2020, na pokopališču v Bitnjah pri Kranju. Zahvaljujemo se vsem sorodnikom, sosedom, sovaščanom in znancem, ki ste se prišli poslovit od njega in ga pospremili na njegovi zadnji poti. Posebna zahvala velja njegovi osebni zdravnici dr. Mariji Gašperlin-Kuralt za dolgoletno zdravljenje. Zahvaljujemo se osebju Doma Taber v Šmartnem pri Cerkljah za nego in skrb v zadnjih dneh njegovega življenja. Zahvaljujemo se tudi gospodu župniku g. Cirilu Plešcu za opravljen pogrebni obred, pogrebni službi Komunale Kranj ter pevcem za zapete žalostinke in pranečaku Janezu za lepo zaigrano skladbo ob njegovem slovesu. Vsem imenovanim in neimenovanim še enkrat iskrena hvala.

Vsi njegovi
Breg ob Savi, 24. junija 2020

Po literarni poti pod Stolom

V okviru čezmejnega projekta Smart Tourist, katerega vodilni partner je Gorenjski glas, je v torek skupina pohodnikov na prvem od izletov obiskala literarno pot pod Stolom.

Danica Zavrl Žlebir

Vrba – Projekt Smart Tourist poteka v okviru Programa sodelovanja Interreg V-A Slovenija-Avstrija za obdobje 2014–2020, vodilni partner je Gorenjski glas, partnerja pa še Mohorjeva družba iz Celovca in xamoom GmbH. Projekt Smart Tourist ima kulturno-turistično vsebino, s klasičnimi in sodobnimi tehnologijami predstavlja kulturno in naravno bogastvo Karavank. Del te je tudi literarna dediščina, vse bolj umeščena tudi v turistično ponudbo. Literatura postaja predmet pohodov in turističnih paketov, s pomočjo sodobnih, mobilnih aplikacij bodo turisti lahko hodili po literarnih poteh in sami doživljali čare, skrivnosti in moč karavanške regije.

Dobro razpoloženi pohodniki po literarni poti pod Stolom

Pod Stolom so doma literati France Prešeren, Fran Saleški Finžgar, Janez Jalen, Matija Čop in Anton Janša, slikar, začetnik modernega čebelarstva in eden najboljših poznavalcev čebel. Tokratni literarni pohod po njihovih rojstnih krajih je bil še klasičen in v negotovih razmerah, ko je med nami še vedno koronavirus, tudi z zgolj dvema ducatoma udeležencev.

Med nami so bili tudi predstavniki partnerjev iz Avstrije, direktor Mohorjeve dr. Karl Hren s sodelavkama v projektu Martino Kanzian in Kathrin Sterbenz. V skupini je bila peščica otrok, ki so z navdušenjem odkrivala skriti zaklad, pohodnikom so se pridružile tudi štiri kolesarke, ki so se do Lesc pripeljale z vlakom, nato pa pod vodstvom lokalnega vodnika Matevža Čemažarja odkrivale kulturno-zgodovinske in naravne lepote pod Karavankami. Pohod smo začeli v Vrbi, kjer nam je pri rojstni hiši največjega slovenskega pesnika Franceta Prešerna dobrodošlico z okrepčilom zaželel Matjaž Koman, direktor Zavoda za turizem in kulturo Žirovnica. Skozi življenje in delo pesnika Prešerna nas je popeljala lokalna turistična vodnica Mira Novak, ki je predstavila tudi v isti hiši rojenega nadškofa Antona Vovka, Prešernovega pranečaka. Pot nas je vodila na Breznico, kjer stoji spominski čebelnjak Antona Janše, do Doslovč in rojstne hiše pisatelja Frana S. Finžgarja. Čez pašnike po poti Pod rebrom, kjer smo uživali v lepem razgledu na Zgornjesavsko dolino in Deželo, smo prispeli v Rodine, k rojstni hiši pisatelja Janeza Jalna. Zgovorni in duhoviti oskrbnik Janez Mulej, Jalnov pranečak, nam je razkazal muzej v Jalnovi hiši, kjer smo prisluhnili zabavni pripovedi o Jalnovih prigodah. Iz Rodin smo se po cesarski poti podali nazaj proti Vrbi, vmes pa se ustavili v prostorih Konjeniškega kluba Stol, kjer smo pohod sklenili s kosilom. Vso pot nas je spremljala glasba kantanavtorja Aleksandra Mežka, ki živi v bližnjih Mostah, vrsto let pa je ustvarjal v Angliji. Pred leti je izdal cikel desetih pesmi pod naslovom Žeronška koreta, ki jih je posvetil tukajšnjim krajem in ljudem, tudi literarnim ustvarjalcem na naši poti. Za konec smo skupaj zapeli njegovo Sivo pot, na kitari nas je spremljal naš vodnik Grega Flajnik, ki je napovedal skorajšnji drugi pohod, tokrat po osrčju Dežele, med Begunjami in Radovljico.

Predstavniki partnerjev projekta iz Avstrije: dr. Karl Hren z Martino Kanzian (na sredini) in Kathrin Sterbenz

Kolesarke so kraje pod Karavankami odkrivale v družbi vodnika Matevža Čemažarja.

vremenska napoved

Danes bo spremenljivo do pretežno oblačno, še se bodo pojavljale krajevne padavine, tudi nevihte. Zapihal bo vzhodnik, hladneje bo. Jutri bo sprva zmerno do pretežno oblačno, čez dan se bo zjasnilo. V nedeljo bo precej jasno in spet topleje.

Agencija RS za okolje, Urad za meteorologijo

PETEK	SOBOTA	NEDELJA
14/22 °C	15/26 °C	12/28 °C

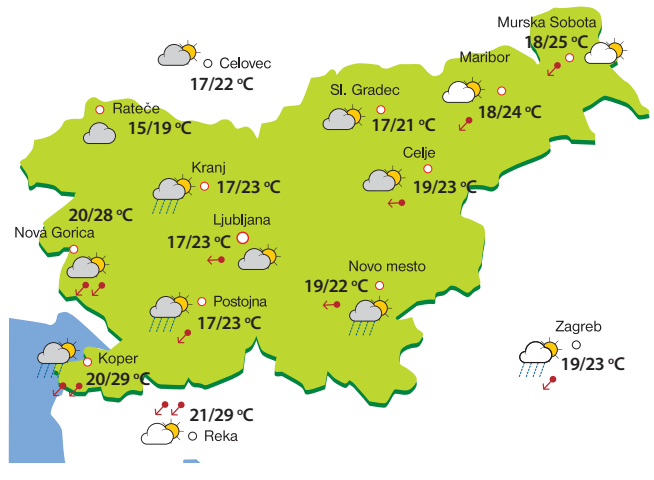

Preplastitve na gorenjski avtocesti

Dars za letošnje poletje načrtuje več obnovitvenih del na različnih odsekih avtocest in hitrih cest. Avgusta načrtuje začetek del tudi na odsekih gorenjske avtoceste, zastojev ne pričakujejo.

Marjana Ahačič

Ljubljana – Dars, družba za avtoceste RS, tudi za letošnje poletje načrtuje več obnovitvenih del na različnih odsekih avtocest in hitrih cest v državi. Predvidoma se z začetkom prihodnjega tedna začenja prenova pomurske avtoceste med Vučjo vasjo in Turniščem, avgusta se nameravajo lotiti vipavske hitre ceste med Selom in Vogrskim, med počitnicami pa je med drugim načrtovana tudi preplastitev dela gorenjske avtoceste.

V poletnih mesecih bodo tako na smernem vozišču gorenjske avtoceste proti Ljubljani preplastili cesto na odseku Brezje–Podtabor–Kranj zahod, na objektih oz. viaduktih Tržiška Bistrica, Lešnica, Ljubno, Peračica in Dobruša pa načrtujejo tankoplastno prevleko.

Izvajalec bo dvomesečna dela predvidoma začel najpozneje avgusta. Promet bo med deli urejen po dveh začasnih prometnih pasovih v vsako smer vožnje, zato po postavitvi zapore zastojev Dars ne pričakuje.

Na gorenjski avtocesti proti Ljubljani bodo obnavljali odsek Brezje–Podtabor–Kranj zahod. Izvajalec bo dela predvidoma začel najpozneje avgusta. Po postavitvi zapore Dars ne pričakuje zastojev.

Dars je sicer za obnovitvena dela izkoristil tudi obdobje epidemije covida-19, ko je bilo prometa manj. Kot so pojasnili, so v tem obdobju preplastili skupaj nekaj več kot 240 tisoč kvadratnih metrov poškodovanih asfaltnih površin avtocest, kar je 192 odstotkov več kot v primerljivem obdobju lani. Vrednost del je dosegla 7,26 milijona evrov.

Foto: Gorazd Kavčič

Obnovitvena dela se bodo predvidoma začela avgusta in trajala dva meseca. Na DARS-u zastojev ne pričakujejo.

V Kropi se začenja Kovaški šmaren

Kropa – Včeraj so v Kropi že začeli postavljati peč za taljenje železove rude in oglarsko kopo, zvečer pa z mašo pri Kapelci pripravili uvod v letošnji Kovaški šmaren, praznik kroparskih kovačev; danes popoldan bo v tamkajšnjem kulturnem domu delavnica graviranja in cizeliranja. Osrednje dogajanje se bo jutri, v soboto, 4. julija, začelo ob 9. uri, ko se bodo v t. i. gosposki gasi s svojimi dejavnostmi predstavili njeni prebivalci. Program Kovaškega šmarna bo tudi letos pester: otroška likovna delavnica, prikaz umetniškega kovanja pred tovarno UKO, dan odprtih vrat Kovaškega muzeja in muzejske hiše Foušaritnica, prikaz izdelkov mojstrov domačih obrti. Obiskovalci si bodo lahko ogledali kuhanje oglja in taljenje železove rude ter muzejsko zbirko Mežnarija, posvečeno Dermotovemu letu. Odprt bo tudi vigenjc Vice; ob 14. uri bo tam prikaz ročnega kovanja žebljev. Ob 18. uri bo nastop Pihalne godbe Vodice, program Kovaškega šmarna pa se bo zaključil ob 20. uri. »Vse obiskovalce prosimo, da se držijo varnostne razdalje, da si na določenih prizoriščih razkužujejo roke ter da spoštujejo navodila organizatorja in rediteljev,« glede na trenutne razmere posebej opozarjajo organizatorji.